

VARAKĻĀNU NOVADA

ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Varakļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam izstrādāta Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta Nr.1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/084 "Varakļānu novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrāde" ietvaros

2014

Apstiprināta:

ar Varakļānu novada domes 2013.gada
9.decembra lēmumu Nr.21.1.

VARAKĻĀNU NOVADA **, ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA** **2030**

Domes priekšsēdētājs:

M.Justs

Izstrādes vadītājs:

M.Bērziņš

Projekta vadītāja:

I.Pivare

Varakļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam izstrādāta
Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta Nr.1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/084
"Varakļānu novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrāde" ietvaros

2014

SATURS

IEVADS	6
1. NOVADA VIZĪTKARTE	7
2. TENDENCES UN ĪSS NOVADA RAKSTUROJUMS	9
2.1. Novietojums un teritorija	9
2.2. Kaimiņu pašvaldības	10
2.3. Iedzīvotāji	10
2.4. Administratīvais centrs, apdzīvojuma struktūra un pakalpojumu pieejamība	11
2.5. Izglītība, kultūra un sports	11
2.6. Nodarbinātība un bezdarbs	12
2.7. Uzņēmējdarbība un teritorijas attīstības indekss	13
2.8. Ainavas	14
2.9. Vides kvalitāte	18
2.10. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objekti, dabas un tūrisma resursi	19
2.11. Ūdensobjekti	20
2.12. Derīgie izrakteņi	20
2.13. Teritorijas ģeomorfoloģiskais un klimatiskais raksturojums, augsnes	20
2.14. Satiksme, tehniskā infrastruktūra un sabiedriskais transports	22
2.14.1. Valsts un pašvaldības autoceļi	22
2.14.2. Dzelzceļš	23
2.14.3. Komunālā saimniecība	23
2.14.4. Kapsētas	25
2.14.5. Atkritumu saimniecība	26
2.14.6. Elektroapgāde	26
2.14.7. Gāzes apgāde	26
2.14.8. Sakari	26
2.14.9. Sabiedriskais transports	27
2.15. Sabiedriskā aktivitāte	27
2.16. Veselības aprūpe un sociālie pakalpojumi	27
2.17. Sabiedriskā kārtība un drošība	29
2.18. Zemes resursi un nekustamais īpašums	30
2.18.1. Zemes izmantošana	30
2.18.2. Mājokļi	31
2.18.1. Pašvaldības īpašumi	31

3. STRATĒGISKĀ DAĻA	32
3.1. Attīstības pamatprincipi	32
3.2. Novada attīstības intereses	32
3.3. Novada attīstības potenciāls	33
3.4. Vērtības un resursi telpiskā dimensijā	33
3.5. Telpiskās vērtības	34
3.6. Ilgtermiņa attīstības redzējums (vīzija) un misijas	37
3.7. Novada attīstības ilgtermiņa stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes	38
3.8. Galvenie ilgtermiņa attīstības uzdevumi un darbības	42
3.9. Varakļānu novada funkcionālās saites	44
3.10. Varakļānu novada pakalpojumu pieejamības attīstība	48
3.11. Varakļānu novada ekonomiskā specializācija	49
3.12. Kaimiņu novadu definētie ekonomiskās specializācijas virzieni	50
4. TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA	52
4.1. Atbilstība nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības dokumentu nosacījumiem	52
4.1.1. Novada iekšējā un ārējā sasniedzamības uzlabošana un mobilitātes iespēju nosacījumi dokumentā Latvija 2030	53
4.1.2. Perspektīvie pakalpojumu centri un apdzīvojuma struktūra saskaņā ar Latvija 2030 un VPR attīstības plānošanas dokumentu nostādņām	56
4.2. Varakļānu novada attīstības centri nacionālā un reģionālā apdzīvojuma struktūrā	60
4.2.1. Pašreizējā attīstības un pakalpojumu centri	60
4.2.2. Perspektīvie attīstības centri, apdzīvojums un pakalpojumu sniegšanas vietas	60
4.3. Nacionālo interešu telpas	66
4.3.1. Dabas aizsardzības un dabas, ainavu un kultūrvēsturiskās telpas	66
4.3.2. Tranzītkoridoris	67
4.4. Telpiskās perspektīvas struktūra	67
4.5. Telpiskās attīstības perspektīvas attīstības nosacījumi un darbības	68
4.5.1. Apdzīvojuma struktūras telpiskās attīstības perspektīva	68
4.5.2. Tehniskās infrastruktūras un stiksmes telpu, industriālo telpu, sasniedzamības un mobilitātes telpiskās attīstības perspektīva	71
4.5.3. Tūrisma un rekreācijas, ainavu un kultūrvēsturisko telpu telpiskās attīstības perspektīva	75
4.5.4. Lauku apdzīvojuma, dabas un dabas aizsardzības telpu telpiskās attīstības perspektīva	78
5. ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS ĪSTENOŠANA UN PĀRRAUDZĪBA	81
6. MĒRĶU REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI	87
TABULU SARAKSTS	92
ATTĒLU SARAKSTS	93

PROJEKTĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

AS - Akciju sabiedrība	LMT - Latvijas mobilais telefons
BO - bezpeļņas organizācija	LV - Latvijas valsts
CSP - Centrālā statistikas pārvalde	MK - Ministru kabinets
AP - attīstības programma	MVA - megavoltampēri
BJRAS - Baltijas jūras reģiona attīstības stratēģija	MVU - mazie un vidējie uzņēmumi
BO SIA - bezpeļņas organizācija sabiedrība ar ierobežotu atbildību	MW - megavati
DUS - degvielas uzpildes stacija	NAP - Nacionālais attīstības plāns
DSL - ciparu abonentu ciparu līnija	NĪN - nekustamā īpašuma nodoklis
GPRS - bāzes stacija mob. telefoniem	NAI - notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
CEMAT - Eiropas Padomes par telpisko/reģionālo plānošanu atbildīgo Eiropas ministru konference	NVA - Nodarbinātības valsts aģentūra
EK - Eiropas Komisija	NVO - nevalstiskā organizācija
ELFLA - Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai	PA - pašvaldības aģentūra
E22 - Eiropas ceļu tīkls (apzīmējums)	PII - pirmskolas izglītības iestāde
ERAF - Eiropas Reģionālās attīstības fonds	PPP - Publiskā privātā partnerība
ES - Eiropas Savienība	VPR - Vidzemes plānošanas reģions
ESF - Eiropas Sociālais fonds	VPR AP - VPR attīstības programma
EPL - elektropārvades līnija	VPR AS - VPR attīstības stratēģija
EZF - Eiropas zivsaimniecības fonds	VPR TP - VPR teritorijas (telpiskais) plānojums
IIN - iedzīvotāju ienākuma nodoklis	TAI - Latvijas administratīvo teritoriju Attīstības indekss
IK - individuālais komersants	TAPL - teritorijas attīstības plānošanas likums
IKT - Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas	SIA - Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
IT - informāciju tehnoloģijas	SVID - analīzes matrica: stiprās vājās puses, iespējas, draudi
KF - Kohēzijas fonds	VAS - Valsts akciju sabiedrība
LVC - Latvijas Valsts ceļi	VARAM - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
LDz - Latvijas dzelzceļš	VRAA - Valsts reģionālā attīstības aģentūra
LIAS - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija	VID - Valsts ieņēmumu dienests
LIZ - lauksaimniecībā izmantojamās zemes	VASAB - Vīzijas un stratēģijas apkārt Baltijas jūrai
LR - Latvijas Republika	VZD - Valsts zemes dienests
LVL/Ls - Latvijas lats	ZS - zemnieku saimniecība

Mērvienības

°C – Celsija grādi	m ³ – kubikmetri
cilvēki/1 km ² – cilvēki uz 1 kvadrātkilometru	mm – milimetri
ha – hektāri	m ³ /dienn – kubikmetri diennaktī
km – kilometri	kV – kilovolti
km ² - kvadrātkilometri	Nr. – numurs
m – metri	v.j.l. – virs jūras līmeņa
m ² – kvadrātmetri	z.j.l. – zem jūras līmeņa

Pieņemtie saīsinājumi projekta ietvaros

IP – ilgtermiņa prioritāte	“Varaklōnīts” – Varakļānu novada pašvaldības informatīvais izdevums - laikraksts
PA – pašvaldības aģentūra	SM – stratēģiskais mērķis

IEVADS

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrāde uzsākta pamatojoties uz „Teritorijas plānošanas likuma” 12. pantu un Varakļānu novada domes 2012.gada 25.oktobra lēmumu Nr.12.2. „Par Varakļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 izstrādes uzsākšanu”. Stratēģija izstrādāta Varakļānu novada pašvaldībai sadarbojoties ar SIA „Geo Consultants” un SIA „Nagla IF”.

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi, attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvas.

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam nosaka Varakļānu novada telpiskās attīstības perspektīvas, teritorijas attīstības vadlīnijas, kā arī nozīmīgākās telpiskās struktūras, attīstības prioritātes un vēlamās ilgtermiņa izmaiņas.

Dokumenta mērķis ir noteikt Varakļānu novada rīcības stratēģiju, lai novada iedzīvotājiem Vidzemes reģiona ietvaros nodrošinātu līdzvērtīgu dzīves vides kvalitāti, mobilitātes, atpūtas un darba iespējas. Respektējot ilgtspējīgu novada teritorijas attīstību, veicināt ekonomisko izaugsmi, saglabāt vides kvalitāti un nodrošināt sociālo stabilitāti.

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam izstrādē un īstenošanā ievēroti atklātības un subsidiaritātes principi, kas ir akceptēti Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030, Reģionālās attīstības politikas pamatnostādņēs un Latvijas Republikas reģionālās attīstības un teritorijas plānošanas normatīvajos aktos. Stratēģijas izstrādē ir ņemti vērā valsts kopējie un nozaru plānošanas dokumenti, kā arī kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumenti.

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam nosaka teritorijas ilgtermiņa attīstības galvenos virzienus un mērķus. Izvirzot prioritātes, mērķus un uzdevumus, stratēģija pamatojas uz novada nākotnes vīziju, ievēro un izmanto novada iedzīvotāju un speciālistu formulētās vajadzības, kā arī Latvijas Republikas, Vidzemes reģiona attīstības dokumentos un Eiropas telpiskās attīstības perspektīvā – formulētus mērķus, ciktāl tie atbilst vai skar novada attīstības intereses. Stratēģija balstīta uz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 (tālāk tekstā Latvija 2030) attīstības prioritātēm, tai skaitā, telpisko perspektīvu.

Vienlaicīgi ar Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādi sagatavota Varakļānu novada Attīstības programma 2014. – 2020. gadam un Teritorijas plānojumus 2014. – 2025. gadam. Visi minētie attīstības plānošanas dokumenti ir pamats novada attīstības plānošanas virzībai un uztverami kā savstarpēji papildinoši.

1. NOVADA VIZĪTKARTE

Varakļānu novada ģerbonis

Iedzīvotāju skaits: ¹	3481
Iedzīvotāju blīvums: ²	13 cilvēki/km ²
Administratīvais centrs:	Varakļānu pilsēta
Platība:	278 km ²
Teritoriālās vienības:	Varakļānu pilsēta, Murmastienes un Varakļānu pagasti
Varakļānu pilsētā dzīvo: ³	2042 jeb 55% visa novada iedzīvotāju
Pārvalde:	Varakļānu novada pašvaldība

Rīgas iela 13, Varakļāni,
Varakļānu novads, LV-4838
Reģ.Nr. LV 9000054750
e-pasts: varaklani@varaklani.lv
vietne tīmeklī: www.varaklani.lv

Murmastienes pagasta pārvalde un Varakļānu pagasta pārvalde

Atrašanās vieta:

novads atrodas Latvijas un **Vidzemes reģiona** dienvidaustrumos, rietumos tas robežojas ar **Krustpils novadu**, dienvidos ar **Riebiņu novadu**, ziemeļos ar **Madonas novadu**, bet austrumos ar **Viļānu novadu** un **Rēzeknes novadu**;

Attālums:

no **Varakļāniem** līdz galvaspilsētai **Rīgai** – 206 km, nacionālas nozīmes centriem **Rēzeknei** – 38 km un **Jēkabpilij** – 62 km, reģiona nozīmes centram **Madonai** – 59 km un vietējas nozīmes centram **Viļāniem** – 15 km⁴

Attālums:

no **Varakļānu** pilsētas – novada administratīvā centra līdz Murmastienes pagasta administratīvajam centram **Murmastienei** – 6 km; Varakļānu pagasta pašreizējais administratīvais centrs **Kokari** robežojas ar pilsētu, bet pakalpojumu centrs – **Stirniene** atrodas 5 km no pilsētas;

Lielākās lauku apdzīvotās vietas – ciemi: **Murmastiene**, **Kokari** un **Stirniene**;

¹ 2013. gada sākumā pēc CSP datiem

² Turpat

³ Iedzīvotāju skaits 2013.gada 1.jūlijā pēc PMLP datiem, www.pmlp.gov.lv

⁴ www.1188.lv/satiksme/attalumi

Visa novada teritorija ietilpst **Daugavas upes sateces baseinā**;

Lielākās upes un ūdenstilpes:

Isliena, Teicija, Malmuta, Meirēnu kanāls, Lisiņa, Mindaugas ezers, Lisiņa ezers un Lielais Murmastra ezers;

Novada nozīmīgākās tautsaimniecības nozares:

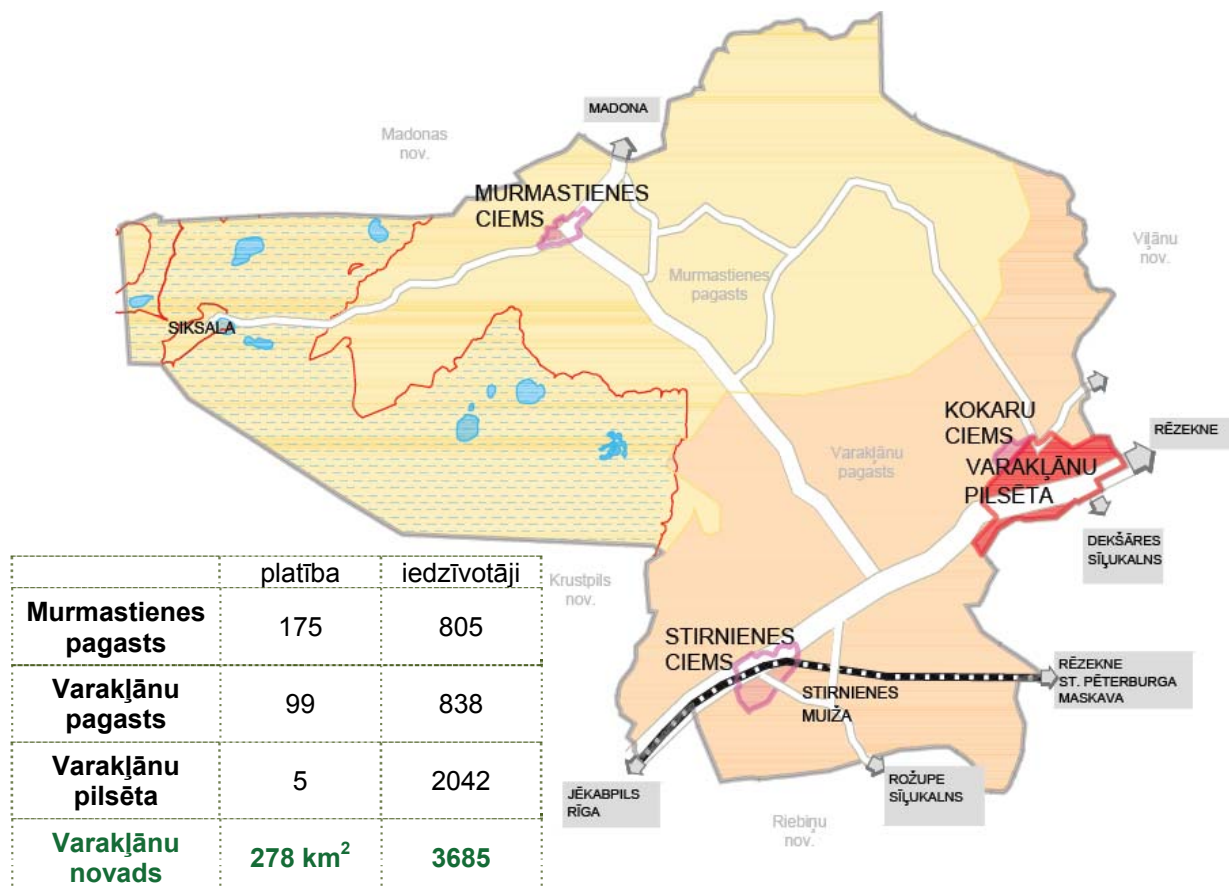
Lauksaimniecība, mežizstrāde, kokapstrāde un pakalpojumi;

Novada teritoriju šķērso:

110 kV maģistrālā elektropārvades līnija, valsts galvenais autoceļš A12 Jēkabpils- Rēzekne-Ludza- Terehova, valsts reģionālais autoceļš P84 Madona – Varakļāni, dzelzceļa līnija Rīga – Zilupe - valsts robeža;

Novadā atrodas:

dabas rezervāts „**Teiču dabas rezervāts**”,
dabas liegums „**Lubāna mitrājs**”,
dabas liegums „**Lielais Pelečāres purvs**”,
dabas liegums „**Barkavas ozolu audze**”.

1.1.attēls. **Varakļānu novads**. Avots: autoru izstrādāts.⁵

⁵ Iedzīvotāju skaits 2013.gada 1.jūlijā pēc PMLP datiem, www.pmlp.gov.lv

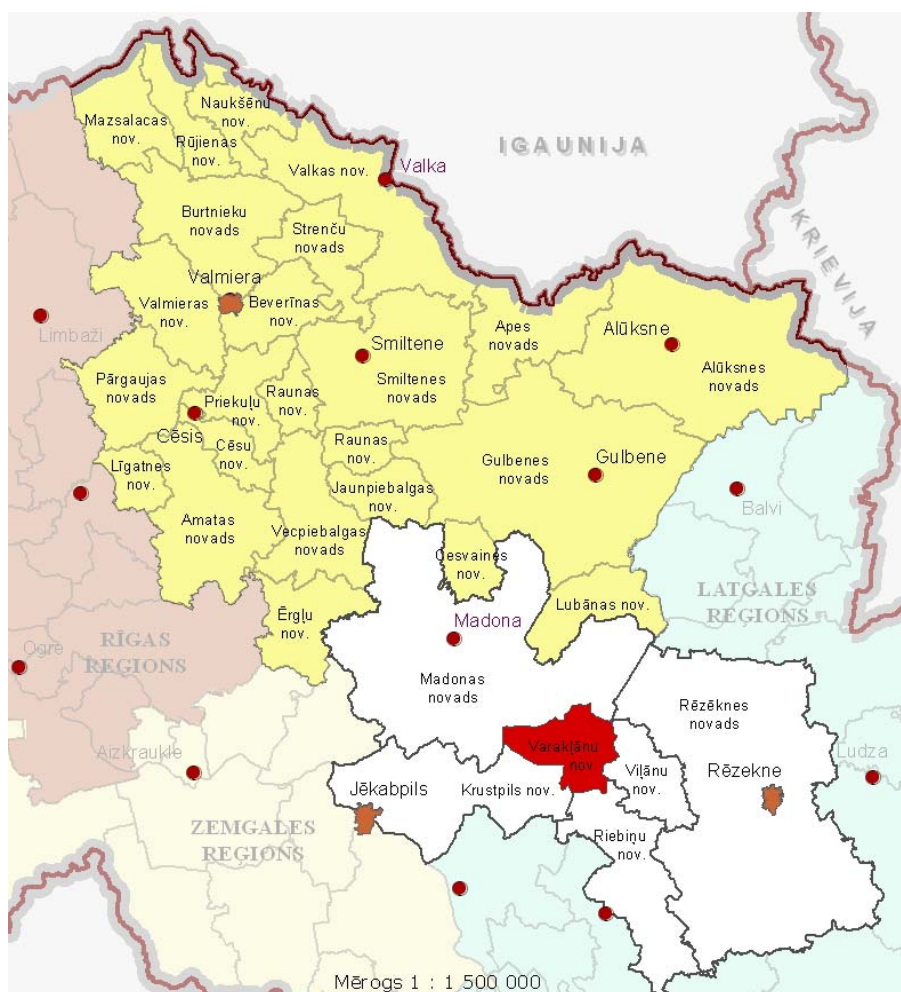
2. TENDENCES UN ĪSS NOVADA RAKSTUROJUMS

2.1. NOVIETOJUMS UN TERITORIJA

Novads atrodas Vidzemes plānošanas reģiona dienvidaustrumu daļā, robežojas ar Latgales un Zemgales reģioniem. Transporta un funkcionālās saites vairāk saistītas ar Jēkabpili un Rēzekni. Novada kultūrvēsturiskā piederība ir Latgales novadam. Taču kopš 1963. gada Varakļānu novada pašvaldības ir bijušas Madonas rajona sastāvā, kas līdz 2009. gada pašvaldību administratīvi teritoriālai reformai atradās Vidzemes plānošanas reģionā. Tādējādi arī šobrīd Varakļānu novads ietilpst Vidzemes plānošanas reģionā.

Novada teritorijas platība ir 278 km².⁶ Pēc platības novads atbilst Vidzemes reģiona novadu vidējai platībai. Salīdzinot ar tuvākajiem kaimiņiem, pēc platības līdzīgs ir Viļānu novads, nedaudz lielāks ir Riebiņu novads, bet Madonas un Rēzeknes novadi vairākkārt lielāki.

Kopumā Varakļānu novada teritorija ir monolīta, to nešķēļ citas administratīvās teritorijas, nešķērso dabīgie šķēršļi – lieli mežu vai purvu masīvi, lielas upes, ezeri u.c.

2.1. attēls. Varakļānu novada novietojums. Avots: autoru izstrādāts.

⁶ CSP dati uz 2013.gada sākumu

2.2. KAIMIŅU PAŠVALDĪBAS

Novada teritorija robežojas ar 5 citiem Latvijas novadiem: Austrumos novads robežojas ar Rēzeknes novadu (Nagļu pagasts), Viļānu novadu (Dekšāres pagasts), Dienvidos ar Riebiņu novadu (Sīļukalna pagasts), Rietumos ar Krustpils novadu (Atašienes pagasts), bet Ziemeļos ar Madonas novadu (Barkavas un Mētrienas pagasti). *Sk. 2.1. attēlu 9. lapā.*

Nelielais attālums līdz Viļāniem nosaka ciešās funkcionālās saiknes starp Varakļānu un Viļānu novadiem. Kaimiņu novados iedzīvotājiem pieejami pakalpojumi, kas nav nodrošināti Varakļānu novadā. Tuvākās kaimiņu novadu apdzīvotās vietas ir Dekšāres Viļānu novadā un Sīļukalna Riebiņu novadā. Šo apdzīvoto vietu un to tuvākās apkārtnes iedzīvotāji pakalpojumus izmanto Varakļānos, jo līdz pašu novadu centriem ir lielāks attālums.

Riebiņu novada Sīļukalna pagasta apdzīvojuma struktūra veidojusies tā, ka galvenā apdzīvojuma struktūra atrodas tuvāk ceļiem, kas saistīti ar Varakļānu pilsētu. Uz šī paša ceļa atrodas arī Sīļukalna pagasta centrs Sīļukalns. Riebiņu novada centrs Riebiņi no Sīļukalna atrodas trīsreiz tālāk nekā Varakļānu pilsētā. Sīļukalna pagasts īpaši ziemeļu daļa funkcionāli saistīta ar Stirnienes ciemu un tā apkaimi Varakļānu pagastā, jo no Riebiņu novada pārējās daļas to atdala ievērojams meža masīvs. Dabas ierobežojumi un ceļu tīkls nosaka, ka funkcionāli labāka saikne Sīļukalna pagastam būtu ar Varakļānu novadu un pilsētu kā pakalpojuma saņemšanas vietu.

Līdzīgi ir ar Dekšāres pagasta centru Dekšāriem, jo to ar Varakļānu pilsētu savieno tiešs ceļš. Dekšāres ciems atrodas divarpus reizes tālāk no Viļāniem nekā no Varakļāniem. Sasniedzamība ir labāka pa cieta seguma ceļu ar Varakļānu pilsētu. Varakļānu novada pašvaldība atrodas Vidzemes reģionā, bet Dekšāres un Sīļukalna pagasti izvietojas novadu pašvaldībās, kas atrodas Latgales reģionā. Tas, iespējams, traucēja izveidot funkcionāli labāk saistītu teritoriju.

2.3. IEDZĪVOTĀJI

2013. gada sākumā novadā dzīvoja 3481⁷ iedzīvotāji, no kuriem 1585 ir vīrieši, bet 1896 ir sievietes⁸. Pēdējos gados iedzīvotāju skaits novadā samazinās. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem Varakļānu novadā samazinās gan iedzīvotāju skaits, gan apdzīvojuma blīvums. Līdzīgas tendences vērojamas gan kaimiņu novados, gan arī Vidzemes reģionā kopumā.

Pēdējos 11 gados iedzīvotāju dabiskais pieaugums ir bijis negatīvs. Demogrāfisko procesu rezultātā mirstība (65)⁹ novadā pārsniedz dzimstību (21).¹⁰ Paredzams, ka nākotnē iedzīvotāju skaits Varakļānu novadā varētu stabilizēties 3000 līdz 3500 iedzīvotāju robežās.

2013. gada sākumu gandrīz divas trešdaļas iedzīvotāju 2104 (60,4%) ir darbaspējas vecumā (15 – 62 gadi), ceturtā daļa 926 (26,6%) ir pēc darbaspējas vecuma (vecāki par 62 gadiem), bet 451 (13%) ir līdz darbaspējas vecumam (jaunāki par 15 gadiem)¹¹. Demogrāfiskās slodzes līmenis ir 654 virs un zem darbaspējas vecuma iedzīvotāji uz katriem 1000 darbaspējas vecuma iedzīvotājiem. Salīdzinājumam – Latvijā un Vidzemes reģionā darbaspējīgā vecumā ir 66%, virs darbaspējas vecuma - 20%, bet līdz darbaspējas vecumam 14% iedzīvotāju.

⁷ CSP dati uz 01.01.2013.

⁸ CSP dati uz 01.01.2013.

⁹ CSP dati uz 01.01.2013.

¹⁰ CSP dati uz 01.01.2013.

¹¹ CSP dati 2013.gada sākumā

2.4. ADMINISTRATĪVAIS CENTRS, APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA UN PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA

Varakļānu pilsēta ir novada nozīmes attīstības centrs. Varakļāni atrodas novada austrumu daļā un no visiem pagastu centriem ir labi sasniedzami.

Novadu veido 3 administratīvi teritoriālās vienības - Murmastienes pagasts, ar apdzīvojuma centru Murmastienes ciemu, Varakļānu pagasts ar diviem apdzīvojuma centriem Kokaru un Stirnienes ciemos. Kokaru ciems Varakļānu pagastā cieši robežojas ar Varakļānu pilsētu un ir funkcionāli ar to saistīts.

Pastāv tendence samazināties iedzīvotāju un sniedzamo pakalpojumu skaitam mazākajos ciemos, tāpēc samazinās to funkcionālā nozīme. Savu nozīmi jau zaudējuši kādreizējie ciemi, kas šobrīd uzskatāmi par viensētu grupām vai ražošanas centriem bez funkcionālas nozīmes.

Murmastienes pagasta rietumu daļu galvenokārt aizņem Teiču purvs. Murmastienes ciems atrodas pagasta ziemeļu daļas centrā. Pagasta rietumu daļa un dienvidu daļa vairāk saistīta ar Varakļānu pilsētu. Varakļānu pagasta Stirnienes ciems novietots novada dienvidu daļā pie A12 ceļa un dzelzceļa. No ciema netālā Stirnienes muiža ar parku ir pagasta administratīvais un pakalpojumu centrs.

Varakļānu novada telpisko struktūru galvenokārt nosaka dabas telpas, dabiskās robežas un transporta tranzītkoridori. Teritorija kopumā ir samērā kompakta no apdzīvojuma izvietojuma viedokļa. Viensētas izvietojušās vienmērīgi visā novada teritorijā, ko ierobežo plašās dabas telpas: austrumos Teiču dabas rezervāts, dienvidaustrumos Lielais Pelečāres purvs un meža masīvi ziemeļu un austrumu daļā. Pie novada ziemeļu robežas atrodas dabas liegumi Barkavas ozolu audze un Lubāna mitrājs.

Minētās dabas telpas ir daudz plašākas un turpinās kaimiņu novados Atašienes pagastā Krustpils novadā, Barkavas un Mētrienas pagastos Madonas novadā, kā arī Rēzeknes novada Nagļu pagastā un Viļānu novada Dekšāres pagastā, līdz ar to veidojot dabiskas robežas ar kaimiņu novadiem.

Rūpnieciskās nozīmes objekti jau padomju gados tika veiksmīgi izvietoti pilsētas nomalē. Pilsētas nomalēs galvenokārt atrodas lauksaimniecības nozīmes zemes, meži, bet pilsētas austrumu daļā – svarīgs pilsētas objekts – Varakļānu muiža ar parku. Lielākie lauksaimniecības zemju areāli atrodas novada centrālajā daļā Murmastienes un Varakļānu pagastos.

2.5. IZGLĪTĪBA, KULTŪRA UN SPORTS

Varakļānu novada pašvaldībā darbojas sekojošas mācību iestādes, sk. 4.7. attēlu 59. lapā:

- Varakļānu pilsētas PII "Sprīdītis", kura nodrošina arī 5-6 gadīgo bērnu apmācību,
- 2 pamatskolas – Murmastienē un Stirnienē, kuras nodrošina arī pagastu 5 - 6 gadīgo bērnu apmācību. Stirnienes pamatskolai ir internāts,
- Varakļānu vidusskola,
- Varakļānu mākslas un mūzikas skola.

Varakļānu novada izglītības iestādes apmeklē arī kaimiņu novadu bērni. Uz Sīļukalna ciemu Riebiņu novadā kursē Varakļānu novada pašvaldības skolēnu autobuss.

Varakļānu novada kultūras centrs ir novada kultūras iestāde, kuras uzdevums ir kultūras pasākumu (koncertu, teātra izrāžu, izstāžu un tirdziņu) organizēšana Varakļānu pilsētā un novadā.

Novada teritorijā darbojas šādas kultūras iestādes:

- Varakļānu pilsētā: Varakļānu kultūras nams, Varakļānu pilsētas tautas bibliotēka, Varakļānu novada muzejs;
- Varakļānu pagastā: Stirnienes tautas nams un Stirnienes bibliotēka;
- Murmastienes pagastā: Murmastienes bibliotēka.

Varakļānos ir brīvdabas estrāde. Varakļānu kultūras namā darbojas 10 amatiermākslas kolektīvi, kuros darbojas 159 dalībnieks.

Stirnienes tautas nams atrodas Varakļānu novada Varakļānu pagasta Stirnienes muižā. 2011. gadā Stirnienes tautas namā darbojas 5 kolektīvi. Murmastienes pagasta kultūras namā darbojas 4 pašdarbības kolektīvi ar 50 aktīviem pašdarbniekiem.

Varakļānu novada kultūras mantojumu popularizē Varakļānu novada muzejs.

Sporta pasākumu norisei vispiemērotākā ir Varakļānu vidusskolas jaunā sporta zāle, 2011. gadā rekonstruēts vidusskolas stadions un bērnu rotaļu laukums. Ļoti plaši apmeklētas un jau par tradīciju ir kļuvušas „Murmastienes pagasta Sporta spēles”, kurās piedalās kaimiņu novadu sportistu komandas.

2.6. NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS

Pēc CSP datiem Varakļānu novadā kopš 2009. gada darbavietu skaits samazinās. Tāpat samazinās sabiedriskajā sektorā strādājošo skaits. No kopējo darbavietu skaita šobrīd (440)¹² vairāk nekā divas trešdaļas strādājošo ir nodarbināti sabiedriskajā sektorā (73,64%)¹³ un to īpatsvars nedaudz pieaug. Pašvaldības struktūrās darbavietas veido divas trešdaļas (65,68%) no kopējā darbavietu skaita novadā¹⁴. 2012. gadā vidējais bezdarba līmenis Varakļānu novadā bija 12,1%.

Pēc CSP datiem 2012.gadā Varakļānu novadā strādājošo mēneša vidējā darba samaksa (bruto) (bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50) bija 278 lati,¹⁵ (2009.gadā - 273 LVL, 2010.gadā – 276 LVL, bet 2011.gadā – 277 LVL). Visaugstākais atalgojums ir novada vispārējās valdības sektorā un pašvaldības struktūrās strādājošiem: 316 LVL 2009. gadā un attiecīgi 303 un 308 LVL 2010. un 2011.gadā, bet 2012. gadā tas sasniedza 334 LVL.¹⁶ Sabiedriskajā sektorā atalgojums pieaug straujāk, nekā privātajā sektorā. Bruto darba samaksa gan privātā, gan sabiedriskā sektorā palielinās un atbilst Vidzemes novadu vidējam līmenim.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis Varakļānu novadā uz vienu iedzīvotāju 2011.gadā veidoja 155,2 LVL, salīdzinot Vidzemes reģionā tas ir 240,7 LVL. Salīdzinot iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus pašvaldības budžetā latos uz 1 iedzīvotāju Varakļānu novadā un

¹² CSP dati 2013.gada sākumā

¹³ Turpat

¹⁴ Turpat

¹⁵ Turpat

¹⁶ CSP dati 2012.gadā

apkārtējos novados 2010. gadā, mazāki ieņēmumi bija Rēzeknes un Riebiņu novados, bet Madonas novadā ievērojami lielāki.

2013. gada sākumā Varakļānu novadā ir 260 bezdarbnieki, jeb 12,4%. Tas ir lielāks rādītājs nekā vidēji visā Vidzemes reģionā (9,5%), bet kaimiņu novados attiecīgi šajā pašā laikā bezdarbs ir ievērojami lielāks – Riebiņu novadā 19,6%, Rēzeknes novadā 25,0%, Viļānu novadā 27,6%. Madonas novadā bezdarba līmenis ir līdzvērtīgs (12,8%). Mazāks tas ir Krustpils novadā (11,8%). Kopumā bezdarbnieku vidū ir nedaudz vairāk sieviešu. Vairāk nekā puse bezdarbnieku ir ilgstošie bezdarbnieki. Jauniešu (vecumā līdz 24 gadiem) vidū bezdarbnieku ir 6,9%. Bezdarbnieku skaitam kopumā ir tendence samazināties.

2.7. UZŅĒMĒJDARBĪBA UN TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS INDEKSS

Analizējot saimnieciskās aktivitātes rādītāju – tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaitu uz 1000 iedzīvotājiem novadā (81)¹⁷, redzams, ka 2011. gadā tas ir lielāks par vidējo rādītāju valstī (69)¹⁸. 2009. gadā Varakļānu novadā uz 1000 iedzīvotājiem bija 67 (vidēji Latvijas. novados 57)¹⁹ ekonomiski aktīvas tirgus sektora statistiskā vienības. Gandrīz visās kaimiņu pašvaldībās, salīdzinot ar 2010. gadu tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaits ir samazinājies vai statnē, izņemot Rēzeknes un Varakļānu novadu.

Teritorijas attīstības potenciālu lielā mērā raksturo ekonomiskā aktivitāte, kas izpaužas uzņēmumu reģistrācijas un likvidēšanas dinamikā. Visaktīvākā uzņēmumu reģistrācija notika deviņdesmito gadu sākumā. Aktivitāte ir ievērojami samazinājās 21. gadsimta sākumā. Pēdējos gados vērojama pozitīva tendence: 2009. gadā reģistrēti 12 uzņēmumi, 2010. gadā – 5, 2011. gadā – 12 uzņēmumi, bet 2012. gadā – 4 uzņēmumi²⁰. Pavisam reģistrēti 2013. gada septembrī 285 uzņēmumi²¹. Novada pašvaldība ir ieinteresēta, lai tās teritorijā darbotos vairāk uzņēmumu un individuālo komersantu. Komercreģistrā šobrīd reģistrēti 82 uzņēmumi, no tiem 60 SIA, viena filiāle un novadā darbojas 10 individuālie komersanti²².

Ekonomiski aktīvo statistikas vienību struktūrā 2011. gadā (288)²³, atbilstoši komercdarbības formām, Varakļānu novadā vislielāko skaitu veidoja pašnodarbinātās personas (159, 55,2%, Latvijā 33,7%). Tām seko zemnieku saimniecības (67, 23,3%) un komercsabiedrības (57, 19,8%, Latvijā 51,2%). Novadā pieaug komercsabiedrību, zemnieku un pašnodarbināto skaits. Procentuāli visvairāk pieaudzis komercsabiedrību skaits, kas liecina par ekonomisko aktivitāti un līdz ar to samazinās pašnodarbināto īpatsvars.

Lielākie ražošanas uzņēmumi Varakļānu novadā ir kokapstrādes uzņēmumi. Svarīga loma ir lauksaimnieciskai ražošanai, mežizstrādei, tirdzniecībai un pakalpojumiem.

Vadošās nozares novadā ir lauksaimniecība, kokapstrāde un tūrisms. Iedzīvotāji nodarbojas arī ar amatniecību, mežizstrādi un pārvadājumiem. Varakļānu pilsētā un pagastu centros attīstīti mazumtirdzniecības, automobiļu remonta un tūrisma pakalpojumi.

Perspektīvas nozares ir biškopība, aītkopība, augļkopība, kā arī netradicionālās nozares – sēņu, dzērveņu audzēšana, bioloģiskā lauksaimniecība un zivsaimniecība. Pēc Lursoft

¹⁷ www.csp.gov.lv 2011.gadā

¹⁸ Turpat

¹⁹ www.csp.gov.lv 2009.gadā

²⁰ www.lursoft.lv 2012

²¹ www.lursoft.lv 09.2013

²² Turpat

²³ www.csp.gov.lv 2011.gadā

statistikas datiem šobrīd 2013. gadā novadā ir reģistrētas 115 zemnieku saimniecības. Novadā ir 38 bioloģiskās zemnieku saimniecības.

Galvenās lauksaimniecības nozares ir piena lopkopība, graudkopība, gaļas liellopu audzēšana un biškopība. Ar aitkopību nodarbojas 2 saimniecības, ar cietes kartupeļu audzēšanu - 3, ar krūmmelleņu audzēšanu - 2, ar dārzeņu audzēšanu 1 saimniecība, ar gliemežu audzēšanu - 2 saimniecības, ar slieku audzēšanu – 1 un ir 1 akvakultūras saimniecība. Ienesīgākās novada nozares kokapstrāde, graudkopība un citu lauksaimniecības kultūru audzēšanu un mazumtirdzniecība.²⁴

Pašvaldība nodrošina Varakļānu novada Tūrisma informācijas centra (TIC) darbību. Lauksaimnieciskās darbības veicināšanai strādā lauku attīstības speciālists.

Teritorijas attīstības indekss (TAI) ir vispārīgs rādītājs, kas parāda augstāku vai zemāku attīstību no vidējā valsts sociālekonomiskā attīstības līmeņa attiecīgajā gadā. 2011. gadā Varakļānu novada TAI „-1,141” ierindo to 99.vietā, salīdzinot ar 2010.gadu Varakļānu novada TAI „-1,333” ierindoja to 100.vietā no 110 novadiem. Salīdzinot ar pārējiem Latvijas novadiem, tas ir viens no zemākajiem rādītājiem. TAI aprēķināšanā izmanto sekojošus rādītājus: IKP uz 1 iedzīvotāju, bezdarba līmeni, iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) uz 1 iedzīvotāju ieņēmumus, demogrāfiskās slodzes līmeni, individuālo komersantu un komercsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem, pastāvīgo iedzīvotāju blīvumu, pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo 5 gadu laikā. Varakļānu novada TAI ir tendence uzlaboties. Zemāks TAI gan 2011. gadā, gan 2010. gadā ir kaimiņu novadiem – Viļānu novadam (2011.g. – 103 un 2010.g. – 103) un Riebiņu novadam (2011.g. – 100 un 2010.g. – 102), nedaudz augstāks ir Rēzeknes novadam (2011.g. – 98 un 2010.g. – 98).

2.8. AINAVAS

Novada teritorija atrodas Austrumlatvijas zemienē – Jersikas un Lubānas līdzenumos. Varakļānu novadā, līdzīgi kā Vidzemes reģionā, vēsturiski izveidojusies raksturīgā viensētu tipa apdzīvojuma struktūra radījusi vienu no būtiskākajām nacionālas nozīmes vērtībām - tradicionālo lauku mozaīkveida ainavu ar ēku ansambļiem, piemājas dārziem un apstādījumiem.

Galvenie novada ainavu tipi, *sk. 2.2. attēlu 16. lapā*:

- Kultūrvēsturiskā apbūve - ar kultūras un vēstures pieminekļu koncentrāciju un pieūdeņu zaļo telpu;
- Blīvas apbūves ainavu telpas Varakļānu pilsētā un ciemos, kam raksturīga tradicionāla apbūve (t.sk. koka apbūve) dzīvojamā apbūve, augļu dārzu ieskaudas savrupmājas ar piegulošiem sakņu dārziem, sabiedriskās ēkas, apstādījumi un parki, kā arī ražošanas un apkopes objekti;
- Lauku tradicionālā kultūrainava – Murmastienes un Varakļānu pagastu harmoniska lauksaimniecībā izmantojamo zemju, nelielu mežu puduru, ūdenstilpju, mazo ūdensteču un izklaidu viensētu apbūves mozaīka;
- Varakļānu novadā izdalāmas četras lauku kultūrvēsturiskās telpas: Siksalas, Murmastienes muižas, Maurānu – Silenieku un Stirnienes muižas lauku kultūrvēsturiskās telpas, *sk. 2.3. attēlu 17. lapā*;
- Mežu ainavu telpa ar raksturīgo jaukto un skuju koku mežu mozaīku;

²⁴ www.lursoft.lv, 09.2013.

- Purvu ainava – atklātas vai daļēji pārskatāmas pārpurvotas teritorijas ar raksturīgo purva augu valsti un purva ezeriem;
- Nelielās platībās mikroainavas – senu apbedījumu vietas, bijušie muižu centri un vēsturiskā muižu apbūve, kādreizējās sādžas, valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, kapi, atsevišķas zemnieku sētas, bijušās skolas, zivju dīķi un svētvietas, ražošanas un apkalpes objekti.

Vairums ainavu ir uzskatāmas par kultūrainavām, jo tikai nedaudzas teritorijas ir palikušas cilvēka darbības neietekmētas. Varakļānu novadā daudzās vietējās ainavu telpās akcentējoša nozīme ir arī mazajām upēm un to pietekām. Varakļānu novadā vēl nav vērojama tendence nožogot īpašumus gar upēm. Jāuzsver vizuāli nozīmīgās vietas, kas novada teritorijai piešķir savdabīgumu. Šādas teritorijas ir īpaši plānojamas un apsaimniekojamas. Tās ir:

- atsevišķos posmos autoceļu joslas, tajās vietās, kur ceļi šķērso augstvērtīgas meža ainavas un lauku moztikainavas ar tālām perspektīvām, kā arī alejām;
- atsevišķas vizuāli nozīmīgas vietas pie autoceļiem, kas var kalpot novada vizuālā tēla veidošanai – tilti, uzkalni un tālo perspektīvu vietas.

Lielceļa ainavas veidojušās gar valsts autoceļu A12. Lauku ceļu ainavas veido gan vietējas nozīmes valsts ceļi, gan pašvaldības ceļi ar koku alejām, tālo ainavu perspektīvām.

Mikroainavas. Nozīmīga vērtību grupa ir pēc platības nelieli dabas objekti vai ainavas elementi (koki, alejas, upes krasti, parki u.c.), kā arī vēsturiskas vietas vai objekti (senās lauku sētas, krogi vai to vietas, seno ceļu posmi). Pie mikroainavām pieskaitāmi arī novadā esošie kultūrvēsturiski nozīmīgie objekti un vēsturiskās sādžas, *sk. 2.3. attēlu 17. lapā*.

Novada teritorijā atrodas vairāki parki: Stirnienes muižas parks un Varakļānu pils parks. Šīs ainavas ir ļoti nelielas, tāpēc ainavu plānā atsevišķi nav attēlotas.

Industriālās mikroainavas iekļaujas apkārtējā ainavas struktūrā. Tās veido atsevišķi izdalāmi lielāki ražošanas objekti, kā arī bijušo kolhozu fermas un tehniskie centri.

Lauku kultūrvēsturiskās teritorijas veidojušās novada vēsturiskās attīstība laikā, gan kā nemateriālā, gan kā materiālā mantojums telpas. Varakļānu novada vēsturisko attīstības telpu var uzskatīt par vienotu telpu, jo pašreizējo pagastu robežas ir daudzkārt mainījušās. Izdalītas četras lauku kultūrvēsturiskās telpas: Siksalas, Murmastienes muižas, Maurānu – Silenieku un Stirnienes muižas lauku kultūrvēsturiskās telpas.

Stirnienes apkaime bija apdzīvota jau kopš vēlā dzelzs laikmeta. Varakļānu pagasts pirmo reizi minēts 1872.gadā. 1935.gārā pagastā dzīvo 7 582 iedzīvotāji. Varakļānu pagasts pašreizējās robežās pastāv kopš 1980.gada, apvienojot daļu kādreizējā Varakļānu un pusi no kādreizējā Stirnienes pagasta teritorijas. Stirnienes ciems ir arī Varakļānu pagasta pakalpojumu sniegšanas vieta, tur atrodas arī baznīca un kādreizējā muižas ēka un parks.

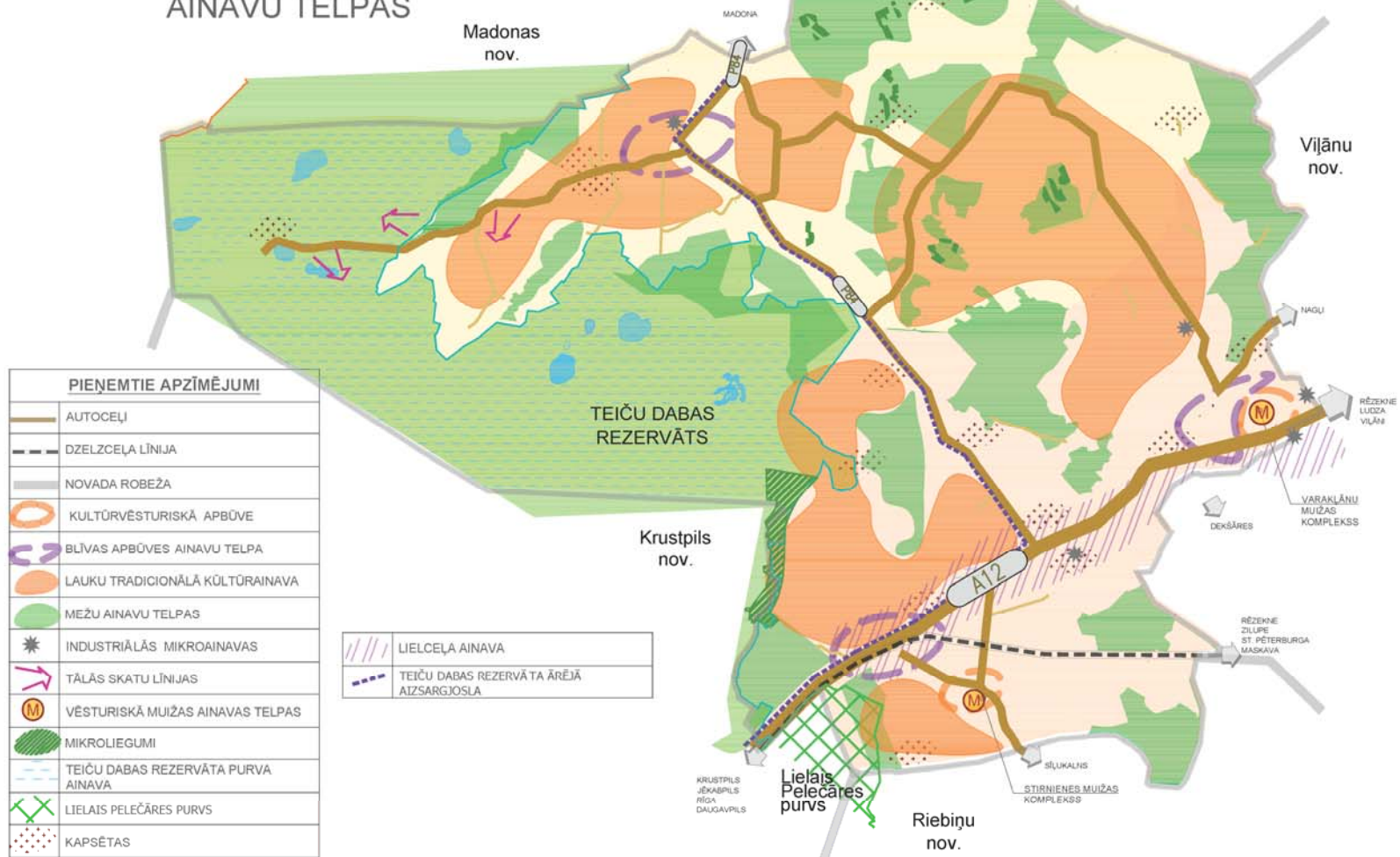
Varka (Varakļāni) pirmoreiz minēti 1583. gada Rēzeknes apriņķa revīzijās, vēlākos gados radās muižas Borkova, Murmastīne, Atašīne²⁵. Murmastienes ciemā nav saglabājušās materiālās vēstures liecības. Šeit atrodas dzejnieces M.Bārbales dzimtās mājas "Skalbju dambji". Tur 2012.gada pavasarī atklāts parks, ar tiltiņiem, atpūtas vietām un koka skulptūrām.

Varakļānu pilsētas pirmsākumi attiecas uz 18. gadsimta otro pusi. 1928.gadā Varakļāni ieguva pilsētas tiesības. Varakļānu pils celta no 1783. līdz 1789.gadam, un ap to izveidots parks.

²⁵ www.varaklani.lv

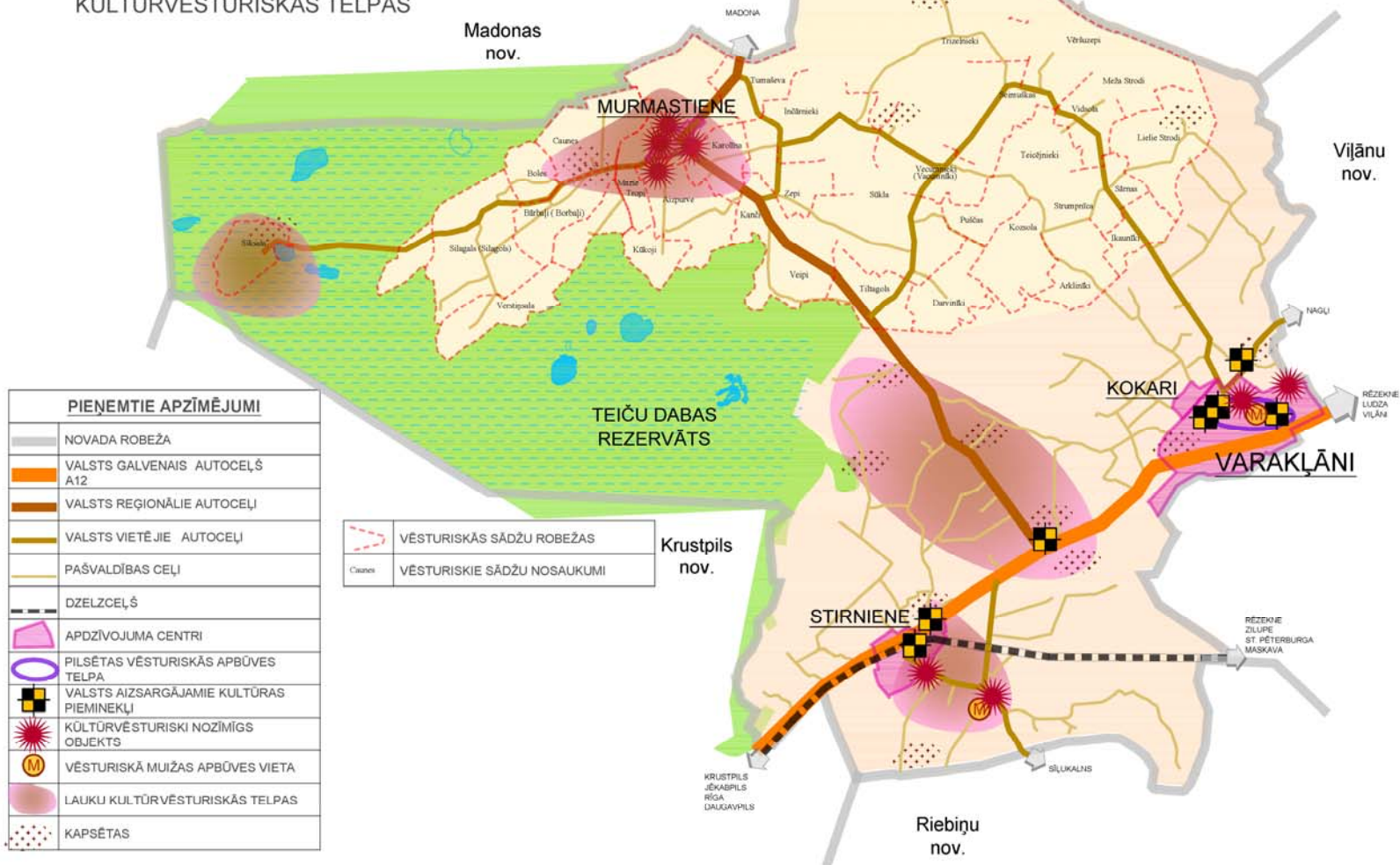
VARAKĻĀNU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS
ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030
VARAKĻĀNU NOVADA
TĒLPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA
AINAVU TELPAS

2.2. attēls. **Ainavu telpas.** Avots: autoru izstrādāts.

VARAKĻĀNU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS
ATTĪSTĪBAS STRATĒĢIJA 2030
VARAKĻĀNU NOVADA
Telpiskās attīstības perspektīva
Kultūrvēsturiskās telpas

2.3. attēls. Kultūrvēsturiskās telpas. Avots: autoru izstrādāts.

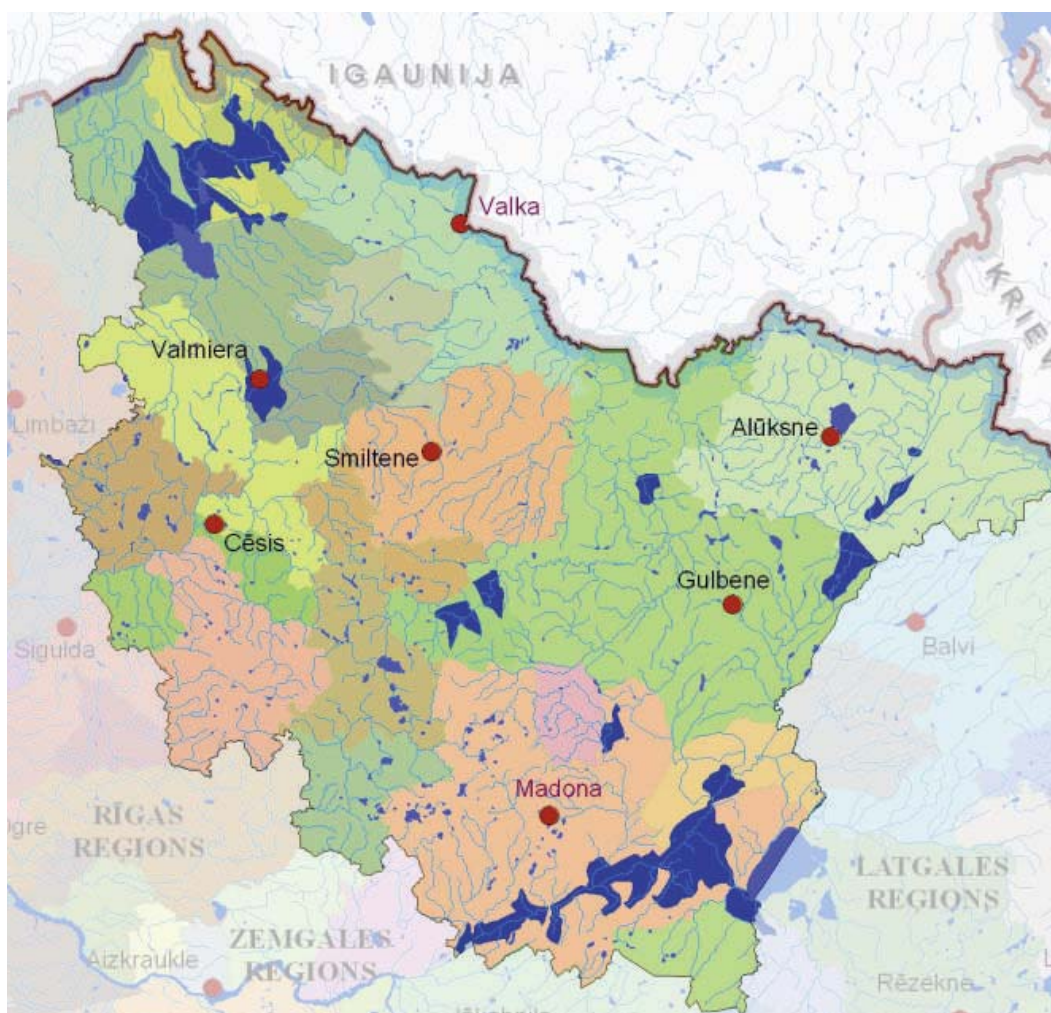
2.9. VIDES KVALITĀTE

Teritorijas ģeomorfoloģiskā uzbūve un ģeogrāfiskais novietojums nomaļus no galvenajiem ražošanas centriem, kā arī lielais mežu īpatsvars un pazemes ūdeņiem bagātais apvidus ir radījis dabiskus priekšnoteikumus augstas kvalitātes videi.

Pazemes ūdeņu ķīmiskais sastāvs pārsvarā atbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām, ūdens kvalitāti pasliktina augsts dzelzs saturs (3,5mg/l). Mikrobioloģiskie rādītāji ūdens kvalitāti kopumā raksturo kā labu.

Virszemes ūdensobjektu ūdeņu kvalitātes vērtējums ir iekļauts Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plānā. To kvalitāte tiek vērtēta kā laba.

Plūdu riska teritorijas novadā, kas saistītas ar esošajām ūdens tecēm, pastāv tikai nelielos atsevišķos posmos, kas nav būtiski. Būtiskāks plūdu risks ir gar novada ziemeļaustrumu robežu dabas lieguma Lubāna mitrājs teritorijā. Šīs teritorijas tuvumā neatrodas blīvi apdzīvotas vietas, sk. 2.4. attēlu.

2.4. attēls. *Plūdu riska novēršanas nacionālajā programmā (2008.-2015.) iekļautās prioritārās plūdu riska vietas Vidzemes plānošanas reģionā.*²⁶

²⁶ Vadlīnijas ūdeņu un to piekrastes izmantošanas plānošanai, 2012

Karsta risks pastāv Varakļānu novada dienvidos.

Gaisa kvalitāte novadā ir laba. Galveno gaisa piesārņojuma avotu autotransporta un stacionāro objektu ietekme uz gaisa kvalitāti vērtējama kā zema. Kā kurināmais apdzīvoto vietu katlu mājās, kuru jaudas ir nelielas, pārsvarā tiek izmantota koksne, kas nerada būtisku gaisa piesārņojumu. Autotransporta intensitāte Varakļānos un citās apdzīvotās vietās ir zema.

Ražošanas un autotransporta radītie trokšņa līmeņi ir zemi un nepārsniedz normatīvajos aktos noteiktos robežlielumus.

Būtiskākās vides problēmas novadā ir saistītas ar bijušajām kopsaimniecību ēkām un teritorijām (fermas, noliktavas, darbnīcas u.tml.), kā arī bijušajām ražošanas objektu teritorijām, no kurām daudzām līdz šim nav uzsākta atbilstoša izmantošana. Daļa no tām ir piesārņotas vai potenciāli piesārņotas ar ķīmiskajām vielām un naftas produktiem. VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra" datu bāzē Varakļānu novadā ir reģistrēta 13 potenciāli piesārņotas vietas.

2.10. ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS UN OBJEKTI, DABAS UN TŪRISMA RESURSI

Varakļānu novada teritorijā atrodas 4 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT) *Sk. 2.5. attēlu 21. lapā:*

- Dabas rezervāts „Teiču dabas rezervāts” (Varakļānu novadā Murmastienes un Varakļānu pagasti), Eiropas nozīmes dabas teritorija (Natura 2000).
- Dabas liegums „Lielais Pelečāres purvs” (Varakļānu novadā Varakļānu pagasts), Eiropas nozīmes dabas teritorija (Natura 2000).
- Dabas liegums „Barkavas ozolu audze” (Varakļānu novadā Murmastienes pagasts), Eiropas nozīmes dabas teritorija (Natura 2000).
- Dabas liegums „Lubāna mitrājs” (Varakļānu novadā Varakļānu pagasts), Eiropas nozīmes dabas teritorija (Natura 2000).

Teiču purva masīvs kopā ar Lielo Pelečāres purvu kopš 1995. gada ir iekļauts Ramsāres konvencijas starptautiski nozīmīgo mitrāju sarakstā un Eiropā putniem nozīmīgo vietu sarakstā.

Varakļānu novada Murmastienes pagasta teritorijā izveidoti 8, bet Varakļānu pagastā 1 mikroliegums²⁷. Varakļānu pils parkam, blakus tā kultūrvēsturiskai nozīmei, vērā ņemama loma ir vides aizsardzībai un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. Varakļānu pils parkā atrodas 5 dižkoki.

Nākotnē Varakļānu novadā iespējams attīstīt gan dabas, gan kultūrvēsturiskā tūrisma piedāvājumu, piesaistot ceļotājus un veidojot jaunus piedāvājumus. Šobrīd Varakļānu novada tūrisma piedāvājums pamatā balstīts uz kultūrvēsturiskām un tradicionālām vērtībām. Nozīmīgākie tūrisma un rekreācijas objekti ir sakrālās būves – baznīcas Varakļānos un Stirnienē, kā arī kultūrvēsturiskā muižu apbūve Stirnienes muižā un Varakļānos – Varakļānu pils ar parku un Sv. Viktora kapela. Murmastienes pagastā galvenie tūristu piesaistes objekti ir Teiču dabas rezervāts un Siksala.

Novadā nav labiekārtotas publiskas upju vai ezeru piekrastes. Esošās upes nav izmantojamas kā būtisks tūrisma resurss, jo to caurtece ir neliela un arī ainaviskā nozīme ir zema.

²⁷ Dabas aizsardzības pārvaldes dati

2.11. ŪDENSOBJEKTI

Varakļānu novads atrodas Daugavas upju baseina apgabalā. Varakļānu novada ūdensobjekti ir saistīti ar Lubāna ezeru.

Cauri Varakļānu pagastam tek Kažauka, Malmuta, Teicija, Varakļānu strauts, Brieža grāvis, Komorsta un Kokaru grāvis. Varakļānu pilsētas austrumu daļā tek Kažauka, kas ir Malmutas kreisā pieteka. Murmastienes pagasta lielākās ūdensteces ir: Meirānu kanāls, Brieža grāvis, Teicija, Ūjiņa, Lisiņa ar Dīrīti un tās pieteka Grāna grāvis. Pagasta DR stūrim cauri tek Isliena. Daudzas upītes ir regulētas un atgādina novadgrāvi.

Novadā nepieciešams veikt lauksaimniecības zemju meliorāciju un meliorācijas sistēmas rekonstrukciju.

Varakļānu novada lielākie ezeri atrodas Murmastienes pagastā: Mindaugas (Mindaukas) ezers, Lisiņš, Lielais Murmasts, Vērtēzis, Tolkajas ezers, Sīksalas ezers, Islienais ezers un Aukas ezers, sk. 3.1. attēlu 35. lapā.

2.12. DERĪGIE IZRAKŅI

Novadā satopamie derīgie izrakteņi ir dolomīts, māls, smilts, grants un kūdra. Valsts nozīmes derīgais izrakteņis ir pazemes ūdens. Sk. 3.1. attēlu 35. lapā.

Varakļānu pagasta ziemeļu daļā izvietots dolomīta prognozēto krājumu laukums. Lai organizētu dolomīta ieguvu, nepieciešami papildus izpētes darbi normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Varakļānu pagastā izvietotas arī smilts – grants un smilts atradnes, kā arī māla atradne.

Varakļānu pagasta teritorijā apzinātas 6 kūdras atradnes vai to daļas. Kopējā kūdras atradņu platība to "0" robežās sasniedz 1127 ha. Iegulās pārsvarā veido zemā tipa kūdra, bet Leimaņu purvā arī augstā tipa kūdra.

Kādreiz no nelielām atradnēm Varakļānu apkārtnē skābo augšņu kalpošanai izmantoja saldūdens kalņus.

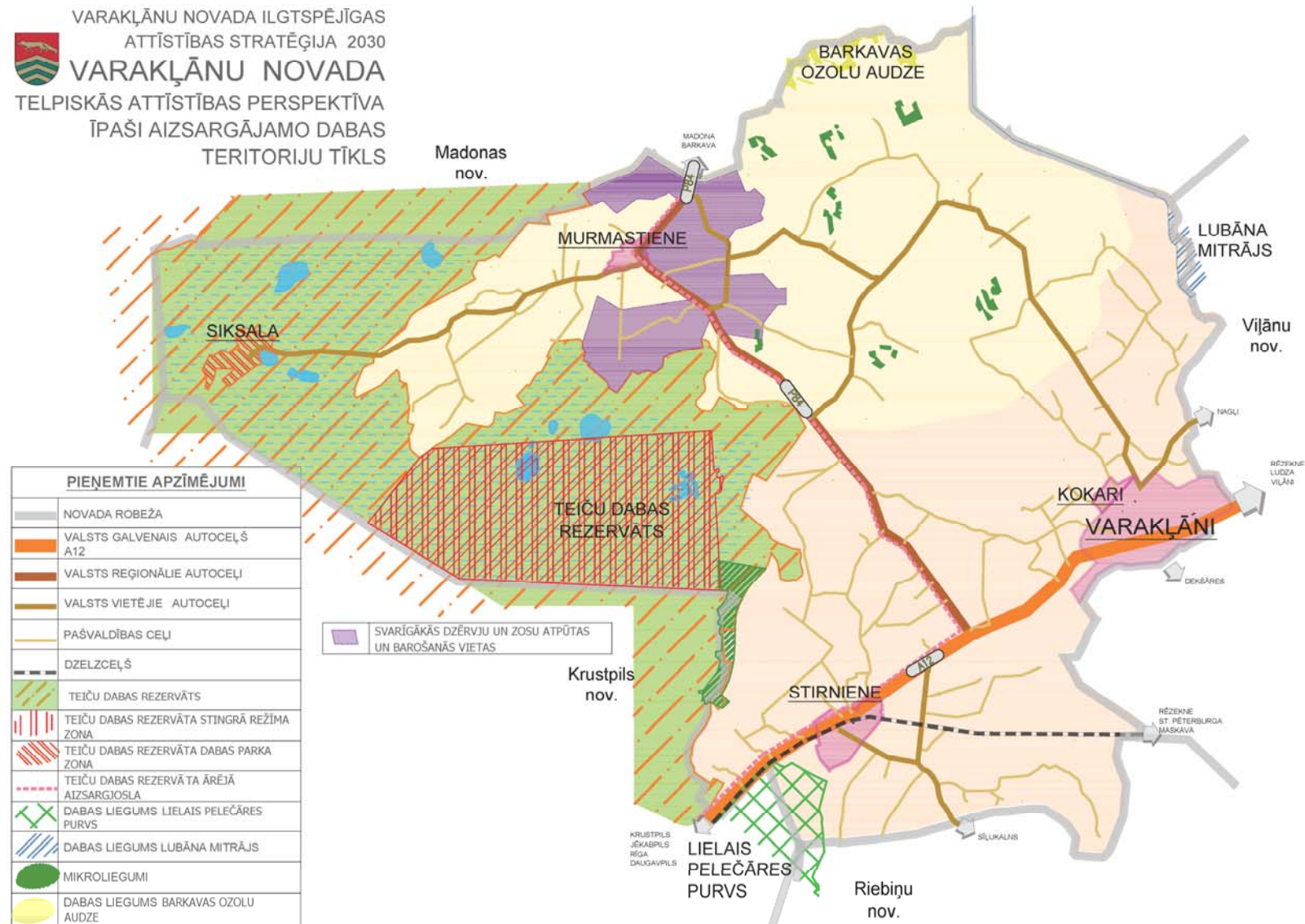
Galvenais novada ūdensapgādes ūdens horizonts ir Pļaviņu ūdens horizonts (D3pl). Horizonts ieguļ 25 – 32m dziļumā un tā biezums parasti ir 35 – 38 m.

2.13. TERITORIJAS ĢEOMORFOLOĢISKAIS UN KLIMATISKAIS RAKSTUROJUMS, AUGSNES

Novads atrodas Austrumlatvijas zemienē, Jersikas un Lubāna līdzenumos. Reljefs te ir lēzeni viļņots ar atsevišķiem nelieliem pauguriem. Zemes virsmas absolūtās atzīmes ir 99-108 m vjl. Tikai vietām Varakļānu pagasta dienvidos tā paaugstinās līdz 112 - 115 m vjl., bet ziemeļos pazeminās līdz 93 - 95 m vjl. Pauguri ir zemi, to relatīvais augstums nepārsniedz 2-4 m. Līdzenumu šķērso nedaudz izlocītā, ziemeļaustrumu - dienvidrietumu virzienā orientētā, 200-500 m platā Varakļānu - Stirnienes osu grēda, kas paceļas 3 - 10 m virs apkārtnes.

VARAKĻĀNU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS
ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030
VARAKĻĀNU NOVADA
TĒLPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA
ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO DABAS
TERITORIJU TĪKLS

2.5. attēls. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls. Avots: autoru izstrādāts.

Varakļānu novads ietilpst Lubāna zemienes un Latgales augstienes klimatiskajā rajonā. Līdzens reljefs un vienmērīgā mežainība Varakļānu novadā sekmē klimatu, kam nav raksturīga kontrastainība, tas ir mēreni kontinentāls, vidēji mitrs un silts. Bez sala periods šeit ilgst 135 - 145 dienas, raksturīga noturīga ziema.

Gada vidējā temperatūra apmēram $5,5^{\circ}\text{C}$, janvāra vidējā temperatūra -7°C , jūlija apmēram 17°C .

Vidzemes centrālās augstienes nogāzes sekmē atmosfēras fronšu attīstību. Gadā vidēji 155 - 160 apmākušās dienas. Veģetācija atjaunojas 15. - 20. aprīlī, bet beidzas oktobra vidū. Vidējais gada nokrišņu daudzums 550 - 700 mm. Lietus nokrišņu daudzums ir ap 70 - 75%, cieto 11 - 16%.

Augšnes īpašības ir nozīmīgs faktors, kas nosaka zemes lietojuma veidu atšķirības noteiktā teritorijā. Varakļānu novads atrodas Austrumlatvijas līdzenuma augšņu rajona Lubāna un Jersikas līdzenuma apakšrajonos²⁸. Augšņu cilmiežus galvenokārt veido māla, morēnas mālsmilts un smilšmāla nogulumi, reljefa pazeminājumos un pārmitrās teritorijās – kūdra. Teritorijas ar apgrūtinātiem noteces apstākļiem dominē velēnu glejaugsnes, velēnpodzolētās glejaugsnes un purvu augsnes, bet vietās ar labākiem drenāžas apstākļiem sastopamas velēnu podzolaugsnes.²⁹ *Sk. 3.1. attēlu 35. lapā.*

2.14. SATIKSME, TEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA UN SABIEDRISKAIS TRANSPORTS

2.14.1. Valsts un pašvaldības autoceļi

Valsts autoceļu kopgarums novada teritorijā ir 99,128 km, t.sk. 48,6 km vietējās nozīmes valsts autoceļi. Vidējais valsts autoceļu tīkla blīvums novadā ir $0,356\text{ km/km}^2$, kas ir līdzīgs vidējam rādītājam valstī ($0,312\text{ km/km}^2$).

Varakļānu novada teritoriju šķērso Valsts galvenais autoceļš A12 Jēkabpils – Rēzekne – Ludza- Krievijas robeža (Terehova). Novadu ziemeļu – dienvidu virzienā šķērso valsts reģionālais autoceļš P84 Madona – Varakļāni. Novada teritorijā atrodas vairāki valsts vietējie autoceļi: V592 Varakļāni – Nagļi – Žogoti, V761 Rožupe – Rudzāti – Varakļāni, V869 Tiltagals – Mežastrodi – Varakļāni, V870, pievadceļš Stirnienes skolai un V893 Tumaševa – Inčārneki – Vecumnieki. *Sk. 2.6. attēlu 24. lapā.*

Pašvaldības autoceļu un ielu kopgarums: Murmastienes pagastā ir 62,51 km, t.sk. 1,49 km ar melno segumu, bet ielas 1,95 km kopgarumā, t.sk. 1,23 km ar melno segumu. Varakļānu pagastā pašvaldības autoceļu un ielu kopgarums ir 83,07 km, t.sk. 0,78 km ar melno segumu, bet ielas 3,6 km kopgarumā, t.sk. 1,92 km ar melno segumu. Varakļānu pilsētā ielu kopgarums ir 23,52 km, t.sk. 10,99 km ar melno segumu.

Varakļānu pagastā tika izstrādāts derīgo izrakteņu ieguves projekts smilts – grants atradnei „Aizkalniešu karjers”, kas ļauj iegūto materiālu izmantot pašvaldības ielu un autoceļu labošanai.

²⁸ Avots: Āva, R. (1994) Augšņu rajonēšana. Enciklopēdija „Latvijas daba” 1.sēj. Rīga: „Latvijas enciklopēdija, 255 lpp.

²⁹ Avots: Nikodemus, O., Krūmiņš, R., Zvaigzne, E. (1998) Augšņu karte. Enciklopēdija „Latvijas daba” 6.sēj. Rīga: „Latvijas enciklopēdija, 598 lpp.

Varakļānu pilsēta nav labiekārtotu organizētu auto stāvlaukumu. Tādu nav arī pie sabiedriski nozīmīgām būvēm, kā kultūras nams, Varakļānu pils - muzejs, estrādes un baznīcas. Vienīgais pilsētas centrā esošais labiekārtotais auto stāvlaukums atrodas pie pašvaldības domes ēkas. Varakļānu pilsētas teritorijā atrodas viena degvielas uzpildes stacija pie A12 autoceļa.

Varakļānu pilsētas tuvumā, autoceļu brauktuves, kā pārvietošanās vietu nokļūšanai darbā, izglītības iestādēs un pakalpojumu saņemšanai, tuvākajās apdzīvotās vietās, izmanto velosipēdisti un kājāmgājēji, kuru pārvietošanās pa autoceļa brauktuvi samazina satiksmes drošību.

Varakļānu novada teritorijā nav īpaši veidotu, prasībām atbilstošu veloceliņu, kā arī no esošās brauktuves vai ietves sevišķi nodalītu joslu, kas paredzētas velotransportam.

2.14.2. Dzelzceļš

Novada teritorijas dienvidu malu šķērso dzelzceļa līnija Rīga – Zilupe, ar dzelzceļa staciju Stirnienē. Varakļānu novadu apkalpo arī dzelzceļa stacija Varakļāni, kas atrodas Viļānu novada teritorijā. Dzelzceļa posms Pļaviņas – Rēzekne – Maskava ir stratēģiski nozīmīga dzelzceļa līnija pasažieru un kravu pārvadājumiem. *Sk. 2.6. attēlu 24. lapā.*

2.14.3. Komunālā saimniecība

Varakļānu pilsētas **ūdensapgādes** sistēmā ietilpst divi artēziskie urbumi, atdzelžošanas stacija, sūkņu stacija, ūdens tornis un ūdensvadu tīkls

Murmastienes ciema ūdensapgādes sistēmā ietilpst trīs artēziskie urbumi, atdzelžošanas stacija, sūkņu stacija, ūdens tornis un ūdensvadu tīkls. Ciema ūdensapgādē tiek izmantots tikai viens artēziskais urbums.

Varakļānu novadā darbojas divas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI). **Kanalizācijas** tīkls un notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ir izbūvētas Varakļānu pilsētā un Murmastienes ciemā.

Siltumapgādes pakalpojumus novada pagastu ciemos galvenokārt nodrošina paši nekustamā īpašuma īpašnieki vai apsaimniekotāji. Pagastu centros dažviet izveidoti dzīvokļu kooperatīvi, kuri veic pilnu apkures pakalpojumu ciklu no kurināmā sagādes līdz siltuma centralizētai piegādei. Izmantojot pašvaldības atbalstu un piesaistot investīcijas, pakāpeniski tiek veikta šo sistēmu renovācija un attīstība.

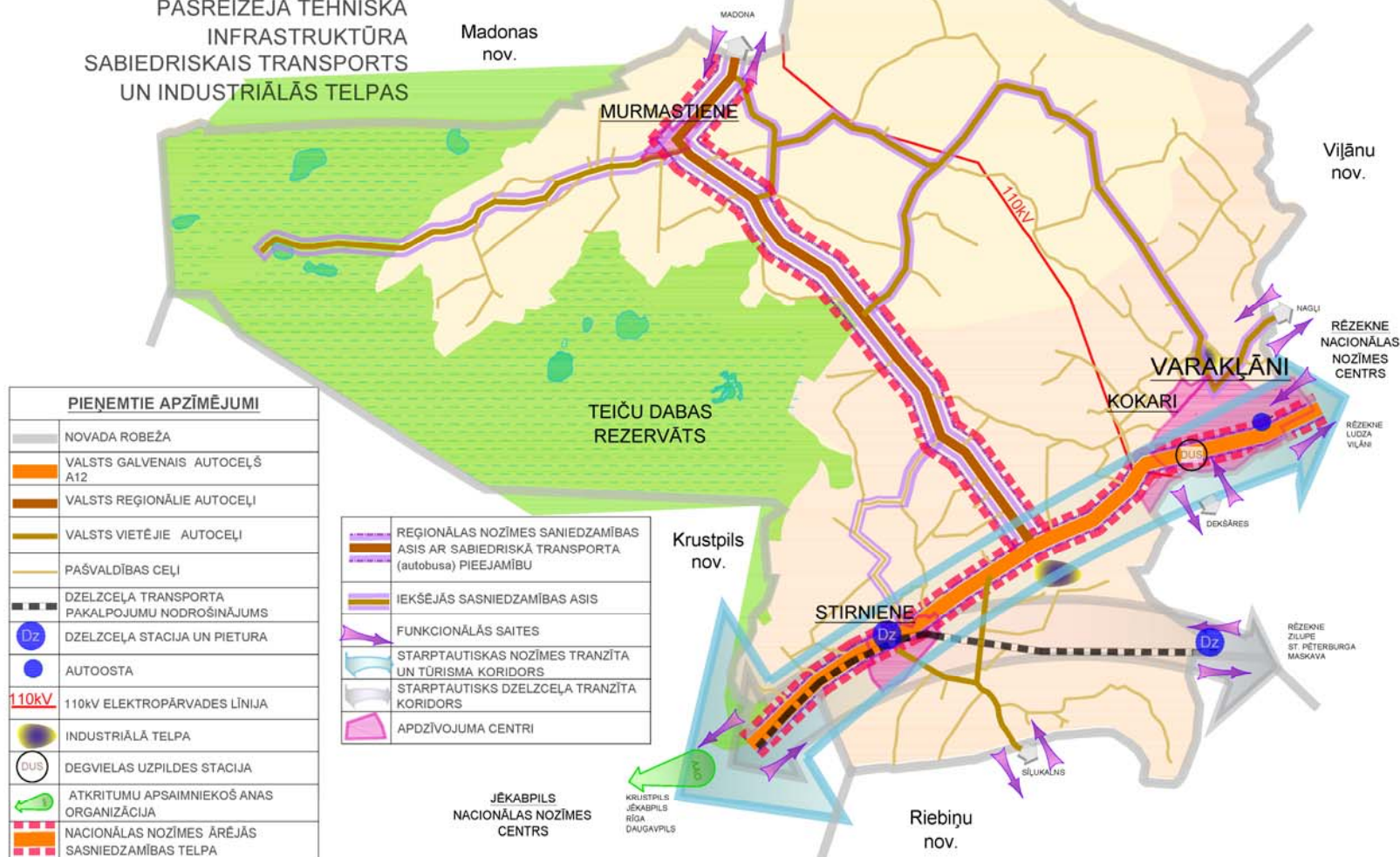
Centralizētā siltumapgāde Varakļānu novadā ir tikai Varakļānu pilsētā. Varakļānu pilsētā un Kokaru ciemā siltumapgādi nodrošina divas katlu mājas. Katlu mājas siltumapgādi nodrošina daudzdzīvokļu mājās un sabiedriskajās ēkās. Lielākā katlu māja ar apkuri nodrošina astoņas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un bērnudārzu.

Otra katlu māja atrodas Varakļānos Pils ielā pie slimnīcas. Šī katlu māja nodrošina ar apkuri slimnīcu, Varakļānu pamatskolu un trīs daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas.

Atsevišķas sabiedriskās ēkas, daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un ražošanas uzņēmumi izmanto lokālās katlu mājas.

VARAKĻĀNU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS
ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030
VARAKĻĀNU NOVADA
TĒLPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA
PAŠREIZĒJĀ TEHNISKĀ
INFRASTRUKTŪRA
SABIEDRISKAIS TRANSPORTS
UN INDUSTRIĀLĀS TĒLPAS

2.6. attēls. Pašreizējā tehniskā infrastruktūra, sabiedriskais transports un industriālās telpas. Avots: autoru izstrādāts.

Perspektīvā pilsētā iecerēts izstrādāt pilsētas siltumapgādes rekonstrukcijas projektu centralizētas siltumapgādes sistēmas izveidei ar mūsdienīgiem risinājumiem. Ņemot vērā nolietojumu un siltumenerģijas zudumus, pakāpeniski jāveic siltumtrašu atjaunošana. Visās daudzdzīvokļu mājās, kas tika projektētas un celtas bez attiecīgās siltumanalīzes, ir lieli siltuma zudumi un nepieciešama ēku siltināšana.

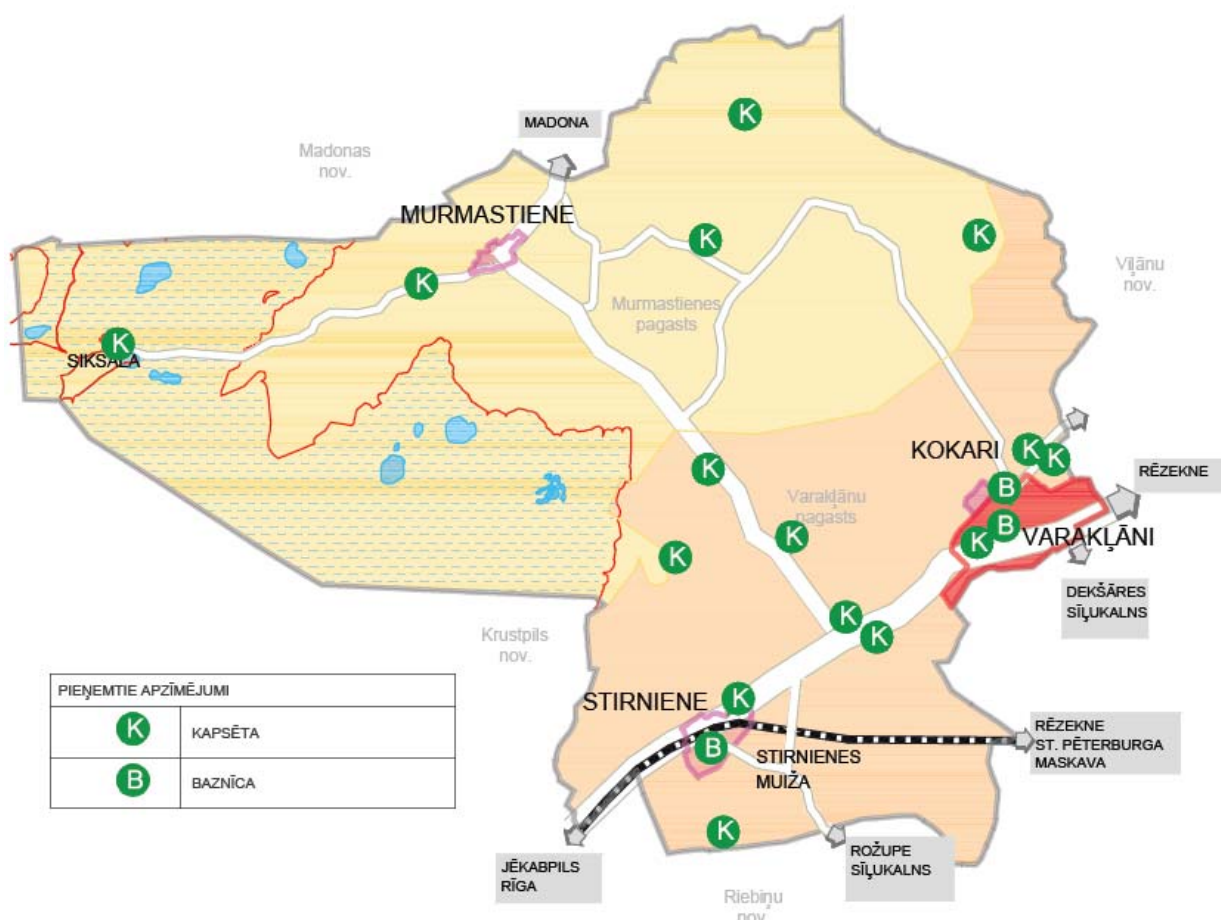
Komunālos pakalpojumus Varakļānu pilsētas un Varakļānu pagasta Kokaru ciema iedzīvotājiem nodrošina pašvaldības SIA "Dzīvokļu komunālais uzņēmums".

Murmastienes un Varakļānu pagastā ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus nodrošina pagasta pārvaldes. Pagastos nav centralizētas siltumapgādes, netiek sniegti pakalpojumi dzīvojamo māju apsaimniekošanā, jo pašvaldības īpašumā praktiski nav dzīvojamā fonda.

2.14.4. Kapsētas

Varakļānu novada teritorijā ir 13 kapsētas. Varakļānu pilsētā ir arī Otrajā pasaules karā kritušo atdusas vieta – brāļu kapi. *Sk. 2.7. attēlu.*

Varakļānu pilsēta pamatā apbedījumiem izmanto divas kapsētas - Varakļānu kapsētu un Sila kapus. Abas kapsētas izvietotas Varakļānu pagastā. Pilsētas robežās atrodas Ebreju kapi.

2.7. attēls. Kapsētu un baznīcu izvietojums novadā. Avots: autoru izstrādāts.

Murmastienes pagasta teritorijā ir piecas kapsētas. Varakļānu pagasta teritorijā ir septiņas kapsētas.

Varakļānu kapos atrodas kapliča (1938) un laukums svinīgiem pasākumiem. Pēc Anša Bērziņa meta 1937. gadā uzcelta arhitektoniska kompozīcija Latvijas atbrīvošanas cīņās kritušo Varakļānu draudzes locekļu piemiņai un vārti (1935) ar zvanu torni.

2.14.5. Atkritumu saimniecība

Sakarā ar atkritumu izgāztuves “Varakļāni” rekultivāciju 2010. gadā, turpmāk Varakļānu novadā savākties sadzīves atkritumi tiek nogādāti atkritumu poligonā „Dzilā vāda”, kas atrodas Krustpils novada Mežāres pagastā.

Sadzīves atkritumu savākšanu pašvaldības teritorijā organizē pašvaldības SIA „Dzīvokļu komunālais uzņēmums”.

Novadā neatrodas tādi uzņēmumi vai organizācijas, kuru darbības rezultātā rastos ievērojams bīstamo atkritumu daudzums.

2.14.6. Elektroapgāde

Varakļānu novada teritorija ir pilnībā elektrificēta. Energoapgādi pašvaldības teritorijā nodrošina AS “Sadales tīkls” Ziemeļaustrumu reģions. Apdzīvotās vietas savieno 20 kV un 0.4 kV elektrības pārvades līnijas. Elektroenerģijas resursi ir pietiekami arī jaunu, lielu patērētāju pieslēgšanai.

Novada teritoriju šķērso 110 kV augstsprieguma elektropārvades līnija. *Sk. 2.6. attēlu 24. lapā.*

2.14.7. Gāzes apgāde

Varakļānu novada teritorija nav gazificēta, un to nešķērso maģistrālie gāzes cauruļvadi. Teorētiski iespējama gāzes vada izbūve no maģistrālā gāzes vada Upmalas - Preiļi - Rēzekne. Varakļānu pilsētā daudzdzīvokļu namu kvartālos atrodas 2 gāzes pazemes krātuves ar tilpumu 5 m³ katra, kuras ir SIA „Latvijas propāna gāze” bilancē. Pašreiz šīs krātuves ir degazētas un netiek izmantotas. Iedzīvotāji savām vajadzībām iegādājas un izmanto gāzes balonus.

2.14.8. Sakari

Analogās telefonu līnijas ir pieejamas visā novada teritorijā.

Varakļānu novadā telekomunikāciju sakaru sistēmu pamatā nodrošina SIA “Lattelecom”, SIA “Telīa Latvija”, SIA “Latvijas Mobilais Telefons”, SIA “TELE2” un SIA “BITE Latvija”.

Iedzīvotāji nodrošināti ar visu valsts radio un televīzijas raidījumu uztveršanu.

Interneta piekļuvei izmantojams platjoslas tīkls ar attiecīgu datu pārraides ātrumu fiziskām personām, valsts pārvaldes iestādēm, komersantiem, skolām, slimnīcām u.c. Piekļuve internetam iespējama, izmantojot arī mobilo sakaru operatoru piedāvātās iespējas.

Varakļānu pilsētā pieejami publiskie interneta pakalpojumi - Varakļānu pilsētas pašvaldības ēkā, jauniešu centrā, bibliotēkā, vidusskolā, mākslas un mūzikas skolā.

2.14.9. Sabiedriskais transports

Sabiedriskā autotransporta nodrošinājumu novada teritorijā var uzskatīt par labu. Galvenos novada autoceļus Madona – Varakļāni – Viļāni – Rēzekne, Jēkabpils – Varakļāni – Viļāni – Rēzekne un Varakļāni – Līvāni – Preiļi šķērso vairāki starppilsētu autobusu satiksmes maršruti. Varakļānu pilsētā pienāk gan vietējās satiksmes, gan tālsatiksmes autobusi. Pilsētas satiksmes autobusu Varakļānu pilsētā nav. Turklāt nelielo attālumu dēļ tāda sabiedriskā transporta izveide netiek plānota. Līdz dzelzceļa stacijām Varakļāni un Stirniene sabiedriskais transports netiek organizēts. *Sk. 2.6. attēlu 24. lapā.*

2.15. SABIEDRISKĀ AKTIVITĀTE

Varakļānu novadā darbojas vairāk nekā desmit biedrības un nodibinājumi, kuru mērķis ir stiprināt pilsonisko sabiedrību novadā: biedrība „Pieaugušo attīstības projekts”, biedrība „Varakļonīts”, biedrība „Dzērvenīte”, mednieku biedrība „Murmastiene”, nevalstiskā organizācija „Zemes bites” un citas.

Novada teritorijā darbojas trīs draudzes³⁰, no tām lielākās Varakļānu Vissvētākās Jaunavas Marijas Debesīs Uzņemšanas Romas Katoļu draudze un Varakļānu evaņģēliski luteriskā draudze.

2.16. VESELĪBAS APRŪPE UN SOCIĀLIE PAKALPOJUMI

Varakļānu novada iedzīvotājiem tuvu savai dzīves vietai ir iespēja saņemt veselības aprūpes pakalpojumus. Lielākā veselības aprūpes iestāde Varakļānu novada teritorijā ir pašvaldības SIA „Varakļānu veselības aprūpes centrs”, bet novada iedzīvotājiem ir iespēja veselības aprūpes pakalpojumus saņemt arī 3 ģimenes ārstu praksēs, 2 feldšerpunktos un iegādāties medikamentus 3 aptiekās. *Sk. 2.8. attēlu 28. lapā.* VVAC ir līgums ar Nacionālo veselības dienestu par sekundārajiem ambulatorajiem pakalpojumiem, par pacientu mājas aprūpi un par zobārstniecības pakalpojumiem.

SIA „Varakļānu veselības aprūpes centrs” ir ambulatora ārstniecības iestāde. Centrā izvietota viena Neatliekamās medicīniskās palīdzības brigāde (dienas laikā no 8.00 līdz 22.00). NMP brigādes darbība nav pakļauta Varakļānu veselības aprūpes centram, bet gan valsts apvienotajam Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam.

Centra telpās ir izvietotas ģimenes ārstu prakses, lai nodrošinātu primārās veselības aprūpes pakalpojumu ērtu un kvalitatīvu sniegšanu.

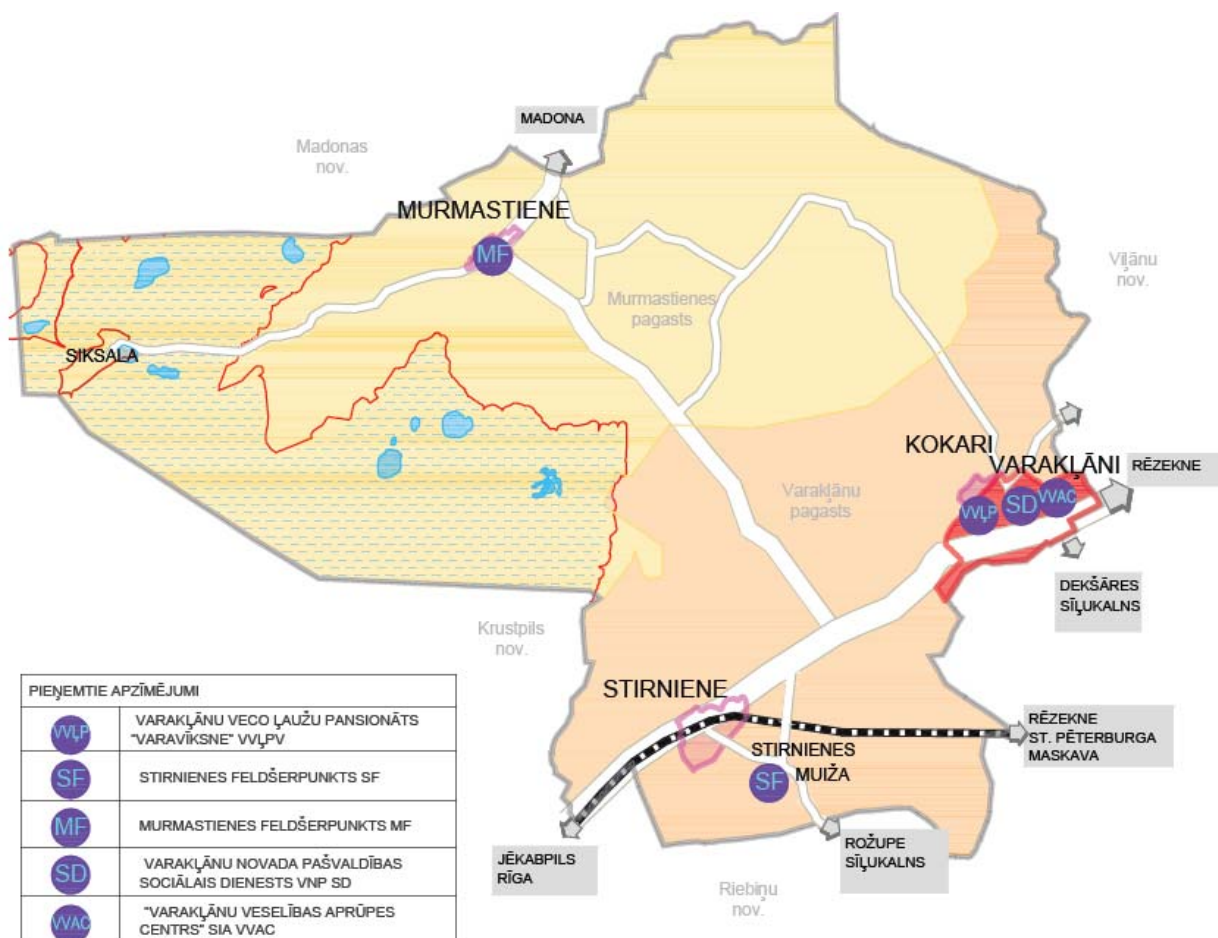
Atbilstoši iestādes plānam un saskaņā ar līgumu par sekundārās ambulatorās veselības aprūpes pakalpojumu apjomu, par kuriem Veselības norēķinu centrs maksā no valsts budžeta, 2012. gadā nodrošinātas sekojošas ambulatorās programmas:

- Izmeklējumi un terapija: ultrasonogrāfiskie izmeklējumi, rentgendiagnostika;
- Laboratoriskie izmeklējumi;
- Dienas stacionārā sniegtie pakalpojumi (ar iespēju izmantot nakts viesnīcas pakalpojumus);
- Fizikālās medicīnas pakalpojumi;

³⁰ www.lursoft dati uz 09.2013.

- Speciālistu pakalpojumi: traumatologs –ortopēds un ginekologs, dzemdību speciālists. Darbojas zobārstniecības kabinets, kurā strādā zobārsts un zobu higiēnists.

2.8. attēls. Varakļānu novada medicīnas un sociālās aprūpes iestāžu izvietojums.

Avots: autoru izstrādāts.

Varakļānu veselības aprūpes centrs 2011. gadā saņēmis Sociālo pakalpojumu sniedzēja reģistrācijas apliecību, līdz ar to uzsākta jauna pakalpojuma sniegšana - īslaicīga sociālā aprūpe.

Varakļānu veco ļaužu pansionāta „VARAVĪKSNE” galvenais uzdevums ir nodrošināt iestādē dzīvojošiem pieaugušiem klientiem sociālos pakalpojumus.

Lai dažādām iedzīvotāju sociālām grupām nodrošinātu kvalitatīvu sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus, Varakļānu novadā tika izveidots Varakļānu novada Sociālais dienests. Dienestā strādā četri speciālisti, kas atbilst normatīvo aktu prasībām.

Varakļānu pašvaldība budžeta izdevumos sociālā atbalsta pasākumiem 2012. gadā izlietojusi kopā 91 836,16 LVL. No tā sociālā palīdzībā izmantoti – 65 230,57 LVL, citos atbalsta pasākumos un kompensācijās iedzīvotājiem izmaksāti – 22 804,44 LVL.

2012. gadā trūcīgo ģimeņu skaits salīdzinot ar 2011. gadu ir ievērojami samazinājies – ja 2011.gadā par trūcīgām tika atzītas 412 ģimenes (1627 personas), tad 2012.gadā to skaits ir samazinājies līdz 259 ģimenēm (671 personas). No kopējā trūcīgo skaita 324 personas ir nepilngadīgās personas, no darbaspējīgo personu skaita 261, strādājošas – 73 personas (11%),

darbspējīgas nestrādājošas personas - 176 personas (26%), pilngadīgas personas ar invaliditāti un pensijas vecuma personas - 86 personas.

Līdz šim sociālā dienesta klienti galvenokārt bija personas pensijas vecumā, personas ar invaliditāti, kuri nestrādāja algotu darbu un vienīgie ienākumi bija nelielās pensijas. Šobrīd vērojama tendence, ka klientu vidū palielinās ģimeņu ar bērniem un darbspējīgo personu skaits.

Garantētā minimālā ienākuma (GMI) līmeņa pabalsta saņēmēji 2012.gadā bija 105 ģimenes, t.sk. 252 personas, kuras saņēma pabalstus par 32 538,00 LVL. Dzīvokļa pabalsts tika izsniegts 160 ģimenēm, t.sk. 441 personas par 9 072,06 LVL. Veselības aprūpē (medicīnisko izdevumu segšanai) 224 personām tika izlietoti 3 696,54 LVL, brīvpusdienām trūcīgām personām un zupas virtuvē 142 personām izlietoti 7 072,47 LVL līdzekļi.

Novadā darbojas Varakļānu novada sociālā dienesta struktūrvienība Alternatīvās aprūpes centrs, kurš sniedz sociālo atbalstu un brīvā laika pavadīšanas iespējas.

Ar 2012.gada 1.jūniju tika izveidots jauns sociālās aprūpes pakalpojums Mobilā aprūpes grupa. Pakalpojums paredzēts vientuļām pensijas vecuma personām un vientuļām personām ar invaliditāti, kurām ir objektīvas grūtības sevi aprūpēt vecuma un funkcionālo traucējumu dēļ. Mobilajās aprūpes grupas darbu nodrošina 4 darbinieki ar atbilstošu izglītību (3 aprūpētāji un 1 ar medicīnisko izglītību). Kopumā 2012. gada laikā aprūpes mājās pakalpojums tika nodrošināts 32 pensijas vecuma personām. Sadarbība notiek ar Luterāņu draudzi - sadarbojoties ar pašvaldību tika atvērta „Zupas virtuve” un Latvijas Sarkanais Krusts. Realizētas Eiropas Komisijas programmas sociālajā jomā.

Varakļānu novada pašvaldība piesaistot Eiropas fonda finansējumu, renovēja divas avārijas stāvoklī esošās dzīvojamās mājas, pārveidojot par sociālajām mājām.

2.17. SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA UN DROŠĪBA

Novada teritorijā sabiedrisko kārtību un drošību nodrošina Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Madonas iecirknis, kas apkalpo Varakļānu pilsētu, Barkavas, Murmastienes un Varakļānu pagastus. Pašvaldībai ir izveidojusies laba sadarbības ar Valsts policiju, taču Valsts policijas iespējas nodrošināt kārtību visās pašvaldības teritorijās ir ierobežotas, tāpēc 2010. gadā darbā uz nepilnu darba slodzi tika pieņemti 2 pašvaldības kārtībnieki.

Novadā 2012.gadā reģistrēti 73 noziedzīgo nodarījumi³¹. Salīdzinot ar kaimiņu novadiem, nodarījumu skaits ir mazs.

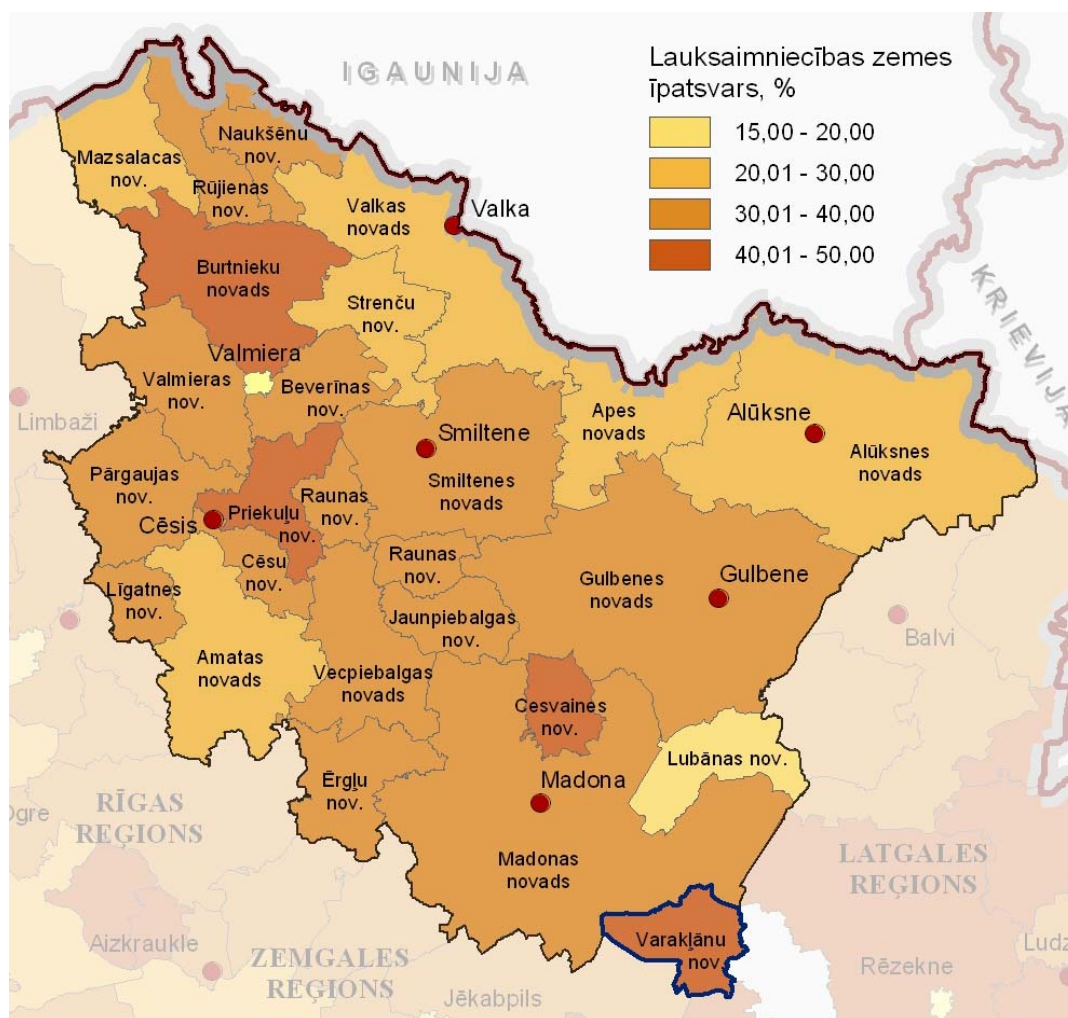
Varakļānu pilsētā izvietots Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Vidzemes reģiona brigādes Madonas daļas Varakļānu postenis (1. maija laukums 2, Varakļāni). Murmastienes pagastā darbojas brīvprātīgo ugunsdzēsēju vienība.

³¹ <http://www.ic.iem.gov.lv>

2.18. ZEMES RESURSI UN NEKUSTAMĀS ĪPAŠUMS

2.18.1. Zemes izmantošana

Pēc nekustamā īpašuma objekta lietošanas mērķu sadalījuma Varakļānu novadā 60% zemes īpašumu noteiktais izmantošanas veids ir lauksaimniecība. Starp lauksaimniecībā izmantojamām zemēm vislielāko īpatsvaru veido aramszeme, kas aizņem 3791,5 ha jeb 61,3 % no visām lauksaimniecībā izmantojamām zemēm, ganības aizņem 1905,7 ha jeb 14,4 %, pļavas – 3142,4 ha jeb 23,7%, savukārt augļu dārzi – 81,6 ha jeb 0,6 % no lauksaimniecībā izmantojamo zemju kopplatības. *Sk. 2.9. attēlu.*

2.9. attēls. **Varakļānu novada lauksaimniecības zemju īpatsvars, salīdzinot ar Vidzemes reģiona pašvaldībām.** Avots: autoru izstrādāts.

Pēc Valsts zemes dienesta bilances uz 31.12.2011. zemes sadalījumā pa lietošanas veidiem redzams, ka turpat pusi Varakļānu novada teritorijas aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Mežu īpatsvars ir tikai piektā daļa no pašvaldības kopplatības. Gandrīz tikpat aizņem purvu teritorijas, kuru augstais īpatsvars saistīts ar Teiču purvu, kas aizņem plašas teritorijas novada rietumu malā. Varakļānu pilsētā meži aizņem 58 ha, kas ir 11% no visas pilsētas platības.

Valsts mežu apsaimniekošanas funkcijas novada teritorijā īsteno A/S „Latvijas Valsts meži” Ziemeļlatgales mežsaimniecība.

Lielākās lauksaimniecībā izmantojamo zemju (LIZ) platības Varakļānu novadā atrodas Murmastienes pagastā. LIZ kvalitātes novērtējums Varakļānu novadā caurmērā ir līdzvērtīgs vidējam novērtējumam valstī (37,2 balles). Murmastienes pagastā atrodas lielas augstvērtīgas lauksaimniecības zemes platības ar ballu novērtējumu virs 50 ballēm. Salīdzinoši labais kvalitatīvo īpašību novērtējums ļauj lauksaimniecībā izmantojamo zemi vērtēt kā nozīmīgu saimnieciskās darbības attīstības resursu Varakļānu novadā.

Lauksaimniecībā izmantojamo zemju kvalitāti pozitīvi ietekmē veiktā meliorācija. Kopumā novadā meliorēti aptuveni 85% lauksaimniecībā izmantojamo zemju.

2.18.2. Mājokļi

Varakļānu novadā atrodas 1163 mājokļi. To skaitā 1084 ir viendzīvokļa mājas, 24 divdzīvokļu un 55 trīs un vairāk dzīvokļu mājas. Dzīvojamo māju kopējā platība 2010. gada sākumā novadā bija 145,0 tūkst. m², tai skaitā 1 dzīvokļa mājas - 92,0 tūkst. m², 2 dzīvokļu mājas - 3,2 tūkst. m² un 3 un vairāk dzīvokļu – 49,7 tūkst. m².³² Vidēji uz vienu novada iedzīvotāju - 37,9 m² (Latvijā – 27,2 m²). Jaunu dzīvokļu un dzīvojamo māju būvniecība novadā praktiski nenotiek. Tiek renovēti un rekonstruēti esošie mājokļi.

2.18.3. Pašvaldības īpašumi

2013. gada sākumā Varakļānu novada pašvaldības īpašumā atradās 274,53 ha zemes, bet pašvaldībai piekritīgā zeme aizņem 847,8 ha. Zemes grāmatā nav reģistrēti visi pašvaldības īpašumi.

³² CSP dati

3. STRATĒGISKĀ DAĻA

3.1. ATTĪSTĪBAS PAMATPRINCIPI

Attīstības stratēģiju īstenojot, īpaša nozīme ir:

- Ilgtspējīgas attīstības principam, kas paredz nodrošināt nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, un kultūras mantojuma saglabāšanu.
- Sinerģijas radīšanas principam, kas paredz, ka Stratēģijas īstenošanā rīcības papildina viena otru, tādējādi palielinot attīstības iespējas.
- Interesu saskaņotības principam, kas paredz ikvienu teritorijas stratēģiskās attīstības jautājumu un dokumentu izstrādāt saskaņā ar citām atsevišķām teritorijas vai apdzīvotās vietas attīstības programmām, plāniem un projektiem, saskaņot sabiedrības, pašvaldības un privātās intereses.
- Daudzveidības principam, kas paredz nodrošināt vai veicināt jebkurā novada vietā dabas vides, kultūrvides, resursu un saimnieciskās darbības daudzveidību vai tās pilnveidošanu.
- Atklātības principam, kas paredz informēt novada sabiedrību par kopējiem attīstības jautājumiem, iesaistīt iedzīvotājus dažādu projektu izstrādāšanā un īstenošanā.
- Partnerattiecību principam, kas paredz, ka attīstības dokumentu un projektu izstrādē un īstenošanā iesaistījušās institūcijas un personas savā darbībā ir līdztiesīgas un lēmumi tiek pieņemti, savstarpēji vienojoties.

3.2. NOVADA ATTĪSTĪBAS INTERESES

Varakļānu novadā risināmie jautājumi un attīstības virzieni ir balstīti uz ilgtspējīgas attīstības principu, kura pamatā ir sociālo, ekonomisko un vides aspektu mijiedarbība, kas ir priekšnosacījums Varakļānu novada iedzīvotāju dzīves kvalitātei. Sociālās infrastruktūras, apkārtējās vides un inženierinfrastruktūras attīstības līmenis nosaka iedzīvotāju un uzņēmēju lojalitāti novadam un iespējas piesaistīt iedzīvotājus uz patstāvīgu dzīvi un uzņēmējus ar investīcijām.

Novada attīstības interesēs ir:

- Attīstīt novada ekonomikas profilam atbilstošu uzņēmējdarbību, palielinot darbavietu skaitu kā iedzīvotāju nodarbinātības un labklājības pamatu.
- Attīstīt novada teritorijas apdzīvojuma struktūru – apdzīvojuma centrus un infrastruktūru.
- Palielināt novadā dzīvojošo (deklarēto) iedzīvotāju skaitu.
- Sadarboties ar visiem, kas ieinteresēti novada attīstībā.
- Palielināt infrastruktūras funkcionālo daudzveidību un kvalitāti, kā arī pakalpojumu pieejamību visiem novada iedzīvotājiem, tai skaitā kaimiņu novada iedzīvotājiem.
- Attīstīt daudzveidīgu sporta, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumus un infrastruktūru novada iedzīvotājiem un viesiem.

Cilvēka attīstībai nepieciešama sociālā infrastruktūra: izglītībai, veselībai, sociāliem pakalpojumiem un sociālai palīdzībai, atpūtas iespējām un kultūras dzīvei, kas nosaka iedzīvotāju iespējas justies piederīgiem un sociāli iekļautiem novadā, nodrošinātiem un drošiem, būt sabiedriski aktīviem, izglītotiem un radošiem.

Dzīves vide ietver dzīves telpu, ko veido dabas vide, novada apdzīvojuma struktūra, mājokļi, inženierkomunikācijas, satiksme un saziņas sakari.

Ekonomikas vide nosaka industriālās telpas attīstību, iedzīvotāju ekonomiskās un sabiedriskās aktivitātes, tautsaimniecības attīstību un iedzīvotāju labklājības nodrošinājumu.

Pārvaldes efektīva darbība padara iedzīvotājiem ērti pieejamus un kvalitatīvus pakalpojumus.

Novada attīstība balstās uz vērtībām, kuras jāizmanto kā priekšrocības turpmākai rīcībai, maksimāli efektīvi veicinot to izmantošanu. Vērtības ir noteiktas darba grupu semināros un sadalītas atbilstoši telpiskai dimensijai, izvirzot tās vērtības un resursus, kas ir Varakļānu novada priekšrocības salīdzinājumā ar citām pašvaldībām, reģiona ietvaros, Latvijā un starptautiski.

3.3. NOVADA ATTĪSTĪBAS POTENCIĀLS

Varakļānu novadā ir sekojoši attīstības resursi:

- droša un pievilcīga dzīves vides kvalitāte;
- pastāv ražošanas teritorijas;
- pakalpojuma centrs – Varakļānu pilsēta;
- labi sasniedzami pakalpojumi Madonā, Jēkabpilī un Rēzeknē;
- nozīmīgākie resursi: augstvērtīga lauksaimniecībā izmantojamā zeme, kā arī purvi, meži, derīgie izrakteņi;
- ainaviskās vērtības un kultūrvēsturiskais mantojums;
- attīstīta mežsaimniecības nozare ar tālākām izejvielu pārstrādes iespējām;
- labvēlīgi apstākļi medību saimniecības, bioloģiskās un netradicionālās lauksaimniecības nozares attīstībai un plašas iespējas ievākt meža veltes u.c.;
- daudzveidīgi tūrisma pakalpojumi (esošie unikālie dabas dotumi, arhitektūra, informatīvi izglītojošais, darba iemaņu, nometņu, velotūrisms);
- esošo ēku un būvju resursi;
- izglītības un atpūtas pakalpojumi un to nodrošinošie objekti;
- pakalpojumi, kas vērsti uz novada iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanos;
- Varakļānu slimnīca;
- sabiedriskie pasažieru pārvadājumi un dzelzceļš;
- Varakļānu novada atpazīstamība.

3.4. VĒRTĪBAS UN RESURSI TELPISKĀ DIMENSIJĀ

Novada integrētas attīstības plānošanas pieeja paredz telpisko, tematisko un laika dimensiju ievērošanu, kas izstrādes procesā tika nodrošināta šādi:

- **Telpiskā dimensija.** Vērtības un resursi tika vērtēti no telpiskās dimensijas - vietējais mērogs (Varakļānu novads), kaimiņu novadi, reģionālais un valsts mērogs (Vidzemes plānošanas reģions un Latvija) un starptautiskais mērogs (Eiropa, starptautiski). Šāda pieeja ļauj noteikt novada funkcionālās ietekmes zonas.
- **Tematiskā dimensija.** Esošā situācija raksturo Varakļānu novadu, raugoties no tematisko dimensiju skatupunktiem. Novada ilgtspējīga attīstība tika skatīta caur sociālo, ekonomikas un vides aspektu līdzsvarotu mijiedarbību: cilvēkresursi, dabas un dzīves vide, uzņēmējdarbības vide un pārvalde u.c. ir raksturlielumi, kas nosaka, ar ko novads ir īpašs un kādi ir priekšnosacījumi tā turpmākai attīstībai.
- **Laika dimensija.** Pašreizējā situācija attēlota 2013.gadā vai laika posmam, kad pieejami dati, un perspektīva 2030.gadā.

Novada attīstība balstās uz vērtībām, kas tiek atzītas par pamatu, uz kura jābalstās turpmākai darbībai, un kas maksimāli efektīvi jāveicina un jāizmanto.

Novada resursi sadalīti atbilstoši telpiskai dimensijai: novada, kaimiņu teritorijas, Vidzeme, Latvija, Eiropa un starptautiski. Ja vērtība un resurss ir vērtība plašākā telpiskā dimensijā, piemēram, Vidzeme vai Latvija, tad tā ir arī vērtība vai resurss šaurākā telpiskā dimensijā: kaimiņu teritorijas vai novads. *Sk. 3.1. tabulā 36. lapā.*

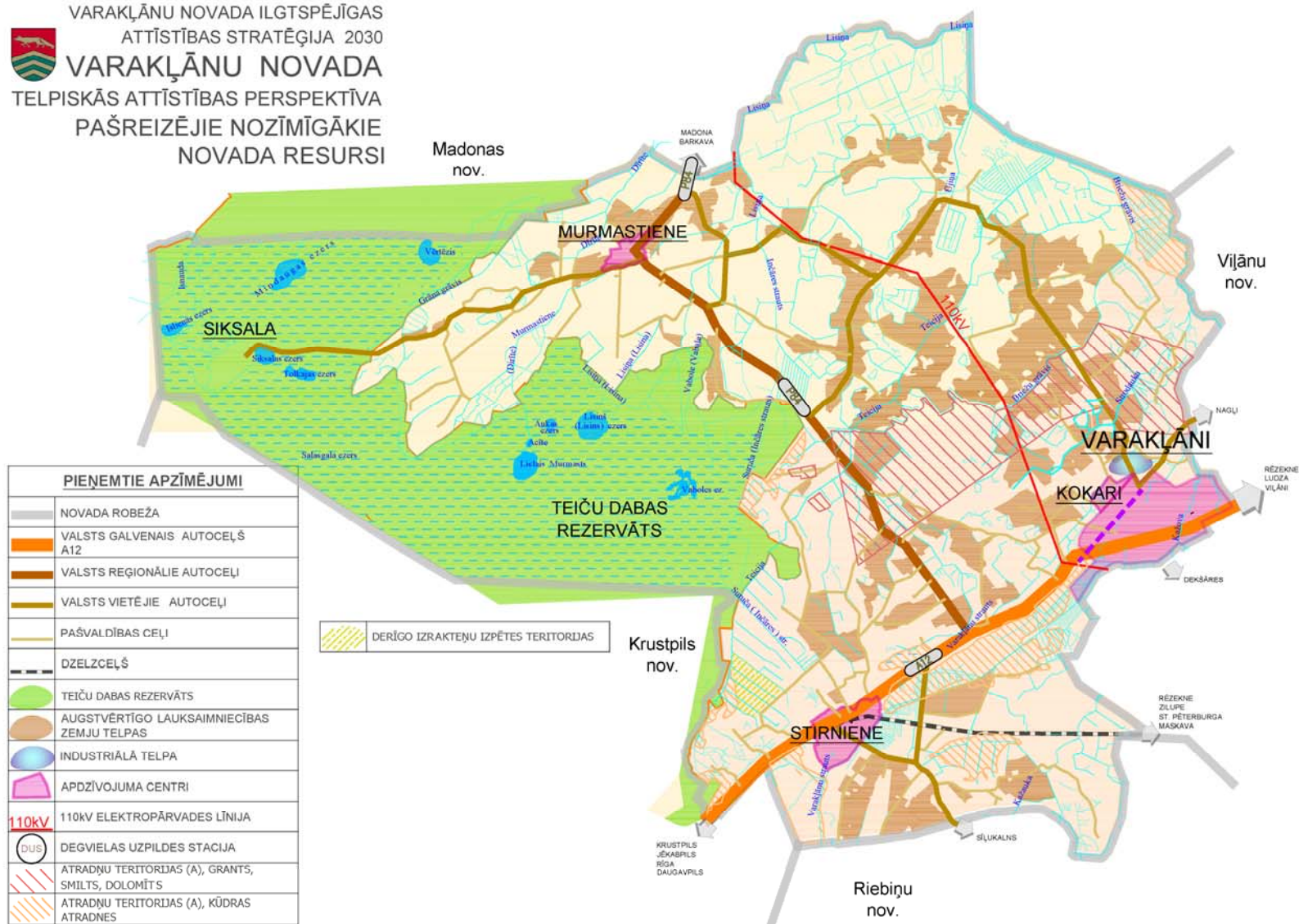
3.5. TELPISKĀS VĒRTĪBAS

Telpiskās vērtības un kopīgās interešu telpas noteiktas, lai tās pamatotu un atainotu Telpiskās attīstības perspektīvas grafiskajā daļā, *sk. 3.1. attēlu 35. lapā un 3.2. attēlu 47. lapā:*

- Ģeogrāfiskā novietojuma radītās priekšrocības;
- Attīstīts autotransporta tīkls;
- Dzelzceļš;
- Ekoloģiskais koridors - meži un purvi;
- Teiču dabas rezervāts;
- Nozīmīgas ainavu un kultūrvēsturiskas telpas;
- Augstvērtīga lauksaimniecības zeme;
- Derīgie izrakteņi;
- 110kV augstsprieguma līnija;
- Industriālās telpas;
- Vienmērīgs viensētu apdzīvojums un Varakļānu pilsēta.

VARAKĻĀNU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS
ATTĪSTĪBAS STRATĒĢIJA 2030
VARAKĻĀNU NOVADA
TĒLPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA
PAŠREIZĒJIE NOZĪMĪGĀKIE
NOVADA RESURSI

3.1. attēls. Pašreizējie nozīmīgākie novada resursi. Avots: autoru izstrādāts.

VARAKĻĀNU NOVADA RESURSU UN VĒRTĪBU TELPISKĀ DIMENSIJA

Novada	● Laba infrastruktūra uzņēmējdarbībai - satiksme, pietiekošas elektroapgādes jaudas, ● Izveidojusies spēcīga vietējā zemniecība; ● Labvēlīgu dzīves vietu ģimenēm ar bērniem nodrošina ne tikai klusums, tīrs gaiss un nesteidzīgs ritms, laba telpas sasniedzamība pārvietojoties kājām un velosipēdu, bet arī interneta pieejamība pagastos un pilsētā; ● Pievilcīga dzīve dabas ritmos lauku viensētās ar vienmērīgi izvietotiem pakalpojumu centriem; ● Augstvērtīgi dabas resursi lauksaimniecības un meža nozaru (mežizstrāde un kokapstrāde) attīstībai; ● Aktīvas vietējās NVO un laba informācijas aprīte - laikraksts un interneta vietne; ● Profesionāli pašvaldības darbinieki nodrošina daudzveidīgus pašvaldības pakalpojumus;
Kaimiņu teritorijas	● Iedzīvotāji ir nekustamā īpašuma īpašnieki, kas veicina pašnodarbinātību, aktīvu un spēcīgu vietējo zemniecību un uzņēmējus; ● Ģeogrāfiskais novietojums, veicina kopēju pakalpojumu attīstību, vēsturisku tradīciju kopšanu un labu sadarbību ar kaimiņu novadiem; ● Jauniešiem un bērniem tiek piedāvātas daudzveidīgas profesionālās ievirzes izglītības iespējas, sporta un brīvā laika pavadīšanas iespējas; ● Bankas pakalpojumu, bankomātu pieejamība; ● Sporta tradīcijas un infrastruktūra;
Vidzeme	● Latgaliskākie iedzīvotāji Vidzemē; ● Nodrošinātais sabiedriskais transports un dzelzceļa pasažieru pārvadājumi; ● Vietējās kopienas tradīcijas, māksla un pašdarbība, kas nodrošina vietas identitāti; ● Rūpes par veciem cilvēkiem; ● Iedzīvotāju vidū populāra nodarbošanās ir rokdarbi un amatniecība; ● Aktivitāte uzņēmējdarbībā balstīta uz nelieliem ģimenes uzņēmumiem un pašnodarbinātību; ● Novadā atrodas derīgie izrakteņu iegulas; ● Pašvaldība piesaista papildus finanšu līdzekļus no ES fondiem – realizēti ūdenssaimniecības un energoefektivitātes projekti;
Latvija	● Vēsturiskās vērtības – pilsētas centra koka apbūve, kapu kultūra, kultūrvēsturiskie objekti (kapela, pils, muižas, parki, svētvieta, baznīca); ● Infrastruktūra tūrisma attīstībai – TIC, muzejs; ● Sakopta lauksaimniecībai piemērota un augstvērtīga zeme; ● Novadā ir plašas aizsargājamās dabas teritorijas; ● Starptautisks transporta koridors;
Eiropa	● NATURA 2000 teritoriju tīkls; ● Eiropas kontekstā bagāta dzīvā daba un tīra vide; ● Velotūrisms; ● Sadarbība ar Vatikānu un Šveices organizāciju.

Ģeogrāfiskais novietojums Latvijas vidū un trīs atšķirīgu reģionu – Vidzemes, Zemgales un Latgales krustpunktā un Vidzemes reģiona dienvidaustrumos. Jēkabpils, Rēzeknes un Madonas pilsētu pietiekoši nelielais attālums un labi organizētie sabiedriskā transporta pārvadājumi ar apkārtnējiem novadiem, nosaka Varakļānu novada pieejamības potenciālu, kas izmantojams komerciālai darbībai un pakalpojumu sniegšanai.

Novada atrašanās blakus tranzīta autoceļam un dzelzceļam netraucē iedzīvotāju ikdienu, jo galvenās dzīves telpas nodalītas no transporta plūsmām un kopumā nodrošina drošu dzīves vidi.

Attīstīts autotransporta tīkls - esoši starpreģionālie ziemeļu - dienvidu un starptautiskais austrumu – rietumu transporta koridors ir arī pamats ekotūrisma koridoriem. Valsts reģionālie

autoceļi ceļi šobrīd nerada papildus diskomfortu novada iekšējām saiknēm, bet kalpo labai sasniedzamībai un mobilitātei.

Lauksaimniecībā izmantojamās augstvērtīgās zemes pieejamība un kvalitāte, nodrošina iedzīvotājiem Varakļānu novadā attīstīt lauksaimniecisko ražošanu.

Meža un purvu fonds - nozīmīgs tūrisma un rekreācijas resurss ar ekonomisko, ekoloģisko un sociālo nozīmi, svarīgs ainavu veidojošais faktors un telpu ainaviski un teritoriāli konsolidējošs un norobežojošs.

Varakļānu novadu atpazīst un identificē ar baznīcām, Viktora kapelu, Varakļānu pili ar parku un Stirnienes muižu. Novadā atpazīstamākais dabas objekts ir Teiču purvs. *Sk. 2.5. attēlu 21. lapā.*

Vērtīgākās novada ainavu telpas, kas saglabājamās un apsaimniekojamās perspektīvā kā novada identitātes veidotājas. *Sk. 2.2. attēlu 16. lapā un 2.3. attēlu 17. lapā:*

3.6. ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS REDZĒJUMS (VĪZIJA) UN MISIJAS

VARAKĻĀNU NOVADS 2030. GADĀ

Varakļānu novada vīzijas formulējums balstīts uz īpašām teritorijas iezīmēm un izvēlētās attīstības stratēģijas mērķiem un prioritātēm, kas noteiktas darba grupās izstrādes gaitā:

- Novada ģeogrāfiskais izvietojums – novads trīs reģionu – Vidzemes, Latgales un Zemgales krustpunktā.
- Varakļānu novada bagātība ir auglīga lauksaimniecības zeme, ko apstrādā stipras zemnieku ģimenes.
- Pietiekošus ienākumus atpūtai un kvalitatīvai dzīvei sniedz dabas bagātību un lauksaimniecības produkcijas izmantošana rūpniecībā.
- Dabas bagātības un saglabāta kultūrvēsture savā daudzveidībā priecē novada viesus.
- Baltā kolonnu pilsēta Varakļāni ir novada un funkcionālā reģiona aktivitāšu centrs.
- Latgaliskā mentalitāte nodrošina aktīvu līdzdalību pašvaldības attīstības procesos.
- Izmantojot novada ģeogrāfisko novietojumu pie valsts galvenā autoceļa un dzelzceļa infrastruktūras pieejamību novadā, tiek sniegti pakalpojumi tranzīta autotransportam un tūristiem.
- Novada rūpnieciskais potenciāls balstās uz lauksaimniecības produkcijas ražošanu un pārstrādi, derīgo izrakteņu ieguvu. Notiek rūpnieciskā attīstība.
- Varakļānu novads ir dabas vidi saudzējošs un zaļš novads, atpazīstams ar spēcīgām zemnieku dzimtām, bioloģisko lauksaimniecību un nesteidzīgo ekotūrisma.
- Kultūrvēsturiski bagātā un Latvijā atpazīstamā Varakļānu novadā viesiem un novada iedzīvotājiem pieejami sakārtoti interesanti nozīmīgi dabas un vēstures objekti, veloceliņi, peldvieta mākslīgā ūdenskrātuvē, dabas takas, novada zemnieku un amatnieku zaļais tirgus un interesanti tradicionāli pasākumi.
- Varakļānu novadā iedzīvotājiem nodrošinātas darba iespējas un ir pietiekami ienākumi ģimenēm, lai izmantotu piedāvātos pakalpojumus novadā, atpūstos un izbaudītu vecumdienas.

- Varakļānu novada centrs ir Varakļānu pilsēta – balto kolonnu pilsēta, kas nodrošina pakalpojumus Varakļānu novada un kaimiņu novadu iedzīvotājiem –Varakļānu funkcionālam reģionam.
- Novada iedzīvotāji veido stipras ģimenes, kurās aug daudz bērni, un turpina zemnieku dzimtu, latgaliešu valodas un kristīgās tradīcijas.
- Atsaucīgiem un laipniem novada iedzīvotājiem pieejami kvalitatīvi kultūras, atpūtas, izglītības un medicīnas pakalpojumi un infrastruktūra. Kvalitatīva sociālā infrastruktūra un pakalpojumi nodrošina patīkamas vecumdienas.
- Pašvaldība realizē uzņēmējdarbību veicinošus pasākumus un nodrošina kvalitatīvu novada centra sasniedzamību no novada un kaimiņu pašvaldību centriem.
- Jauniešiem novadā ir kvalitatīvas izglītības, interesantas ārpusskolas nodarbības un izklaides iespējas. Patriotiskā audzināšana veicina jauniešu atgriešanos novadā pēc profesijas iegūšanas.
- Pateicoties dabiskiem apstākļiem un plānveida būvniecībai pilsētā funkcionāli nodalītas ražošanas, atpūtas (tūrisma) un dzīves telpas.

Sabiedriskās apspriešanas gaitā piedāvātas novada, Varakļānu pilsētas un Varakļānu un Murmastienes pagastu misijas:

Varakļānu novads balto noskaņu novads

- Balts – simbolizē skaistumu un tīrību – sakoptību vidē un cilvēku attiecībās.
- Pavasaros balti zied cūkauši purvos, jo īpaši Teiču un Lielajā Pelečāres purvā.
- Balts ir Latgales tautas tērps – novads atrodas Vidzemē, bet jūtama stipra Latgales tradīciju un kultūras ietekme.
- Pilsētā baltas ir vēsturiskās ēkas ar kolonnām, kas ir unikāli un raksturīgi tikai Varakļānu pilsētai – no Varakļānu pils līdz padomju laika celtniecībai, gan baznīcai, kapelai, kaplicai, pašvaldības ēkai un kultūras centram.
- Balts piens – lauksaimniecībā viens no galvenajiem produktiem.

Varakļānu pilsēta - baltā kolonnu pilsēta.

Murmastienes pagasts, kur purvi zied.

Varakļānu pagasts bagāts ar zemes dāsnību.

3.7. NOVADA ATTĪSTĪBAS ILGTERMIŅA STRATĒĢISKIE MĒRĶI UN ILGTERMIŅA PRIORITĀTES

Ikvienas pašvaldības pienākumi un autonomās funkcijas ir noteiktas likumā „Par pašvaldībām”. Ilgtermiņa mērķi un prioritātes noteiktas, lai pašvaldība varētu īstenot savus pienākumus.

Lai sasniegtu vīziju, noteikti 4 stratēģiskie mērķi, kuri balstīti uz 4 virzieniem: cilvēkresursu pilnveidošanās, kvalitatīva dzīves telpa, kvalitatīva pārvalde un uzņēmējdarbības izaugsme, sk. 3.2. tabulu 39. lapā.

**VARAKĻĀNU NOVADA ATTĪSTĪBAS ILGTERMIŅA STRATĒĢISKIE MĒRĶI
UN ILGTERMIŅA PRIORITĀTES LĪDZ 2030. GADAM**

Varakļānu novada attīstības ilgtermiņa stratēģiskie mērķi	1. mērķis SM 1 Iedzīvotājiem nodrošināta kvalitatīva izglītība un daudzpusīgas personības attīstības iespējas mūža garumā	2. mērķis SM 2 Pašvaldībā nodrošināti līdzvērtīga apjoma un sasniedzamības pakalpojumi	3. mērķis SM 3 Nodarbinātības pieaugums novada ekonomiskā profila nozarēs	4. mērķis SM 4 Nodrošināta droša un videi draudzīga dzīves vide, ģimeniska tradicionāla kultūrvide dabas vērtību ielokā
Ilgtermiņa prioritātes	1. ilgtermiņa prioritāte IP 1 Iedzīvotājiem nodrošinātas profesionālās pilnveides iespējas, kvalitatīva un pieejama vispārējā un profesionālās ievirzes izglītība	2. ilgtermiņa prioritāte IP 2 Moderna pārvalde nodrošina kvalitatīvus pašvaldības pakalpojumus	3. ilgtermiņa prioritāte IP 3 Uzņēmējdarbības attīstību veicinoša pašvaldības politika un tehniskā infrastruktūra	4. ilgtermiņa prioritāte IP 4 Kvalitatīva infrastruktūra nodrošina pieejamus un vidi saudzējošus pakalpojumus

1. mērķis

SM1

Iedzīvotājiem nodrošināta kvalitatīva izglītība un daudzpusīgas personības attīstības iespējas mūža garumā

- Mērķa sasniegšanas tendences:**
- Notiek konkurēt spējīga, kvalitatīva un daudzpusīga pieaugušo un bērnu personības izaugsme. Paaugstinās visa vecuma iedzīvotāju ekonomiskā un sociālā aktivitāte. Tiek atbalstītas ģimenes ar bērniem, un tie, kas atgriežas uz dzīvi novadā. Paaugstinās pedagogu kvalifikācija. Nodrošināta plaša IKT ieviešana sociāla rakstura iestādēs (izglītības, kultūras, veselības un sporta). Uzlabojas sociālo iestāžu tehniskās infrastruktūra, drošība, vides pieejamība un inventāra kvalitāte. Paplašinās sabiedrības līdzdalība pašvaldības izglītības un veselības veicināšanas pasākumos, stiprinot kopienas saites, novada atpazīstamību un tradīcijas. Racionāli izmantoti esošie resursi - telpas un cilvēkresursi.
- Pakalpojumu centros papildus minimālajam grozam – bibliotēka, pārvalde, publiskie pakalpojumi, pieejami vairāki speciāli pakalpojumi: Stirnienes ciemā – tūrisma un sociālie pakalpojumi, Murmastienē - sporta un pamatskolas pakalpojumi.
- Iedzīvotājiem uz vietas novadā tiek nodrošināta vispārējā vidējā izglītība, profesionālās ievirzes izglītība, jaunu profesionālo iemaņu apgūšana un radošas personības attīstības iespējas mūža garumā.

- Varakļānu novadā ir pašvaldības veselības un sociālās aprūpes iestādes, kas sniedz iedzīvotājiem nepieciešamos veselības un sociālās aprūpes pakalpojumus valsts un pašvaldības programmu ietvaros. Iedzīvotājam ir informācija par veselīgu dzīvesveidu, iespējas saglabāt veselību un slimību profilaksi. Iedzīvotājiem pieejami pašvaldības piedāvāti veselību veicinoši pasākumi maksimāli tuvu viņu dzīves vietai.
- Novadā izmanto nevalstisko organizāciju potenciālu izglītības, kultūras un sporta norišu īstenošanā.
- ✗ Mērķa sasniegšanas rādītāji:
- Iedzīvotāju skaita pieaugums; dzimstības pieaugums; demogrāfiskā slodzes samazināšanās, nodarbinātības rādītāju uzlabošanās, skolēnu skaita pieaugums izglītības iestādēs, pieaug objektu un pasākumu apmeklētāju skaits, pieaug novada skolēnu sekmīga iestāšanās augstskolās; pieaug dalībnieku skaits veselības veicinošajos pasākumos un pieaug nevalstisko organizāciju dalībnieku skaits.

2. mērķis

SM2

Pašvaldībā nodrošināti līdzvērtīga apjoma un sasniedzamības pakalpojumi

- Mērķa sasniegšanas tendences:
- Pieaug iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbu, kvalitatīva pašvaldībai uzlikto pienākumu un funkciju izpilde, attīstības programmas sekmīga realizācija, politiskā stabilitāte un politiskās varas pārmantojamība. Uzlabojas pārvaldes pakalpojumu kvalitāte pašvaldības interešu pārstāvēniecība un uzlabota infrastruktūra. E-pakalpojumu paplašināšanās. Aktīva sabiedrības līdzdalība pašvaldībā notiekošajos pasākumos un procesos. Atbalsts NVO.
- ✗ Mērķa sasniegšanas rādītāji:
- Palielinās pieejamo e-pakalpojumu skaits, pieaug administrācijas darbinieku skaits ar augstāko izglītību vai maģistra grādu, palielinās pašvaldības budžeta ieņēmumi, ir pārvēlēti deputāti, iedzīvotāju līdzdalības pieaugums pašvaldības attīstības procesos, novada vietnē tīmeklī informācija par viesiem interesējošām tēmām pieejama vairākās valodās, pieaug novada vietnes tīmeklī apmeklējumu skaits.

3. mērķis

SM3

Nodarbinātības pieaugums novada ekonomiskā profila nozarēs

- Mērķa sasniegšanas tendences:
- Novada teritorijā strādājoši uzņēmumu atpazīstamība, izveidots novada zīmols, līdzdalība starptautiskā tirgū; notiek pieaugušo apmācība novadā, īstenoti pašvaldības atbalsta un veicināšanas pasākumi uzņēmējdarbībai un tūrisma produktu popularizēšanā, laba abpusēja sadarbība un atbalsts starp pašvaldību un uzņēmējiem.

- Sakārtota un izmantojama ražošanas attīstībai nozīmīga infrastruktūra un īstenoti uzņēmējdarbību veicinoši pasākumi. Sakārtoti ražošanas attīstībai nozīmīgi pašvaldības ceļi un ielas. Sadarbības rezultātā palielināties investīciju apjoms uzņēmējdarbībā. Stabils un pieaugošs nodarbināto skaits. Samazinās sabiedriskajā sektorā strādājošo skaits.
- Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozaru uzņēmumu tālāka specializācija un ražošanas dažādošana, kooperācija un bioloģiskā saimniekošana.
- Saglabāti un atjaunoti novada nozīmes kultūrvēsturiskie objekti, kas iekļauti ekotūrisma maršrutos.
- ✗ Mērķa sasniegšanas rādītāji:
- Pieaug ekonomiski aktīvo personu skaits, paaugstinās pašvaldības attīstības rangs, pieaug aktīvo uzņēmumu skaits un bioloģisko saimniecību skaits, pieaug vidējā darba alga un iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju, palielinās rekonstruēto ceļu un ielu ar melno segumu apjoms, pieaug TIC apmeklētāju un novada viesu skaits, samazinās bezdarbnieku skaits, samazinās bezdarbnieku skaits sieviešu vidū, pirmspensijas un jauniešu vecuma grupās, kā arī ilgstošo bezdarbnieku skaits; vērojams tūrisma objektu apmeklētāju skaita pieaugums, pieaug kopējais darbavieta skaits komercsabiedrībās, samazinās sabiedriskā sektora īpatsvars un bruto samaksa palielinās.

4. mērķis

SM4

Nodrošināta droša un videi draudzīga dzīves vide, ģimieniska tradicionāla kultūrvide dabas vērtību ielokā

- Mērķa sasniegšanas tendences:
- Dabas un kultūras objekti, teritorijas un kompleksi saglabā vērtības un tiek iesaistīti ikdienas saimnieciskajā, uzņēmējdarbības un tūrisma aprītē. Iedzīvotāji atgriežas novadā no darba ārzemēs. Uzlabojas mājokļu kvalitāte un dzīves apstākļi, tehniskā infrastruktūra; No Murmastienes un Varakļānu pagastiem Varakļānu pilsēta un pagastu ciemi ir jāsasniedz un uzņēmēji jānodrošina ar labas kvalitātes un drošiem ceļiem. Atbilstoši uzlabojumi veikti katram pašvaldības ceļam.
- No Stirnienes ciema Varakļāni sasniedzami ar velosipēdu pa velosipēdistiem un gājējiem drošu celiņu gar A12 ceļu. Nodrošināta iespēja izbraukt cauri pilsētai pa velosipēdistiem piemērotu celiņu. Uzlabota drošība, iebraucot Varakļānos no A12 ceļa.
- Ārējo sasniedzamību nodrošina starptautiskas nozīmes dzelzceļa un auto transporta koridors: Rīga – Rēzekne ar iespējām nokļūšanai Sanktpēterburgā un Maskavā.
- Saglabāta augsta dzeramā ūdens kvalitāte. Samazināties patērētās siltumenerģijas daudzums. Paaugstināta iedzīvotāju dzīves kvalitāte un dzīvojamo ēku drošība. Uzlabota ēku energoefektivitāte, uzlabots ēku ārējais veidols. Apsaimniekošanā nodotu daudzdzīvokļu māju skaita pieaugums. Iedzīvotāju dalība talkās, akcijās un citos pasākumos. Nodrošinātas kvalitatīvas atpūtas iespējas pie ūdeņiem.

- Varakļānu pilsētā uzlabot esošo pilsētas ārtelpu un sakārtot un optimizēt pakalpojumu sniegšanas objektus un inženierinfrastruktūru. Pilsētā attīstāma tūrisma infrastruktūra un uzlabojuma kultūrvēsturisko objektu pieejamība, izveidojot stāvlaukumus un apkalpes infrastruktūru. Sakārtoti novada kultūrvēsturiskie objekti un veicināta valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu stāvokļa uzlabošana.
- Nodrošināta sistemātiska, nepārtraukta sabiedrības izglītošana un informēšana par vides jautājumiem.
- ✗ Mērķa sasniegšanas rādītāji:**
- ledzīvotāju skaita pieaugums; dzimstības pieaugums; demogrāfiskās slodze samazinās, tūrisma apjoma pieaugums, cietā seguma ceļu apjoms un grants ceļu kvalitātes uzlabojumi, izveidotas dzīvokļu apsaimniekošanas biedrības, pieaug iedzīvotāju skaits, kas izmanto centralizētu ūdensapgādes sistēmu, pieaug savāktais sadzīves atkritumu apjoms, pieaug ieguldījumi kultūrvēsturisko objektu atjaunošanā, rekonstruēto autostāvvietu un ietvju ar cieto segumu apjoma pieaugums, uzlabojas ūdenstilpju ekoloģiskā stāvokļa rādītāji, cietā seguma ceļu īpatsvara pieaugums, veloceļu, veloceļu ar cieto segumu apjoma pieaugums, samazinās negadījumu skaits, iebraucot pilsētā no A12.

3.8. GALVENIE ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS UZDEVUMI UN DARBĪBAS

Varakļānu novada galvenie attīstības virzieni līdz 2030. gadam balstās uz darba grupu apkopotajiem, aptaujas anketās izteiktajiem viedokļiem un pašreizējās situācijas izvērtējumu.

Ar zaļu iezīmēti ilgtermiņa attīstības uzdevumi un darbības, kas risināmas un iekļautas arī novada Telpiskās attīstības perspektīvas ietvaros, sk. 3.3. tabulu.

3.3. tabula

GALVENIE ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS UZDEVUMI UN DARBĪBAS

Prioritātes	Uzdevumi	Darbības virzieni
1. ilgtermiņa prioritāte IP 1 ledzīvotājiem nodrošināta profesionālās pilnveides iespējas un kvalitatīva un ērti pieejama vispārējā un profesionālās ievirzes izglītība	1. Novada teritorijas ilgtspējīgas attīstības, palielinot teritorijas reģionālās nozīmes un ekotūrisma potenciāla attīstīšana.	<u>Novada attīstība Vidzemē:</u> ● Kļūt par Dienvidaustrumvidzemes tūrisma attīstības centru sadarbībā ar Zemgales un Latgales reģioniem; ● Veicināt starptautiska transporta un ekotūrisma koridora austrumi – rietumi attīstību; ● Palielināt pārvaldes kapacitāti reģionālās attīstības jomā, tūrisma vides popularizēšanā un novada interešu pārstāvēniecībā; ● Nodrošināt daudzveidīgu un kvalitatīvu pakalpojumu klāstu arī kaimiņu novadu iedzīvotājiem, attīstot Varakļānus kā reģionālu centru.
	2. Pilnveidot sadarbību ar kaimiņu novadiem, Zemgales un Latgales reģionu un iesaistīt ārzemju sadraudzības partnerus novada attīstības pasākumos un projektos.	<u>Dabas aizsardzība, tūrisms un sadarbība:</u> ● Veidot vienoto ekotūrisma telpu – īpaši izceļot puvi telpas; ● Izmantot novada dabas vērtības nesteidzīgā tūrisma attīstībai - ekoloģiskā, garšīgā un izglītojoši informatīvā lauku atpūta, izmantojot Krievijas tuvumu un sadarbībā ar kaimiņu novadiem; ● Radīt ekotūrisma kvalitatīvu un piemērotu infrastruktūru; ● Nodrošināt īpaši pievilcīgu vidi gājējiem un velosipēdistiem; ● Rīkot vietējas un reģionālās nozīmes kultūras un sporta pasākumus; ● Apkopot un parādīt latgaliskās saiknes un vēsturi;

Prioritātes	Uzdevumi	Darbības virzieni
2.ilgtermiņa prioritāte IP 2 Moderna pārvalde nodrošina kvalitatīvus pašvaldības pakalpojumus	3. Iesaistīt novada attīstībā dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas telpas.	● Turpināt un pilnveidot sadarbību ar DAP aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanā; ● Sadarboties dabas aizsardzības un ainavas apsaimniekošanas ietvaros.
	4. Efektīva pārvalde un ērti pieejamas pakalpojumu vietas nodrošina iedzīvotājiem kvalitatīvus pašvaldības pakalpojumus un sociālo aizsardzību.	Pārvalde: ● Paaugstināt pārvaldes pakalpojumu kvalitāti un izveidot optimālu novada pārvaldi ar kvalitatīviem e – pārvaldes pakalpojumiem; ● Palielināt pārvaldes kapacitāti un nodrošināšana ar atbilstošas izglītības un kvalifikācijas speciālistiem; ● Pilnveidot sociālās aizsardzības pārvaldi un paaugstināt pakalpojumu kvalitāti un pieejamību; ● Pilnveidot mūsdienīgu prasībām un pakalpojumu klāstam atbilstošu pārvaldes infrastruktūru un ITK nodrošinājumu.
	5. Novada attīstībai nepieciešamie līdzekļi papildus jāpiesaista caur Eiropas Savienības finansētajiem projektiem un investīcijām.	Investīciju piesaiste: ● Palielināt pašvaldības kapacitāti un speciālistu zināšanas projektu realizācijas un finanšu piesaistes jomās; ● Attīstīt Varakļānu novada atpazīstamību ar jauniem zīmoliem; ● Veicināt novadā esošo tradicionālo nozaru atpazīstamību un sekmēt to modernizāciju un kooperāciju ● Novadā atbalstīt lauksaimniecisko kooperāciju. ● Piesaistīt investīcijas reģionālo funkciju nodrošināšanai sadarbībā ar nacionālajiem, reģionālajiem un kaimiņu attīstības centriem.
3.ilgtermiņa prioritāte IP 3 Uzņēmējdarbības attīstību veicinoša pašvaldības politika un tehniskā infrastruktūra	6. Privātās iniciatīvas attīstīšana un veicināšana (darbs ar uzņēmējiem un privātpersonām, izglītošana, atzinības izteikšana) ir ilgtspējīgi attīstošas sabiedrības būtiska sastāvdaļa, piedāvājot mūžizglītības un radošas izpausmes iespējas.	Dzīves vide un cilvēkresursu attīstība: ● Saglabāt esošo izglītības piedāvājuma apjomu; ● Nodrošināt pieaugušo mūžizglītības un izglītības iespējas (piemēram, vidusskolā profesionāla programma novada ekonomiskā profila specialitātēs, jauniešiem darba iemaņu apguvi); ● Uzlabot izglītības, kultūras un sporta sociālās infrastruktūras objektu kvalitāti; ● Izmantot esošo sociālo infrastruktūru reģionālās nozīmes kultūras un sporta pasākumu īstenošanai. ● Saglabāt tradicionālo kultūrainavu, latvisku un tikai novadam raksturīgu tīpašu dzīves vidi; ● Nodrošināt drošu un pievilcīgu dzīves telpu ģimenēm ar bērniem;
	7. Attīstīt pašvaldības darbu ar sabiedrību, vietējo kopienu, nevalstiskajām organizācijām, sabiedriskajām organizācijām un interešu grupām.	Sabiedrības līdzdalība: ● Sekmēt un atbalstīt nevalstisko organizāciju, sabiedrisko organizāciju un interešu grupu izveidi un darbību; ● Palielināt sabiedrības un katra novada iedzīvotāja līdzdalību pašvaldībā notiekošajos pasākumos un procesos; ● Paplašināt informācijas pieejamību par novadu; ● Pilnveidot atzinības un atbalsta sistēmu.
	8. Pašvaldība veicot organizatora lomu dažādu pakalpojumu sniegšanā darbojoties kopā ar citām pašvaldībām, sekmējot uzņēmēju ciešāku sadarbību produkcijas ražošanā un kooperācijā - pārstrādes attīstībā un produkcijas noieta tirgu meklēšanā.	Uzņēmējdarbība un ekonomiskā specializācija: ● Sekmēt un atbalstīt novada ekonomiskā profila nozares un uzņēmēju sadarbību; ● Sekmēt tradicionālās lauksaimniecības attīstību un veicināt jaunu, netradicionālu lauksaimniecības nozaru attīstību un lauksaimniecības zemju platību palielināšanu; ● Veicināt novada uzņēmējdarbību un aktivizēt priekšnosacījumus pašnodarbinātībai; ● Veicināt novada iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti un ienākumu palielināšanos; ● Attīstīt Varakļānu novada atpazīstamību ar jauniem zīmoliem;

Prioritātes	Uzdevumi	Darbības virzieni
4. ilgtermiņa prioritāte IP 4 Kvalitatīva infrastruktūra nodrošina pieejamus un vidi saudzējošus pakalpojumus novadā	9. Uzņēmējdarbības vides radīšana un attīstīšana, kas nākotnē nodrošinās ar līdzekļiem iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanu.	- Atbalstīt lauksaimnieciskās prakses un pieredzes apmaiņas centra izveidi novadā - Dažādot novada tradicionālo lauku ekonomiku ar neluksaimnieciskām nozarēm; - Veicināt derīgo izrakteņu ieguvu novadā un veikt to tālāku izpēti; - Piedāvāt ražošanas attīstībai piemērotas vietas un platības un nodrošināt atbilstošu tehnisko infrastruktūru – attīstīt industriālo telpu; - Radīt un veicināt pakalpojumu servisu tūrismam – naktsmītnes, ēdināšanas iestādes, izklaides un atpūtas vietas; - Veicināt lauksaimniecības zemes un meža resursu saudzīgu un efektīvu izmantošanu; - Sadarboties ar kaimiņu novadiem jaunu velomaršrutu radīšanā un infrastruktūras sakārtošanā – dienvidu - ziemeļu virzienā.
	10. Novada pagastu pakalpojumu centru attīstība. Lauku un mazpilsētas dzīves vides vērtību saglabāšana.	Apdzīvojuma attīstība un mobilitāte: - Saglabāt novada pakalpojumu centru pieejamību un paplašināt pakalpojumu klāstu; - Pagasta centrus ar novada centru savieno labs ceļu tīkls, kura kvalitātes uzlabošana spēs nodrošināt savstarpējo sasniedzamību; kas savukārt veicinās racionālāku esošo pakalpojuma un mobilitātes resursu izmantošanu; - Nodrošināt augstu vides pieejamību; - Kultūrvides objektu jaunradīšana, saglabāšana un izmantošana.
	11. Sadarbība ar citām pašvaldībām nepieciešama kopēju uzdevumu risināšanā - vienoti jāapsaimnieko dabas teritorijas, lai saglabātu dabas vērtības, kā arī, lai paaugstinātu satiksmes infrastruktūras kvalitāti, starpreģionālo un starptautisko sasniedzamību.	Inženiertehniskā vide: - Nodrošināt atbilstošu un kvalitatīvu satiksmes infrastruktūru, uzlabot sasniedzamību un mobilitāti; - Piesaistīt investīcijas inženierinfrastruktūras sakārtošanai un uzlabošanai, palielināt atjaunojamo energoresursu izmantošanas apjomu un uzlabot pašvaldības un privāto ēku energoefektivitāti; - Veicināt uzņēmējdarbību, sakārtojot novada ceļu infrastruktūru; - Palielināt alternatīvās enerģijas izmantošanu; - Attīstīt novada teritoriju šķērsojošos reģionālas nozīmes autoceļu koridorus; - Veicināt to valsts autoceļu kvalitātes paaugstināšanu, kas nepieciešami Varakļānu reģiona iedzīvotāju darba iespēju, pakalpojumu un atpūtas pieejamības paaugstināšanai un areāla paplašināšanai.

3.9. VARAKĻĀNU NOVADA FUNKCIONĀLĀS SAITES

Varakļānu novada funkcionālās saites ar apkārtējām teritorijām tiek noteiktas sk. 3.4. tabulā, 45. lapā, balstoties uz pašreizējās situācijas raksturojumu, kaimiņu pašvaldību attīstības dokumentu analīzi.

Varakļānu novadam nepastāv riski saistībā ar kaimiņu pašvaldību plānoto attīstību, jo kaimiņu pašvaldības neparedz attīstības mērķus un darbības, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt novadu. Kaimiņu pašvaldībām ar Varakļānu novadu - ģipši Viļānu un Riebiņu novadu saista arī līdzīgi attīstības ģeogrāfiskie un ekonomiskie priekšnosacījumi, dabas objekti. Attīstībā izceļamas katra kaimiņu novada īpašās vērtības un unikalitāte, pašvaldību, uzņēmēju un NVO sadarbība kopējo interešu jomās sniegtu resursu ekonomiju.

3.4. tabula

ESOŠĀS UN ATTĪSTĀMĀS FUNKCIONĀLĀS SAITES UN SADARBĪBAS JOMAS AR KAIMIŅU NOVADIEM UN PILSĒTĀM

Funkcionālās saites	Sadarbības jomas	Sadarbības partneri
Pakalpojumi	Veselības aprūpe, sabiedriskie pakalpojumi un valsts iestāžu pakalpojumi.	Madona, Rēzekne un Jēkabpils pilsētas.
Izglītība	Vispārējā izglītība (pamatskolas un vidējā izglītība), profesionālās ievirzes izglītība, arodizglītība interešu izglītība, augstākā izglītība, bērnu un pieaugušo izglītības pakalpojumi.	Rīga, Madona, Rēzekne un Jēkabpils pilsētas, Madonas novada Barkavas pagasts, Riebiņu novada Stīlukalna pagasts un Viļānu novada Viļānu pilsēta.
Tūrisms un aktīva atpūta	Tūrisma maršruti, tūrisma infrastruktūra un ūdens teritoriju attīstība; Sakrālais tūrisms.	Madonas novads, Krustpils novads un Riebiņu novads; Zemgales un Latgales plānošanas reģioni; ³³ Rēzeknes un Viļānu novadi.
Transports	Autoceļu kvalitāte, sabiedriskais transports, dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadājumi un loģistika; Sabiedriskā transporta tīkla attīstība.	Jēkabpils, Madonas novads, Krustpils novads, Viļānu novads, Riebiņu novads, Rēzekne; Latgales un Zemgales plānošanas reģioni
Dabas aizsardzība	Daugavas baseina apsaimniekošana; Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai ĪADT teritorijās; Vides aizsardzības jautājumu risināšanā Teiču dabas rezervāts; dabas liegumi: „Barkavas ozolu audze”, „Lubāna mitrājs”, „Lielais Pelečāres purvs”.	Madonas novads, Krustpils novads, Rēzeknes novads un Riebiņu novads.
Kultūra	Latgaliskā kultūras mantojuma, tradīciju un valodas attīstība.	Latgales plānošanas reģions, Rēzeknes un Viļānu novadi.
Pašvaldības	Kopīgu Eiropas struktūrfondu projektu izstrādē; Dabas tūrisma attīstības plāna un vienotu tūrisma maršrutu izstrāde.	Kaimiņu novadi.

Telpiski kopīgo interešu telpas un sadarbībā primāri attīstāmie un risināmie kopējo interešu lauki un funkcionālās saites telpiskā dimensijā, *sk. 3.5. tabulā 46. lapā un 3.2. attēlā 47. lapā.*

³³ Vidzemes plānošanas reģions netiek minēts, jo Varakļānu novads atrodas Vidzemes reģionā

FUNKCIONĀLĀS SAITES Telpiskā dimensijā

Jēkarpils, Rēzekne, Madona	Latvija	Vidzeme	Latgale	Zemgale
- preču noieta tirgus - darba tirgus - pakalpojumu pieejamība - sadzīves pakalpojumi - sociālās infrastruktūras pakalpojumi	- pievilcīga teritorija dzīvošanai - labiekārtojama teritorija jau esošo apdzīvoto vietu attīstībai - dabas teritoriju saglabāšanas nepieciešamība	- specifiski attīstības plānošanas risinājumi tūrisma un aktīvās atpūtas jomā - inženiertehniskais nodrošinājums - dabas teritoriju saglabāšanas nepieciešamība - tranzītkoridors uz Madonu	- vienots preču un darba tirgus - tradīcijas un valoda - sadarbību - satiksmes infrastruktūra - dabas resursu apsaimniekošana, - sabiedriskais transports	- dabas resursu apsaimniekošana, - satiksmes infrastruktūra
	- austumu – rietumu ekotūrisma un tranzītkoridors - dzelzceļa attīstība - uzņēmējdarbības veicināšana - mobilitāte - sasniedzamības nodrošināšana tai skaitā veloceļi			

Kaimiņu novadi:

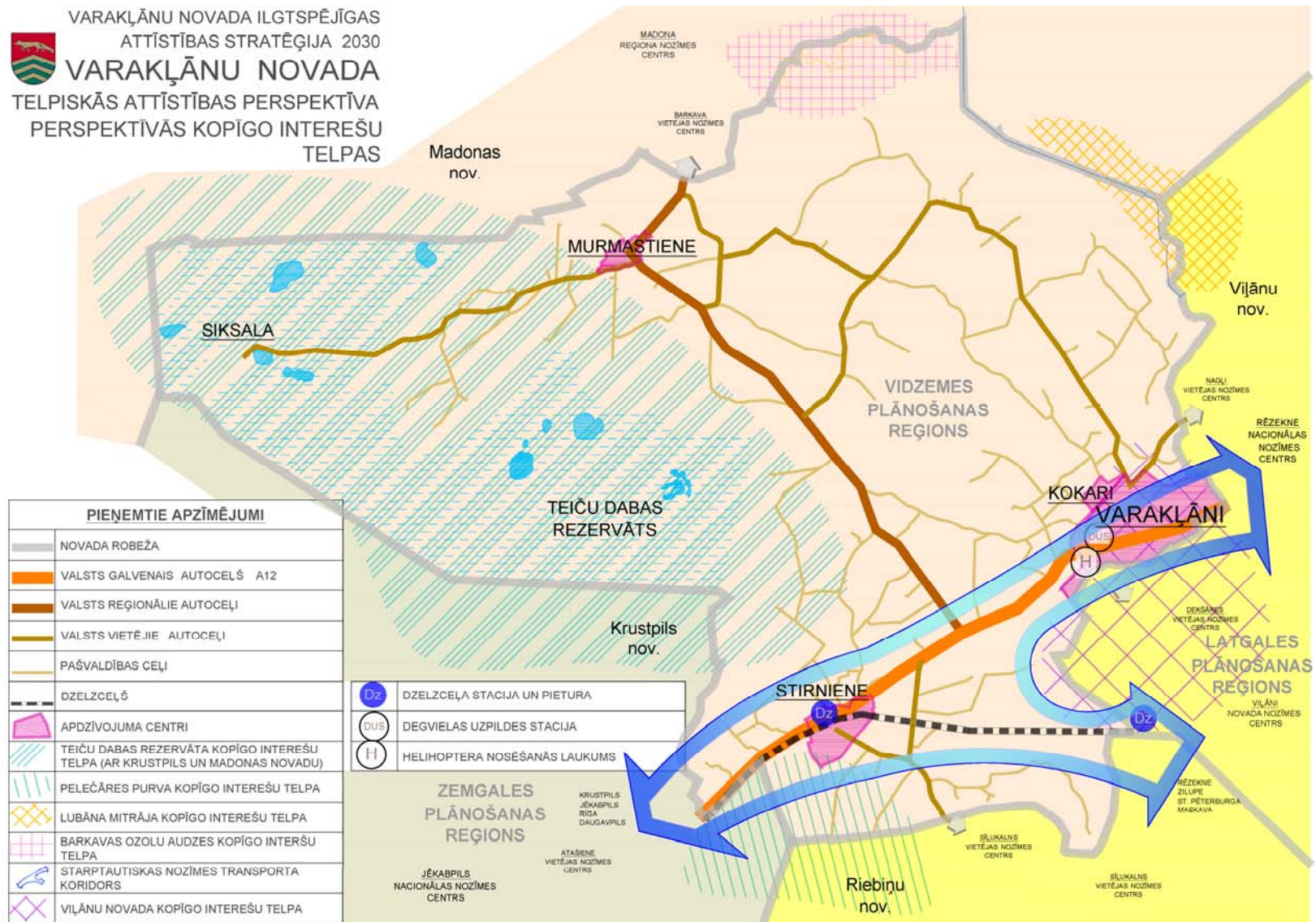
- Vienotā tūrisma telpa;
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošana;
- Pieaugušo izglītība;
- Izglītība;
- Sociālie pakalpojumi;
- Preču tirgus;
- Publiskie pasākumi.

Reģions:

- Daugavas upes baseina apsaimniekošana un tūrisma attīstība sadarbībā ar Latgales reģionu;
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošana;
- Austumu – rietumu ekotūrisma un tranzītkoridors;
- Ūdens resursu apsaimniekošana un plūdu risks;
- Tranzītkoridors uz Madonu.

Latvija:

- Veloceliņa attīstība;
- Inženiertehniskais nodrošinājums – gāzes vads.

3.2. attēls. Kopīgo interešu telpas. Avots: autoru izstrādāts.

3.10. VARAKĻĀNU NOVADA PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBAS ATTĪSTĪBA

Varakļānu novada pakalpojumu pieejamības pašreizējā situācija un perspektīva attēlotas 3.6. tabulā.

3.6. tabula

PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBAS PAŠREIZĒJĀ SITUĀCIJA UN PERSPEKTĪVA

Pašvaldības, valsts un citi pakalpojumi		Pašreizējā situācija 2013	Perspektīva 2030
	Varakļānu novadā un kaimiņu novadiem	✗ Pašvaldības e-- pakalpojumi ✗ Vidējā izglītība ✗ Pamatskolas izglītība ✗ Pirmskolas izglītība ✗ Profesionālās ievirzes izglītība – māksla, mūzika un sports ✗ Sociālie pakalpojumi ✗ Ģimenes ārstu prakses ✗ Medicīniskie pakalpojumi ✗ Ātrā medicīniskā palīdzība	✗ Radošais centrs ✗ Mūžizglītība ✗ Pašvaldības e-- pakalpojumi ✗ Vidējā izglītība ✗ Pamatskolas izglītība ✗ Pirmskolas izglītība ✗ Profesionālās ievirzes izglītība – māksla, mūzika un sports ✗ Ģimenes ārstu prakses ✗ Medicīniskie pakalpojumi ✗ Ātrā medicīniskā palīdzība
	Vidzemes reģionā	✗ Mūžizglītība ✗ Baznīca	✗ Sociālie pakalpojumi ✗ Mūžizglītība ✗ Baznīcas
	Latvijā	✗ Tūrisma informācijas centrs ✗ Nodarbinātības valsts dienests ✗ Teiču dabas rezervāta apsaimniekošana ✗ Kapi	✗ Nodarbinātības valsts dienests ✗ Teiču dabas rezervāta apsaimniekošana ✗ Kapi
	Starptautiski		✗ Tūrisma informācijas centrs

Piezīme:

Ar violetu tekstu uzrādītas attīstāmās nozares vai attīstības telpas, ko īsteno pašvaldība

Ar zilu tekstu citi pakalpojumi, ko nesniedz valsts vai pašvaldība

Ar sarkanu tekstu uzrādītas no jauna attīstāmās nozares vai objekti.

Ar tumši violetu tekstu pakalpojumi, ko daļēji finansē valsts.

Pašreizējos resursus un perspektīvos pakalpojumus sk. 2.2. attēlā 16. lapā, 2.3. attēlā 17. lapā, 2.5. attēlā 21. lapā, 2.6. attēlā 24. lapā, 2.7. attēlā 25. lapā, 2.8. attēlā 28. lapā, 3.1. attēlā 35. lapā, 2.7. attēlā 25. lapā, 4.7. attēlā 57. lapā un 4.8. attēlā 70. lapā.

3.11. VARAKĻĀNU NOVADA EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA

Ņemot vērā novada stiprās puses un iespējas, kā arī esošos resursus, pašvaldības ekonomisko specializāciju var balstīt uz sekojošo nozaru attīstību, kas atspoguļotas 3.7. tabulā:

3.7. tabula

EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA PAŠREIZĒJĀ SITUĀCIJĀ UN PERSPEKTĪVĀ

Novada ekonomiskā specializācija		Pašreizējā situācija 2013	Perspektīva 2030
	Varakļānu novadā un kaimiņu novadiem	✗ Pakalpojumi ✗ Tirdzniecība ✗ Vecāka gada gājuma cilvēku aprūpe ✗ Meža veltes un medības ✗ Amatniecība ✗ Tūrisms	✗ Pakalpojumi ✗ Tirdzniecība ✗ Vecāka gada gājuma cilvēku aprūpe ✗ Meža veltes un medības
	Vidzemes reģionā un sadarbībā ar Latgales reģionu	✗ Netradicionālas lauksaimniecības nozares ✗ Biškopība ✗ Mežsaimniecība ✗ Derīgo izrakteņu ieguve	✗ Radošā industrija (t.sk. amatniecība, kulinārija u.c.) ✗ Lauksaimniecības produkcijas pārstrāde ✗ Tūrisma pakalpojumi- tualetes, naktsmītnes un sabiedriskā ēdināšana ✗ Netradicionālas lauksaimniecības nozares ✗ Biškopība ✗ Mežsaimniecība
	Latvijā	✗ Bioloģiskā lauksaimniecība ✗ Lauksaimniecība	✗ Tūrisms ✗ Derīgo izrakteņu ieguve ✗ Bioloģiskā lauksaimniecība ✗ Lauksaimniecība
	Starptautiski	✗ Dabas aizsardzība ✗ Rūpniecība (kokapstrāde, u.c.) ✗ Tranzīta koridors	✗ Dabas aizsardzība ✗ Rūpniecība (kokapstrāde, u.c.) ✗ Tranzīta koridors

Piezīme:

Ar sarkanu tekstu uzrādītas īpašās attīstības telpas - jaunās vai atjaunojamās nozares vai attīstības telpas.

Lai virzītu Varakļānu novada attīstību, uzlabojot dzīves un darba kvalitāti šeit esošajiem iedzīvotājiem un uzņēmējiem, kā arī, lai piesaistītu jaunus iedzīvotājus un uzņēmējus, ir nepieciešams izpildīt daudzus priekšnoteikumus, kas atspoguļojas mērķos un prioritātēs.

Īpaši nozīmīga ir tūrisma attīstība, kas var izmantot esošos dabas resursus, nemateriālās kultūras un arhitektūras mantojumu. Perspektīvās tūrisma attīstības telpas sk. 4.10. attēlā 77. lapā.

3.12. KAIMIŅU NOVADU DEFINĒTIE EKONOMISKĀS SPECIALIZĀCIJAS VIRZIENI

Kaimiņu pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģijas šobrīd ir apstiprinātas Krustpils un Riebiņu novadiem, vai atrodas izstrādes stadijā – Madonas un Viļānu novados. Nevienā no kaimiņu novadu stratēģijām netiek analizēta Varakļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam paredzētās ekonomiskās specializācijas saikne un ar to saistītie riski šo novadu ekonomisko specializācijas attīstībā.

Kaimiņu novadu plānošanas dokumenti tikai nosaka esošās funkcionālās saites. Tikai Krustpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā norādīts: „*Krustpils novadam jāstiprina sadarbība ar esošajiem un potenciālajiem sadarbības partneriem kopīgo interešu stiprināšanai, kas sekmēs izglītības, darbaspēka, pakalpojumu, kultūras, tūrisma, dabas aizsardzības u.c. jomās un kopīgo teritoriju apsaimniekošanā un attīstībā (transporta un vides infrastruktūras attīstība, aizsargājamās dabas teritorijas, aizsargjoslas u.c.), ne tikai pašā Krustpils novadā, bet arī Zemgales plānošanas reģionā un ārpus tā.*”³⁴

Riebiņu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā pašvaldības īpašā loma attiecībā pret kaimiņu novadiem tiek definēta, bet plašāk netiek aprakstīta un analizēta³⁵.

Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteikts, ka „*kopējās intereses ar kaimiņu pašvaldībām veido pamatu kopēju projektu realizācijai un kopēju kapitālsabiedrību izveidei.*”³⁶ Plašāka analīze netiek sniegta.

Varakļānu novada noteiktā ekonomiskā specializācija nerada riskus kaimiņu novadu izvēlētajai ekonomiskajai specializācijai. Varakļānu novada ekonomiskā specializācijas īpašie un atšķirīgie specializācijas virzieni ir vecāka gada gājuma cilvēku aprūpe, mežsaimniecībā, t.sk. meža veltes un medības, radošā industrija (amatniecība), gardēžu tūrisms (kulinārija), lauksaimniecības produkcijas pārstrāde, netradicionālā lauksaimniecība un biškopība.

Kopīgo nozaru jomās pastāv iespēja veidot vienotu attīstības platformu un sadarbību starp uzņēmējiem un pašvaldībām: tūrisms (sagrālais un dabas tūrisms), derīgo izrakteņu ieguve, bioloģiskā lauksaimniecība, lauksaimniecība, dabas aizsardzība jeb dabas kapitāla pārvaldība, kokapstrāde un tranzīta koridors (E22/A12 autoceļš), naktsmītnes, ēdināšanas u.c. pakalpojumi tranzīta transportam.

Varakļānu novada uzņēmēji, zemnieki un amatnieki var izmantot ieplānoto tuvējo „Viļānu tirgu”. Novada amatniecības un mākslas nozares pārstāvji varēs izmantot iespēju piedalīties Latgales reģionālās gleznu galerijas un keramikas galerijas izveidē Riebiņu novadā, kas paredz sadarbību ar kaimiņu novadu mākslas skolām. Mākslas skola ir arī Varakļānu pilsētā.

Sadarbības virzieni un pakalpojumi, t.sk. ekonomiskās nozares, iezīmētas 3.3. tabulā 42. lapā „*Galvenie ilgtermiņa attīstības uzdevumi un darbības*”, 3.4. tabulā 45. lapā „*Esošās un attīstāmās funkcionālās saites un sadarbības jomas ar kaimiņu novadiem un pilsētām*”, 4.3. tabulā 63. lapā „*Pašreizējo un perspektīvo pakalpojumu esošās un perspektīvās saņemšanas vieta*”.

Uz Varakļānu novada ekonomiskās specializācijas priekšrocībām attiecas 3.3. apakšnodaļā 33. lapā aprakstītais attīstības potenciāls, 3.5. apakšnodaļā aprakstītās telpiskās vērtības, kā arī 3.1.

³⁴ www.krustpils.lv

³⁵ www.riebini.lv

³⁶ www.vilani.lv

tabula 36. lapā „Varakļānu novada resursu un vērtību telpiskā dimensija.” un 3.9. nodaļā 44. lapā aprakstītās Varakļānu novada funkcionālās saites ar apkārtnējām teritorijām.

3.8. tabula

**NOZĪMĪGĀKO KAIMIŅU NOVADU ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJĀS
NOTEIKTĀS EKONOMISKĀS SPECIALIZĀCIJAS NOZARES**

Novads	Viljānu novads ³⁷	Riebiņu novads ³⁸	Madonas novads ³⁹	Krustpils novads ⁴⁰
Termiņš	2013.-2030.g.	2013.-2030.g.	2013.-2038.g.	2013.-2030.g.
Ekonomiskā specializācija	E22/A12 autoceļš, naktsmītnes, ēdināšanas u.c. pakalpojumi			loģistika, tranzīta pakalpojumi Latvijā un Eiropā
			mežsaimniecība	mežsaimniecība Latvijā
		kokapstrāde	kokrūpniecība	kokapstrāde Eiropā
	Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs, videi draudzīgi risinājumi ražošanā, bioloģiskā lauksaimn., lauku uzņēmumi un saimniec.	lauksaimniecība	lauksaimniecība	lauksaimniecība Latvijā, ekoloģiskā lauksaimn. Eiropā
	tūrisms (A12 serviss, sakrālais, dabas, lauku un kultūras tūrisms)	tūrisms	tūrisms, galvenokārt Vidzemes augstienē, ĪADT, Lubāna ezers	dabas tūrisms, atpūtas iespēja Latvijā
		rūpnieciskā ražošana		ieguves rūpniecība Latvijā
		brīvā laika pavadīšanas vieta tuvāko pilsētu iedz.		
	ceļu tīkla kvalitātes uzlabošana uz Varakļānu dz/c staciju			
	sadarbība dabas lieguma „Lubāna mitrājs” apsaimniekošanā		dabas kapitāla pārvaldība	
	„Viljānu tirgus” – tirgus ar vārdu un tradīcijām. Mājražotāju un amatnieku produkcijas ražošana.	radošās industrijas (projekti mākslā, mūzikā, rakstniecībā un filozofijā, veidojot saikni ar novadnieku mantojumu). Latgales reģionālā gleznu galerija un keramikas galerija (sadarbībā ar kaimiņu novadu mākslas skolām).	radošās industrijas	

³⁷ www.vilani.lv

³⁸ www.riebini.lv

³⁹ www.zemesdati.lv

⁴⁰ www.krustpils.lv

4. TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA

4.1. ATBILSTĪBA NACIONĀLAS UN REĢIONĀLAS NOZĪMES ATTĪSTĪBAS DOKUMENTU NOSACĪJUMIEM

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas ietvaros sagatavotās telpiskās attīstības perspektīvas uzdevums ir noteikt novada telpisko struktūru norādīt:

- lielāko apdzīvoto vietu, pakalpojumu/ražošanas objektu un teritoriju izvietojumu un to iespējamās attīstības virzienus;
- svarīgākās infrastruktūras izvietojumu, organizēšanu un attīstību;
- aizsargājamo, ainaviski nozīmīgo teritoriju izmantošanu un aizsardzību.

Novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas telpiskās perspektīvas izstrāde strukturāli pamatojas uz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam telpiskajā perspektīvā noteiktām 3 prioritātēm, sk. 4.1. tabulu.

Novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas telpiskās perspektīvas izstrāde pamatojas uz Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā 2007. – 2027 noteiktiem Vidzemes reģiona attīstības telpiskajiem principiem, sk. 4.1. tabulu.

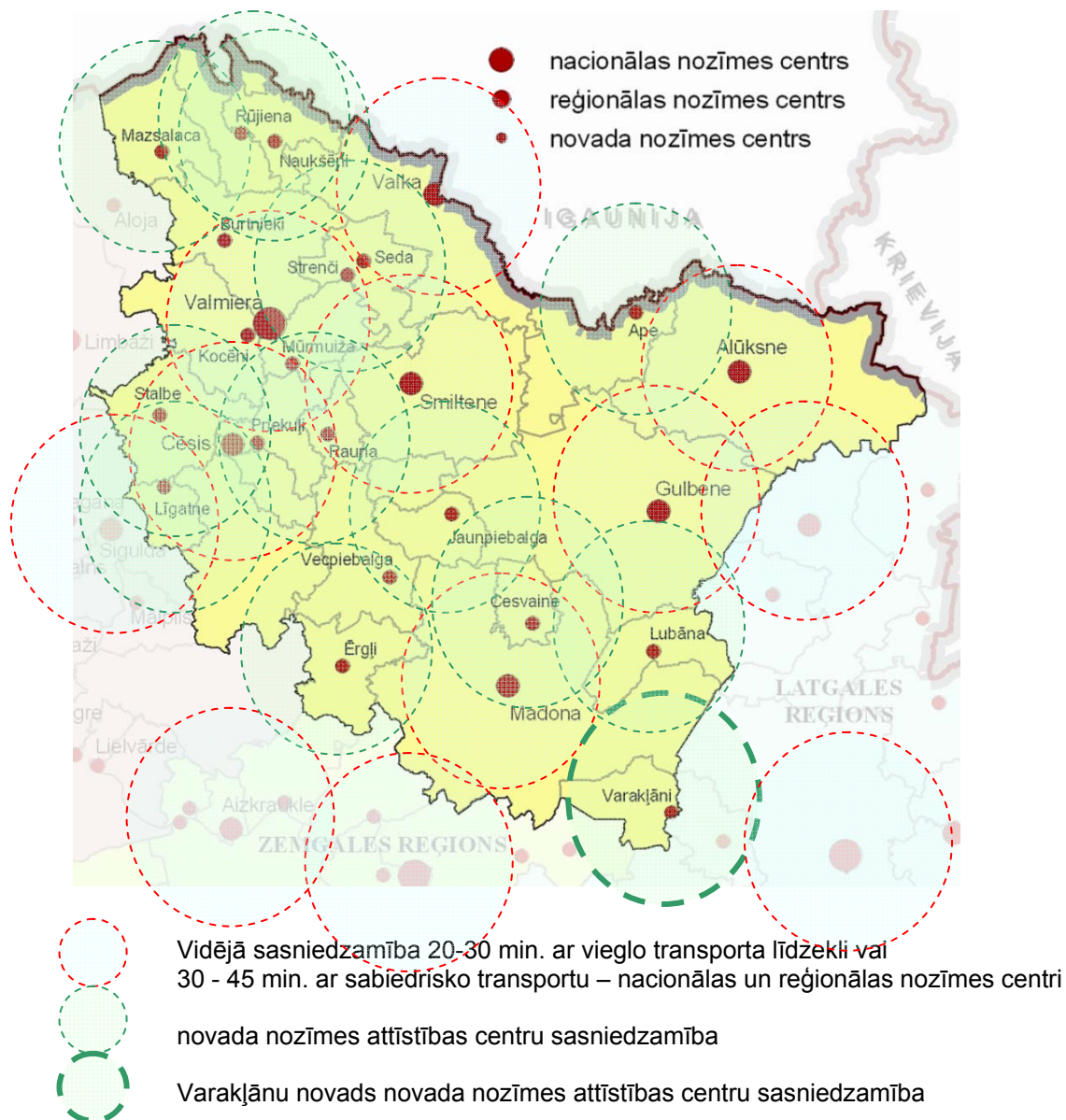
4.1. tabula

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA TERITORIJAS PLĀNOJUMĀ 2007–2027 NOTEIKTO ATTĪSTĪBAS TELPISKO PRINCIPU ATBILSTĪBA LATVIJAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS LĪDZ 2030. GADAM TELPISKĀS PERSPEKTĪVAS PRIORITĀTĒM

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam telpiskās perspektīvas 3 prioritātes	Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā 2007 – 2027 noteiktie attīstības telpiskie principi
• sasniedzamības uzlabošana - sasniedzamība un mobilitātes iespējas;	• labi sasniedzams reģions Baltijā;
• apdzīvojums kā ekonomiskās attīstības, cilvēku dzīves un darba vide;	• funkcionālie pilsētu tīkli;
• nacionālo interešu telpas – unikālas specifiskas teritorijas, kas nozīmīgas visas valsts attīstībai	• reģiona dabas un kultūrvēsturiskā daudzveidība;
	• sadarbība ar kaimiņu reģioniem sk. 3.9. apakšnodaļu

Novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas telpiskā perspektīva izstrādāta, balstoties uz iepriekš minētiem nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības plānošanas dokumentiem, tajos noteiktajām prioritātēm un principiem. Sagatavojot novada telpiskās attīstības perspektīvu, veikta pašreizējās situācijas analīze, noteiktas nākotnes perspektīvas un to sasniegšanai nepieciešamās darbības.

4.1.1. Novada iekšējā un ārējā sasniedzamība un mobilitātes iespēju nosacījumi dokumentā Latvija 2030

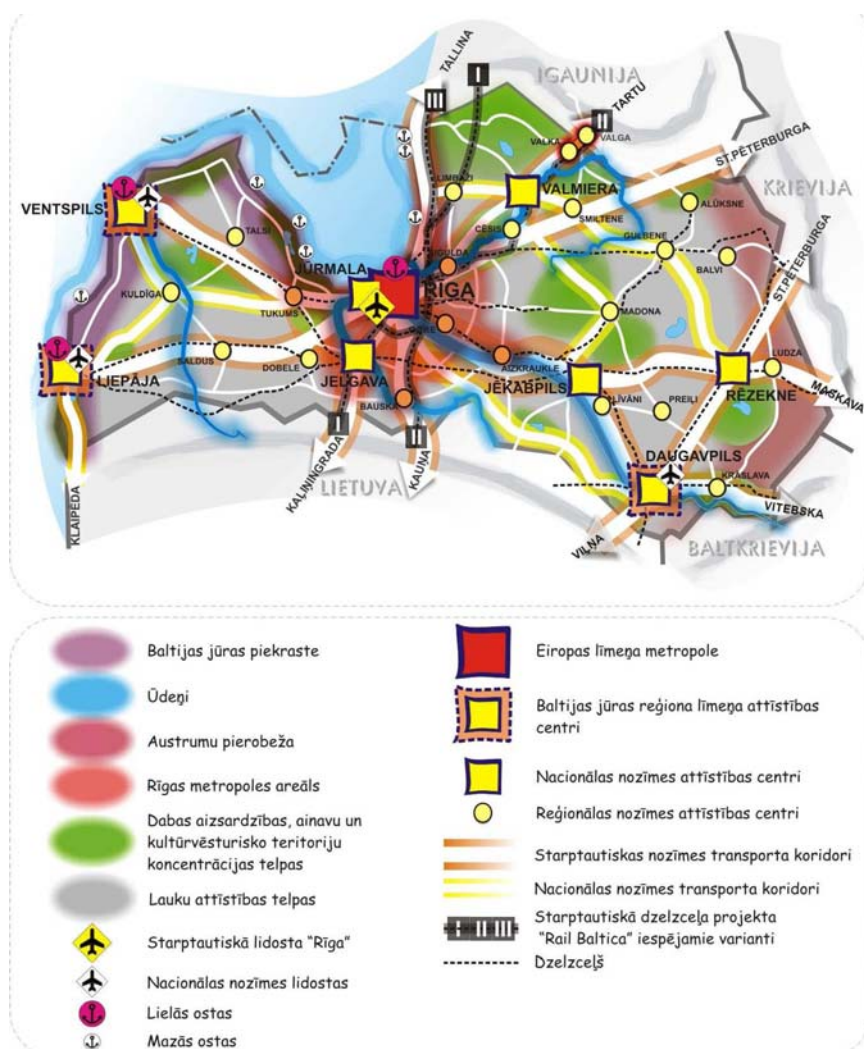
4.1.attēls. Vidzemes reģiona attīstības centru nosacītās sasniedzamības areāli

Avots: Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007-2027 ar autoru konstrukciju

Varakļānu pilsētai ir lielāk nozīme ne kā Varakļānu novada attīstības centram – tā ir Varakļānu funkcionālā reģiona attīstības centrs, kam par pamatu ir 3.9.nodaļas apraksts 44.lapā.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam nosaka, ka valsts iekšējās sasniedzamības uzlabošanai, reģionālās attīstības sekmēšanai un reģionu iedzīvotāju mobilitātes veicināšanai jāuzlabo reģionālo un vietējo autoceļu, kā arī sabiedriskā transporta pakalpojumu kvalitāte. Jāsamazina brauciena ilgums sabiedriskajā transportā, ceļojot no nacionālas un reģionālas nozīmes centriem uz Rīgu, kā arī jānodrošina iespējas 45 minūšu laikā no jebkuras apdzīvotas vietas nokļūt tuvākajā nacionālās vai reģionālas nozīmes centrā pa līdzenu un satiksmes drošības tehniskajiem līdzekļiem aprīkotu autoceļu.

Latvija 2030 (288) punkts paredz, ka, lai uzlabotu ārējo un iekšējo sasniedzamību, teritorijas attīstības plānošanas dokumentos ir jāiekļauj tās teritorijas, kas nepieciešamas nacionālas nozīmes transporta infrastruktūras attīstībai. Lai uzlabotu pārvietošanās efektivitāti, drošību un komfortu, par pirmo prioritāti infrastruktūras saglabāšanā un attīstības plānošanā ir jāizvirza esošās infrastruktūras atjaunošana un rekonstrukcija.⁴¹

4.2. attēls. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam telpiskā struktūra

Avots: Latvija 2030

⁴¹ Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija 2030)

Latvija 2030 (286) punkts paredz, ka jāuzlabo to autoceļu kvalitāte, kas savieno kādreizējos pagastu administratīvos centrus ar novadu centriem, reģionālas un nacionālas nozīmes centriem. Nacionālā attīstības plāna 2014. - 2020. gadam prioritāšu pamatojuma ziņojums paredz, ka jāpalielina ar melno segumu ieklāto vietējo valsts un pašvaldību autoceļu īpatsvars, savienojot apdzīvotās vietas lauku teritorijās⁴².

Kvalitatīvi sakari, komunikāciju iespējas un pieeja informācijai nosaka gan investīciju un uzņēmējdarbības iespējas, gan iedzīvotāju piesaisti un noturību. Lai paaugstinātu novada dzīves vides kvalitāti un konkurētspēju, ir jānodrošina augoša komunikāciju un informācijas pakalpojumu kvalitāte un to pieejamība visā novada teritorijā. Stratēģija paredz veidot mūsdienu prasībām atbilstošu informācijas sistēmu, nodrošinot augstas kvalitātes infrastruktūru – telekomunikāciju un datu pārraides tīklu attīstību visā novada teritorijā.

Varakļānu novadā, ņemot vērā tā atrašanos attālu no pašreizējiem attīstības centriem, aktuāls ir Latvija 2030 (306) punkts: informācijas pārraides tīklu pārklājums, kas rada stabilu un nepārtrauktu piekļuvi internetam un citām informācijas sistēmām visā valsts teritorijā.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un ātru sasniedzamību ar sabiedrisko transportu, novadam ir jāiekļaujas kopējā Vidzemes reģiona sabiedriskā transporta sistēmā. Sk. 4.1. attēlu 53. lapā.

4.3. attēls. **VRTP attīstības centru iedalījums.** Avots: VPR teritorijas plānojums 2007. - 2027.

⁴² Nacionālā attīstības plāna 2014. - 2020. gadam (NAP) prioritāšu pamatojuma ziņojums

Visā novadā ir jāveido ar Madonu un Jēkabpili un citiem reģionālajiem centriem vienojoša, savstarpēji integrēta sabiedriskā transporta sistēma vai racionāli jāizmanto pašvaldības resursi, sasaistot iedzīvotāju pārvadājumus ar skolēnu pārvadājumiem, ciktāl tas nav pretrunā ar normatīviem aktiem.

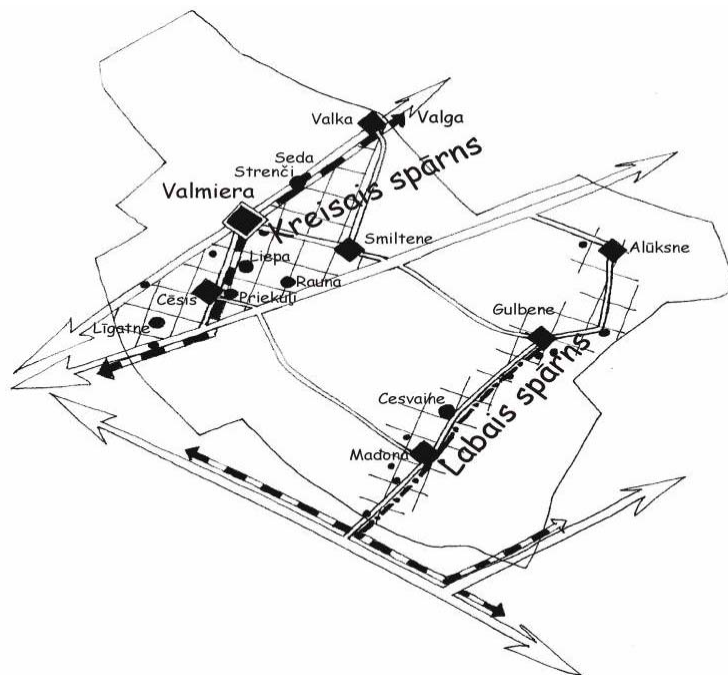
Kvalitatīvam sabiedriskajam transportam ir jānodrošina novada iedzīvotāju iespējas pēc iespējas īsākā laikā sasniegt gan savas dzīves un darbavietas, gan novada teritorijā, gan Varakļānos, gan kaimiņu novados, arī Madonā, Vidzemes reģiona centrā Valmierā un Rīgā.

Stratēģija nosaka, ka sabiedriskā transporta maršrutos ir jānodrošina visu novada ciemu sasniedzamība ne retāk kā 3 reisi dienā (katrā virzienā) ar aprēķinu, lai maksimālais attālums kājāmgājējiem līdz sabiedriskajam transportam nepārsniegtu 3 km.

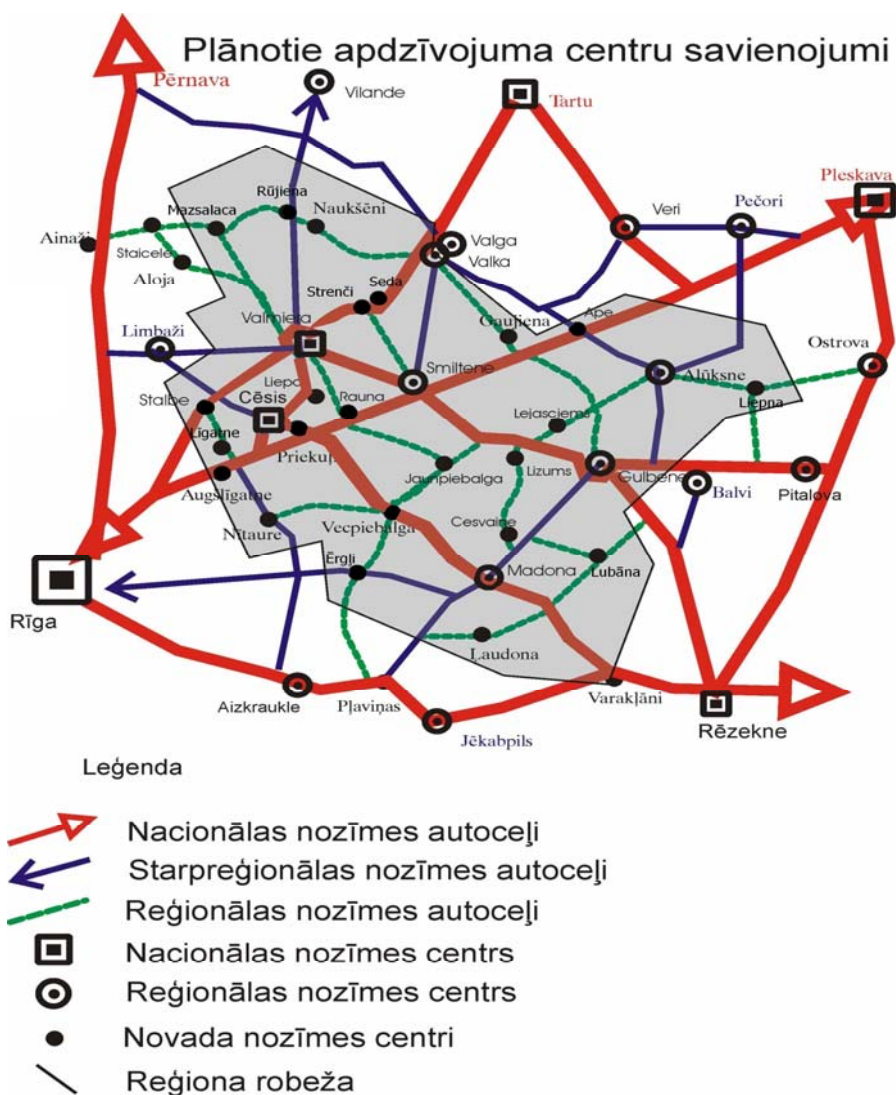
Latvija 2030 telpiskajā perspektīvā Varakļānu novads atrodas Dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas telpā un novadu šķērso dzelzceļa koridors. *Sk. 4.2. attēlu 54. lapā.*

4.1.2. Perspektīvie pakalpojumu centri un apdzīvojuma struktūra saskaņā ar Latvija 2030 un VPR attīstības plānošanas dokumentu nostādnēm

Apdzīvojuma struktūra noteikta gan Latvija 2030, kur attēloti reģiona un nacionālas nozīmes centri, bet zemākas pakāpes centri attēloti Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā 2007. - 2027. *Sk. 4.3. attēlu 55. lapā.*

4.4. attēls. VRTP funkcionālais pilsētu tīkls. *Avots: VPR teritorijas plānojums 2007. - 2027.*

4.5. attēls. **Plānotie apdzīvojumu centru savienojumi.**

Avots: VPR teritorijas plānojums 2007. - 2027.

Latvija 2030 paredz, ka, lai sekmētu pilsētu un lauku teritoriju integrēšanos savstarpēji papildinošos tīklos, jāievēro integrēta pieeja attīstības un atbalsta plānošanā un īstenošanā. Definējot savu lomu funkcionālajos tīklos, katrai pilsētai ir jāfokusējas uz savām priekšrocībām un jāveic pasākumi fiziskās, ekonomiskās un sociālās infrastruktūras un pakalpojumu attīstībai. Vienlaikus plānojot un īstenojot attīstību lauku teritorijās, jāparedz pasākumi lauku ekonomikas dažādošanai un pieejamo izaugsmes resursu efektīvākai izmantošanai, tādā veidā sekmējot dzīves kvalitātes uzlabošanu.

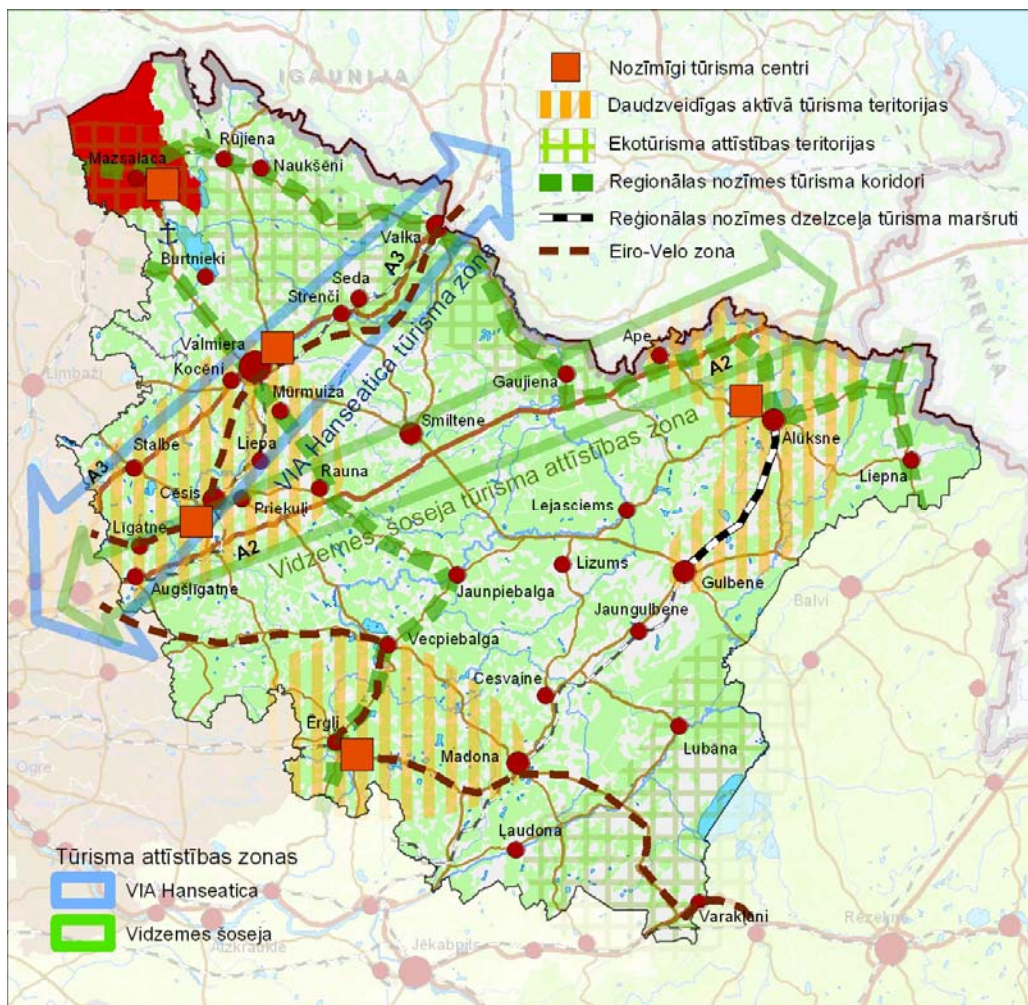
Reģiona plānojums sadala apdzīvojuma centrus trīs līmeņos: nacionālā, reģionālā un novada nozīmes centri. Varakļānu pilsēta izdalīta kā novada nozīmes centrs, kuram jāklūst par policentriskās apdzīvojuma struktūras balstu, nodrošinot apkārtējo lauku teritoriju attīstību un dzīvotspējas saglabāšanu. Tam jāattīstās kā daudzfunkcionālu pakalpojumu centram.

Varakļānu pilsētā pieejami visi novada nozīmes centra kritērijos minētie pakalpojumi.

Plānā Varakļānu novads ir izdalīts kā ekotūrisma attīstības teritorija, kuras izmantošanas ilgtermiņa mērķis ir „Teritorijas ilgtspējības nodrošināšana un daudzveidīgu tūrisma pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstība”.

Varakļānu novadā atrodas pakalpojumi, kurus izmanto arī Viļānu novada Dekšāres pagasta un Riebiņu novada Sīļukalna iedzīvotāji.

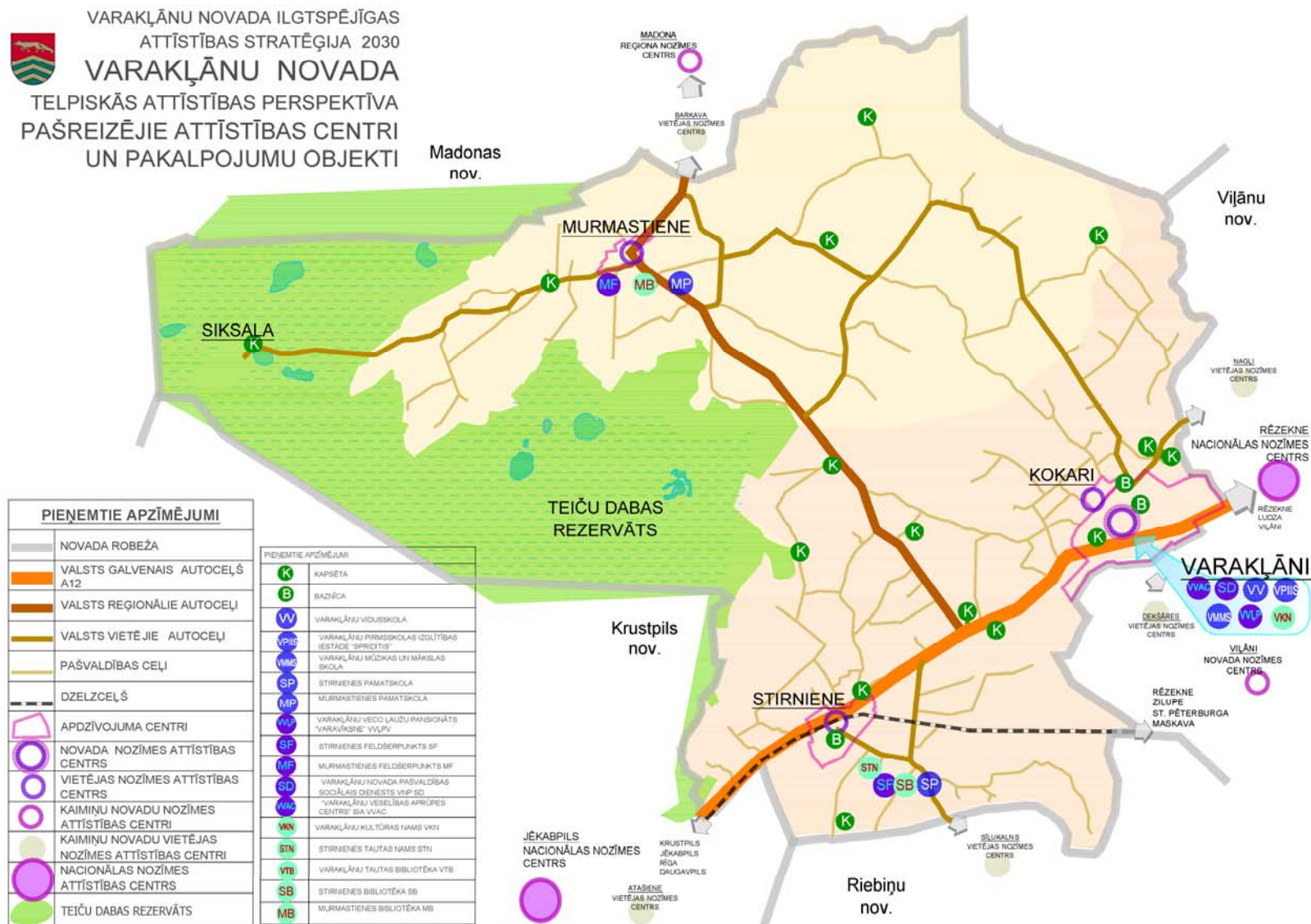
Varakļānu pilsēta atrodas ceļu – nacionālas nozīmes ceļu krustpunktā.

4.6.attēls. Vidzemes reģiona tūrisma attīstības zonas.

Avots: VPR teritorijas plānojums 2007 - 2027

Vidzemes plānošanas reģionā Varakļānu novads ir izdalīts kā ekotūrisma attīstības teritorija, kuras izmantošanas ilgtermiņa mērķis ir „Teritorijas ilgtspējības nodrošināšana un daudzveidīgu tūrisma pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstība”, sk. 4.6. attēlu, šajā zonā daļēji atrodas arī kaimiņu novadi.

4.7. attēls. Pašreizējie novada attīstības centri un pakalpojumu objekti. Avots: autoru izstrādāts.

4.2. VARAKĻĀNU NOVADA ATTĪSTĪBAS CENTRI NACIONĀLĀ UN REĢIONĀLĀ APDZĪVOJUMA STRUKTŪRĀ

4.2.1. Pašreizējie attīstības un pakalpojumu centri

Latvijā un Vidzemes plānošanas reģionā apdzīvojuma centri ir pilsētas un lauku apdzīvojuma centri, kuri iedalās četros līmeņos⁴³: *Sk. 4.6. attēlu 58. lapā un pakalpojumus sk. 4.4. tabulā 65. lapā.*

- nacionālas nozīmes centri nodrošina valsts iedzīvotājus ar specializētiem pakalpojumiem, tie ir valstij nozīmīgi saimnieciskās, sociālās un kultūras attīstības centri, kuri var pildīt arī starptautiskas nozīmes uzdevumus – pašreiz Varakļānu novadam tuvākie Jēkabpils – Zemgales reģionā, Rēzekne – Latgales reģionā un Vidzemes reģionā Valmiera atrodas trīs reizes tālāk kā kaimiņu reģionu nacionālas nozīmes centri;
- reģionālas nozīmes centri nodrošina plānošanas reģiona iedzīvotājus ar specializētiem pakalpojumiem, ir plānošanas reģionu un administratīvo rajonu saimnieciskās, sociālās un kultūras attīstības centri un nodrošina kā rajonu pašvaldību, tā valsts institūciju rajonu un reģionālo struktūru sniegtos pakalpojumus, pašreiz Varakļānu novadam tuvākie Madona un Preiļi.
- novadu nozīmes centri nodrošina vienas vai vairāku vietējās pašvaldības iedzīvotājiem regulāri un epizodiski nepieciešamos pakalpojumus; ir vietējo pašvaldību administratīvie centri vai pakalpojumu saņemšanas vietas pašreiz Varakļāni, tuvākie Viļaka un Lubāna;
- vietējas nozīmes centri – Murmastiene un Stirniene, tuvākie kaimiņu novados Dekšāres, Viļānu novadā un Sīļukalns Riebiņu novadā.

Attēlojot novada attīstības centru pašreizējo iedalījumu tie raksturoti arī telpiskā dimensijā – sniegts ieskats kaimiņu pašvaldību attīstības centru iedalījumā, norādot attālumus.

4.2.2. Perspektīvie attīstības centri, apdzīvojums un pakalpojumu sniegšanas vietas

Apdzīvojuma telpiskās struktūras veidošanos vistiešāk ietekmē galvenās transporta infrastruktūras tīkls un nozīmīgāko apdzīvoto vietu – attīstības centru savstarpējais izvietojums. Apdzīvojuma telpiskās struktūras nozīmīgākie elementi ir teritoriju šķērsojošās perpendikulārie nacionālas nozīmes A12 un reģionālas nozīmes autoceļu P84 posmi, kuru krustpunktā tuvumā atrodas Varakļānu pilsēta un Stirnienes ciems un Murmastienes ciems pie reģionālas nozīmes autoceļu P84.

Novada perspektīvie attīstības centri ir esošie pagastu centri: Murmastiene un Stirniene. Šie ciemi ir vēsturiskie pagastu vai padomju laiku ciemu centri vai kādreizējo kolhozu centri: Centru izvietojums novada teritorijā uzskatāms par līdzsvarotu.

Pagasta centros nodrošināma kompleksa pakalpojuma centru darbība, izmantojot esošos resursus, katrs no tiem ir ar savu specializāciju, ko būs iespējams efektīvāk izmantot, ja tiks nodrošināta kvalitatīvāka satiksmes infrastruktūra.

⁴³ Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007-2027, Telpiskās attīstības perspektīva

Minimālajā pakalpojumu grozā katrā pagastā pēc „vienas pieturas aģentūras” principa paredzami sekojoši pakalpojumi:

- bibliotēka;
- publiskais interneta pieejas punkts;
- pašvaldības pakalpojumu piedāvājums tai skaitā e-pakalpojumu pieejamība ar atsevišķu speciālistu (sociālais dienests, bāriņtiesa) izbraukumiem;
- publisko pasākumu infrastruktūra – kultūras un brīvā laika nodarbēm, izstādēm un izglītībai, NVO u.c.);
- feldšerpunkts;
- aktīvās atpūtas infrastruktūra;
- Valsts policijas Kārtības policijas inspektors.

Attīstības centru funkcionālais tīklu veido ciemu specializācija pakalpojumu sniegšanā:

- Murmastienes ciems- izglītība, sporta un tūrisma pakalpojumi;
- Stirnienes ciems- izglītības, sociālie un tūrisma pakalpojumi.

Attīstības centru savstarpējā mijiedarbība un sadarbība nodrošina to funkcionālā papildinātība dažādās jomās atbilstoši to vietai attīstības centru tīklā. Lai to īstenotu, ir jāuzlabo mobilitāte, veidojot kvalitatīvu transporta infrastruktūru, jāattīsta uzņēmējdarbība, īpaši mazie un uzņēmumi un pašnodarbinātība, kā arī jānodrošina attīstības centru līmeņiem atbilstošs pakalpojumu minimālais grozs.

Ražošana tiek koncentrēta pie esošiem rūpniecības objektiem Varakļānu pilsētas tuvumā un pie transporta infrastruktūras krustpunktiem:

- gar ceļu A12 un tam līdzās esošajiem uzņēmumiem;
- Varakļānu piepilsētā virzienā uz rietumiem un ziemeļiem.

Lauksaimniecības ražošanu novadā nodrošina spēcīgas un specializētas zemnieku saimniecības. Perspektīvē atsevišķas zemnieku saimniecības var kļūt kā tūrisma objekti – biškopība un netradicionāla lauksaimniecība.

Varakļānu pilsētā nepieciešams uzlabot visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitāti, pamata pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību, kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem, tostarp Varakļānu lauku teritorijās. Nozīmīga ir Varakļānu piepilsētas telpa, kur ir koncentrējušās nelielas viensētas un rūpnieciskie objekti.

Varakļānu pilsētā saglabājama vēsturiskā centra īpaši koka apbūves telpiskā un vizuālā identitāte un attīstība laikmetīgas kultūrtelpas attīstība, publiskās infrastruktūras sakārtošana,

pilsētu zaļo zonu un publiskās telpas uzturēšana, mobilitātes sekmēšana starp dažādām pilsētas daļām un piepilsētu.

Atsevišķās pilsētas vietās sakārtojama meliorācija. Atjaunojami vai rekonstruējami kultūrvēsturiski objekti – valsts aizsargājamie un pašvaldības nozīmes. Īpaša nozīme ir baznīcai, nozīmīgai pilsētas telpas vertikālai dominantei un Varakļānu pilij ar parku. Saglabājami pilsētas savdabību un identitāti nodrošinošie objekti, kas simbolizē pilsētas misiju – baltā kolonnu pilsēta un koka arhitektūra.

Pilsētu un lauku sadarbību stiprina katras teritorijas īpašo priekšrocību, novēršot nevajadzīgu savstarpējo konkurenci. Lai nodrošinātu pakalpojumu un darbavietu pieejamību un sasniedzamību lauku iedzīvotājiem, pilnveidojama un optimizējama kvalitatīva un savstarpēji savienjoša transporta infrastruktūra, uzlabot ceļu kvalitāti, elektroniskos sakarus un sabiedrisko infrastruktūru, tā radot dzīvošanai pievilcīgu vidi lauku telpās.

Novada iekšējās funkcionālās saiknes saistītas ar Varakļānu pilsētu.

Lauku telpā saglabājams viensētu apdzīvojums, nodrošinot kvalitatīvu ne tikai ceļu infrastruktūru un pieejamu sabiedrisko transportu visā novadā, bet arī augstas kvalitātes telekomunikāciju sakaru tīklu un bezvada piekļuvi tīmeklim.

Katram apdzīvojuma centru līmenim noteikts minimālais pakalpojumu klāsts, kas attiecīgajam centram ir jāsniedz, *sk. 4.2. tabulu*.

4.2. tabula

PERSPEKTĪVĀ APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA, *sk. 4.8. attēlu 70. lapā.*

Novada nozīmes centrs ⁴⁴	
- Valsts reģionālas nozīmes (bij. I šķiras) melnā seguma autoceļš, ielu apgaismojums, - Iedzīvotāju skaits apkalpes teritorijā ne mazāks par 2000, - Ražošanas un pakalpojumu attīstības (ēkas, būves, zemes) resurss, teritorijas apbūvei, - Pieejamie pakalpojumi: - Vispārējās vidējās izglītības iestādes esamība, - Pirmskolas izglītības iestādes esamība, - Interešu izglītības iestāžu esamība, - Sporta infrastruktūras esamība, - Vismaz divu specializēto vai pakalpojumu piegādes objektu esamība, - Finanšu pakalpojumu iestādes esamība, - Vietēja līmeņa centra pakalpojumi.	Varakļānu novadā: Varakļāni
Vietējas nozīmes centrs	
- Iedzīvotāju skaits apkalpes teritorijā – ne mazāk par 500; - Pieejamie pakalpojumi: - valsts un pašvaldības pakalpojumi, - pamatskolas esamība,	Varakļānu novadā: Murmastiene Stirniene

⁴⁴ Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007-2027, Telpiskās attīstības perspektīva

• Bibliotēkas esamība, • Publiska interneta pieejamība, • Pārtikas un rūpniecības preču tirdzniecība, • Sabiedriskā transporta pieejamība, • Pasta pakalpojumi, • Sociālās aprūpes dienesta esamība, • Primārās veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība; • Melnā seguma ceļa savienojums ar pilsētām vai reģionālas, nacionālas nozīmes autoceļu;	
---	--

Lauku telpā saglabājama tās ainaviskā pievilcība. Ainavai īpaša nozīme tranzītkoridoru ietvaros, jo tā kalpo, kā novada vizītkarte.

Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā 2007 - 2027 telpiskās attīstības perspektīvā iedzīvotāju skaits un pakalpojumu pieejamība tiek uzskatīti par svarīgāko nosacījumu centru klasifikācijā.⁴⁵

4.3. tabula

PAŠREIZĒJO UN PERSPEKTĪVO PAKALPOJUMU ESOŠĀS UN PERSPEKTĪVĀS SAŅEMŠANAS VIETAS

Nr. p.k.	Pakalpojums	Esošās vietas 2013	Perspektīvie 2030. gads
1.	Kompleksie pakalpojuma centri – bibliotēka ar publisko interneta pieejas punktu, feldšerpunkts, pašvaldības pārvalde, dienas centrs, sociālie pakalpojumi	Murmastiene un Stirniene	Murmastiene un Stirniene
2.	Kultūras un brīvā laika pieejamība, dziesmu svētku procesa pieejamība, kopienas socializēšanas pakalpojums (multifunkcionāls kultūras centrs, brīvdabas estrāde)	Varakļāni – kultūras centrs, estrāde, labiekārtota ārtelpa, Stirniene – kultūras centrs, Murmastiene – kultūras centrs	Varakļāni – kultūras centrs, estrāde, labiekārtota ārtelpa, Murmastiene un Stirniene – kultūras centrs, pulcēšanās vieta brīvā dabā
3.	Bibliotēku pakalpojums (metodiskais atbalsts) – reģiona galvenā bibliotēka un tās filiāles, t.sk. cilvēkiem ar īpašām vajadzībām	Varakļāni	Varakļāni
4.	Dienas stacionārā nodrošināta veselības aprūpe un pacientu viesnīcas (izmitināšana ārstniecības iestādē) pakalpojums	Varakļāni	Varakļāni
5.	Sociālās rehabilitācijas pakalpojums	Varakļāni	Varakļāni
6.	Krīzes centru pakalpojumi, psihosociālā palīdzība, profesionāla rehabilitācija	Valmiera, Madona	Valmiera, Madona

⁴⁵ Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007-2027, Telpiskās attīstības perspektīva

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

Nr. p.k.	Pakalpojums	Esošās vietas 2013	Perspektīvie 2030. gads
7.	Biznesa inkubators	Valmiera	Valmiera
8.	Sākumskola ar PII programmām	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene
9.	Pamatskola ar PII programmām	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene
10.	Vispārējā vidējā izglītība	Varakļāni	Varakļāni
11.	Novada nozīmes sporta bāzes	Varakļāni Murmastiene	Varakļāni, sporta zāle, treniņu zāle, slidotava, apgaismota slēpošanas trase, skeitparks un stadions
12.	Primārās veselības aprūpes pakalpojums (ģimenes ārsts, pediatrs, feldšerpunkts, kompensējamie medikamenti un ierīces, farmaceitiskā aprūpe) doktorāts,	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene
13.	Medicīniskā aprūpe mājās (ģimenes ārsts, māsa)	Varakļāni	Varakļāni
14.	Neatliekamā medicīniskā palīdzība	Varakļāni	Varakļāni
15.	Dienas stacionārā nodrošināta veselības aprūpe (ķirurģiskas operācijas, terapeitiska palīdzība) un pacientu viesnīcas (izmitināšana ārstniecības iestādē) pakalpojums	Valmiera, Madona un Varakļāni	Valmiera, Madona un Varakļāni
16.	Ambulatorie veselības aprūpes pakalpojumi (ārstu speciālistu konsultācijas un vizītes, diagnostiskie izmeklējumi un medicīniskās manipulācijas, medicīniskā aprūpe mājās, medicīniskā rehabilitācija ambulatorajā iestādē)	Varakļāni	Varakļāni
17.	Zobārstniecības pakalpojums zobārsta prakse	Varakļāni	Varakļāni
18.	Kultūrizglītības un mākslinieciskās jaunrades izpaušanās iespēju piedāvājums	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene
19.	Apdzīvotās vietas kultūrvēsturisko notikumu un vērtību dokumentēšanas, uzkrāšanas un atspoguļošana vieta, muzejs, institūcija, kas veic kādu no muzejiskām funkcijām	Varakļāni	Varakļāni
20.	Multifunkcionāls kultūras centrs	Rēzekne	Rēzekne
21.	Publisko bibliotēku tīkls novadā ar interneta pieeju	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene
22.	Programmas – profesionālās ievirzes un interešu izglītību	Varakļāni	Varakļāni

Nr. p.k.	Pakalpojums	Esošās vietas 2013	Perspektīvie 2030. gads
23.	Iedzīvotāju saietu vieta kultūras un sabiedrisko pasākumu norisei	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene
24.	Sabiedriskā radio un TV pārklājums	Visā novadā	Visā novadā
25.	Profesionālās ievirzes izglītība	Varakļāni	Varakļāni,
26.	Mūziklizglītība	Varakļāni	Varakļāni
27.	Sabiedriskā transporta savienojumi	Saskaņā ar shēmu <i>2.6. attēlu 24. lapā</i>	Saskaņā ar shēmu <i>4.9. attēlu 74. lapā</i>
28.	Centralizēta ūdens apgādes un kanalizācijas tīkli, siltumapgāde	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene,	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene,
29.	Centralizēta siltumapgāde		
30.	Atpūtas vieta pie ūdens ar peldēšanas iespējām	Varakļāni un Murmastiene	Varakļāni un Murmastiene
31.	Apbūve, ražošanas un apkalpes objekti.	Varakļāni un Murmastiene,	Varakļāni un Murmastiene,
32.	Pašvaldības īres dzīvokļu mājas	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene	Varakļāni, Murmastiene un Stirniene
33.	Taku un gājēju celiņu tīkls	Visā novadā	Visā novadā

4.4. tabula

CITI PAKALPOJUMI UN OBJEKTI

Nr. p.k.	Pakalpojums	Esošās vietas 2013	Perspektīvie 2030. gads
36.	Baznīcas	Varakļāni <i>2.7. attēlu 25. lapā</i>	Varakļāni un Stirniene <i>2.7. attēlu 25. lapā</i>
37.	Specializētie centri sadarbībā ar privāto sektoru	Tūrisma un informācijas centrs	Tūrisma un informācijas centrs
38.	Aptieka	Varakļāni	Varakļāni
39.	Novada pašvaldības ceļu tīkla posmi	Visā novadā	Visā novadā
40.	Valsts autoceļu tīkla posmi	Visā novadā	Visā novadā
41.	Hidrobūves	Visā novadā	Visā novadā
42.	Sabiedriskā transportu nodrošinošie ceļi	Visā novadā	Saskaņā ar shēmu <i>4.9. attēlu 74. lapā</i>
43.	Veloceļu tīkls		Saskaņā ar shēmu <i>4.9. attēlu 74. lapā</i>

Piezīme: Tabulās raksturota esošā situācija – vieta ciems, pilsēta un perspektīva uz 2030. gadu un sniedzot ieskatu dažādos pakalpojuma veidos, neatkarīgi no to finansējuma avota.

APDZĪVOTO VIETU FUNKCIJAS

Nosaukums	Attīstības centrs	Galvenās funkcijas
Varakļāni un Kokari	Novada nozīmes centrs	darbavietas, iedzīvotāju izmitināšana, sociālie, izglītība -, mūžizglītība, medicīnas un komercpakalpojumi rehabilitācija, rekreācija
Murmastiene	Vietējas nozīmes centrs	iedzīvotāju izmitināšana, komercpakalpojumi, izglītība un sports.
Stirniene	Vietējas nozīmes centrs	iedzīvotāju izmitināšana, atpūta, tūrisms, darbavietas, mūžizglītība

4.3. NACIONĀLO INTEREŠU TELPAS

Varakļānu novads atrodas trīs specifiskās attīstības telpās, kas saistītas ar nacionālajām interesēm:

- dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas telpā;
- novadu šķērso starptautiskā dzelzceļa līnija.

4.3.1. Dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturiskās telpas

Cilvēka vēstures un dabas nosacījumu mijiedarbībā veidotais ainavas telpiskais raksts visā novadā ir līdzīgs ar atsevišķiem izņēmumiem:

- Varakļānu pilsētā;
- Varakļānu pilsētas vēsturiskais centrā;
- pagastu vai bijušo muižu centros;
- īpašās mikroainavas.

Pārējās – ikdienas ainavas telpas – kas Latvijas apstākļos ir plaši izplatītas un neizceļas ar īpašām telpiskās un vizuālās struktūras īpatnībām, vai kultūrvēstures zīmēm, savukārt var būt nozīmīgs sociāli-ekonomisks resurss. Tās novada teritorijā veido vispārējo ainavisko fonu, tādēļ ainavu plānā netiek īpaši izceltas un nodalītas kā kontūras. Taču ir respektējama, kopjama un saudzējama to vēsturiski izveidojusies funkcionālā telpiskā struktūra.

Galvenie novada ainavu tipi, sk. 2.2. attēlu 16. lapā:

- Varakļānu pilsētas kultūrvēsturisks centrs
- Varakļānu piepilsētas ainavu telpa;
- Urbānās ainavas telpas ciemos;
- Lauku tradicionālā kultūrainava;
- Mežu ainavu telpa u;
- Purvu ainava;
- Nelielās platībās mikroainavas.

Minētās telpas iezīmē tās īpašās un unikālās novada ainavas, kur dabas un cilvēka darbība ir radījusi un saglabājusi nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu. No cilvēka darbības aspekta

nozīmīgas ir arī tās lauku ainavas telpas, kur aktīvas kultūras/garīgās dzīves rezultātā lielā mērā ir saglabājusies kultūrvēsturiskā ainava un ir jūtams potenciāls tās tālākai attīstībai, *sk. 2.3. attēlu 17. lapā.*

Vēl kultūrvēsturiski nozīmīgu areālu uz pārējo novada ainavu fona veido samērā kompaktais meža un purvu masīvs (ziemeļos un austrumos). Nosauktās īpašās ainavas ir savdabīgs novada attīstības resurss, jo satur lielāko kultūrvēsturisko, dabas un rekreācijas, arī sociālo un ekonomisko potenciālu novadā, *sk. 3.1. attēlu 35. lapā.*

Varakļānu novadā, līdzīgi kā Vidzemes reģionā, vēsturiski izveidojusies raksturīgā viensētu tipa apdzīvojuma struktūra radījusi vienu no būtiskākajām nacionālas nozīmes vērtībām – tradicionālo lauku ainavu ar ēku ansambļiem, piemājas dārziem un apstādījumiem.

Jāuzsver vizuāli nozīmīgās vietas, kas novada teritorijai piešķir savdabīgumu un kas īpaši plānojamas un apsaimniekojamas. Tās ir:

- atsevišķos posmos autoceļu joslas, tajās vietās, kur ceļi šķērso atraktīvās meža ainavas un lauku mozaikainas ar tālām perspektīvām, kā arī alejām;
- atsevišķas vizuāli nozīmīgas vietas pie autoceļiem, kas var kalpot novada vizuālā tēla veidošanai – tālo perspektīvu vietas un iebraukšana Varakļānu pilsētā un uz Stirnieni.

Ainavu telpa, kas noteiktas šajā stratēģijā, ir atšķirīgas no teritorijas plānojumā noteiktām ainavu teritorijām ar konkrētām robežām. Robežas ir nosacītas un laikā mainīgas. Lauku telpā saglabājama tā ainaviskā pievilcība.

4.3.2. Tranzītkoridors

Starptautisko austrumu – rietumu transporta koridori, kas šķērso Varakļānu novadu un ir nacionālo interešu telpa veido divas satiksmes maģistrāles – valsts galvenais autoceļš A12 un stratēģiskas nozīmes dzelzceļa līnija Rīga – Zilupe, *sk. 2.6. attēlu 24. lapā.*

Novada teritorijas dienvidu malu šķērso dzelzceļa līnija Rīga – Zilupe, ar dzelzceļa staciju Stirnienē. Tomēr Varakļānu novadu apkalpo divas dzelzceļa stacijas – Stirnienes un Varakļānu. Dzelzceļa posms, Pļaviņas – Rēzekne – Maskava, ir stratēģiski nozīmīgs pasažieru un kravu pārvadājumu dzelzceļš.

Novada teritorijā paredzēta vieta tranzītpārvadājumu un tūristu pakalpojumu sniegšanai.

Novada teritorijā jāuzlabo satiksmes drošība autovadītāju interesēs uz A12 pie iebrauktuvēm pilsētas abās iebraukšanas vietās.

4.4. TELPISKĀS PERSPEKTĪVAS STRUKTŪRA

Grafiskajā daļā „Telpiskā attīstības perspektīva” shēmā „Perspektīvās attīstības telpas un objekti” apkopoti galvenās attīstības telpas un objekti, kas noteikti atsevišķās tematiskās grafiskās daļas kartēs. Telpu attīstībai noteikti attīstības virzieni sekojošās sadaļās:

- Apdzīvojuma struktūras telpiskās attīstības perspektīva;
- Transporta un tehniskās infrastruktūras attīstība, industriālo telpu, sasniedzamības un mobilitātes telpiskās attīstības perspektīva;
- Tūrisma un rekreācijas, ainavu un kultūrvēsturisko telpu telpiskās attīstības perspektīva;

- Lauku telpu, dabas un dabas resursu telpu telpiskās attīstības perspektīva.

Telpiskās attīstības perspektīvas skatāmas neatrauti no noteiktiem galvenajiem ilgtermiņa uzdevumiem un darbībām, novada interesēm un funkcionālajām saitēm. *Sk. 3.3., 3.5, 4.2., 4.3. un 4.4. tabulas, 4.8. attēlu 70. lapā 4.9. attēlu 74. lapā, 4.10. attēlu 77. lapā un 4.11. attēlu 80. lapā:*

Ir objekti un telpas, kas nozīmīgi un saistoši visām sadaļām kā sasniedzamības (transporta koridoru telpas, ielas, autoceļi) un dabas telpas (dabas telpa, ūdeņi, meža telpas, aizsargājamie objekti).

Lai īstenotu novada telpiskās attīstības priekšlikumus, tiek izdalītas vietas/objekti un teritorijas daļas, kas ataino prioritāro nepieciešamo risinājumu lokalizāciju. Tie ir objekti un vietas, kuros prioritāri paredzama projektu izstrāde, piesaistot nepieciešamos investīciju resursus. Telpiskās attīstības perspektīva, *sk. 4.11. attēlu 80. lapā.*

Novada perspektīvā telpiskā struktūra ir savstarpēji funkcionāli saistītu komplekso telpas vienību kopums, kur katrai no tām paredzams galvenais telpas izmantošanas un attīstības virziens.

Īpaši izdalāmas atsevišķas shēmas, kas sagatavotas grafiskās daļas „Telpiskās attīstības perspektīva” ietvaros, ainavu telpas un kultūrvēsturiskās telpas pašreizējais novērtējums, kas saglabājams kā potenciāls nākotnei, tāpēc atsevišķi perspektīvās ainavu telpu un kultūrvēsturisko telpu shēmas nav izveidotas.

Grafiskā daļa iekļauj arī pašreizējās situācijas attēlojumus, *sk. 3.1., 3.4, 3.6., 3.7., 4.3. un 4.4. tabulas, 2.2. attēlu 16. lapā, 2.3. attēlu 17. lapā., 2.6. attēlu 24. lapā, 2.7. attēlu 25. lapā, 2.8. attēlu 28. lapā, 3.1. attēlu 35. lapā un 4.7. attēlu 59. lapā:*

Piezīmes: Telpas parādītas vizuāli un norādītie telpu attīstības virzieni.

4.5. TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVU VEICINOŠAS DARBĪBAS

4.5.1. Apdzīvojuma struktūras telpiskās attīstības perspektīva, *sk. 3.6. tabulu 48. lapā un 4.2. tabulu 62. lapā, 4.3. tabulu 63. lapā, 4.4. tabulu 65. lapā, 4.5. tabulu 66. lapā, 4.8. attēlu 70. lapā un 4.11. attēlu 80. lapā:*

Apdzīvojuma struktūrai jānodrošina pakalpojumu klāsts atbilstoši apdzīvotās vietas rangam. Varakļānu pilsēta pašreiz ir novada nozīmes attīstības centrs. Iespējams nodrošināt iedzīvotājus ar pakalpojuma klāstu, kas atspoguļots *4.3. tabulā 63. lapā.*

Turpmāk attīstāmās dzīvojamās apbūves un publiskās apbūves telpas galvenokārt izvietotas Varakļānu pilsētā, iekļaujot Kokaru ciemu. Ģimenes mājas un daudzdzīvokļu namu grupas atrodas Varakļānos, Murmastienē un Stirnienē. Telpa blīvākai dzīvojamās apbūves attīstībai izvietojas Varakļānos, bet viensētās lauku ārtelpā un blīvākā viensētu teritorijā Varakļānu piepilsētā un pagastos.

• Apdzīvojuma struktūras telpiskās attīstības perspektīva paredz:

- Veidot apdzīvojuma attīstības politiku un labvēlīgu vidi dzīvošanai ar mērķi nodrošināt pēc iespējas augstāku dzīves līmeni:
 - Racionāli izmantot funkcionālās un ekonomiskās priekšrocības, ko dod Varakļānu pilsēta un sabiedriskais transports,

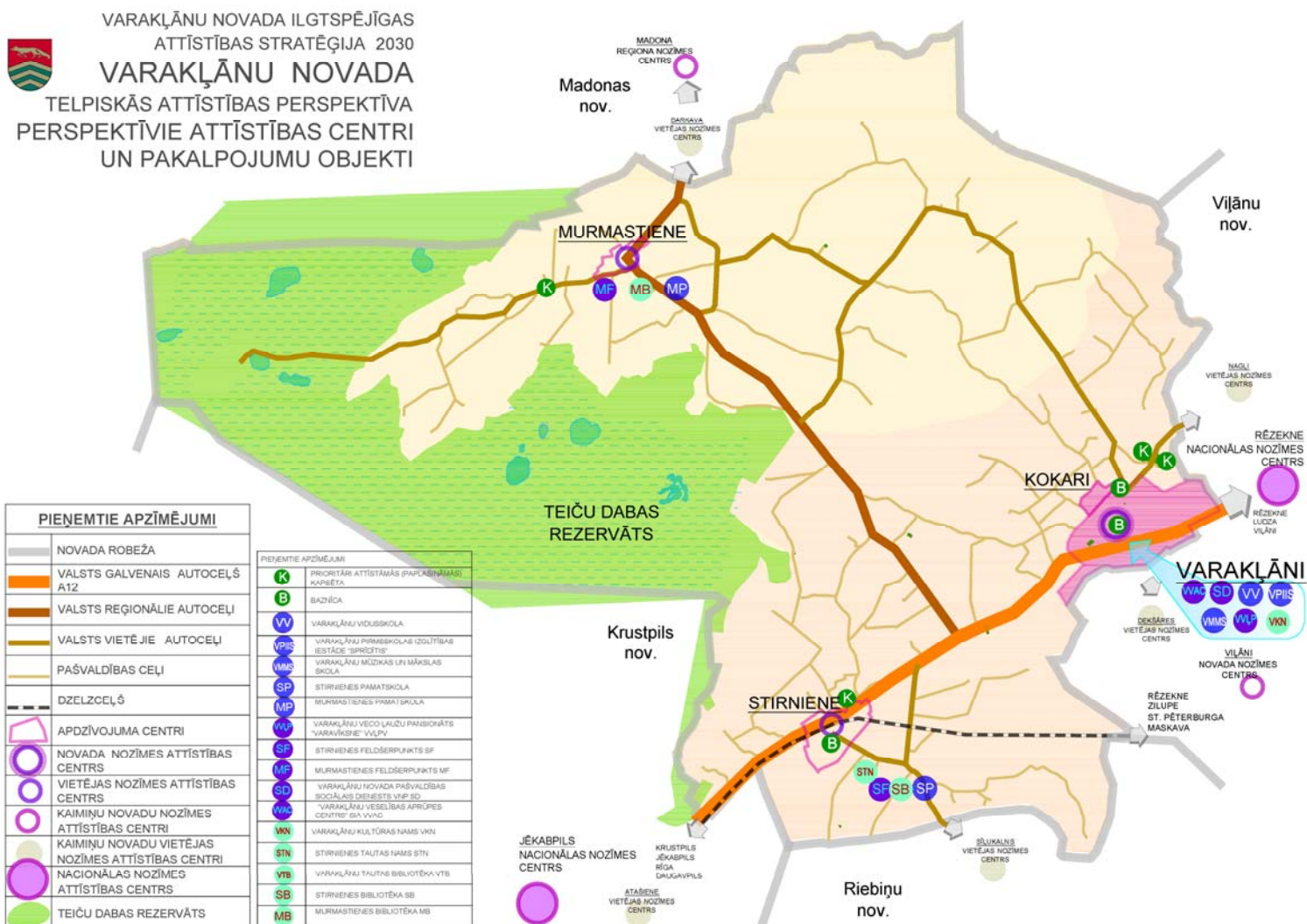

Varakļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

- Racionāli izmantot, iesaistīt aprītē un attīstīt esošo tehnisko infrastruktūru – ielu tīklu, komunālo infrastruktūru un publiskās būves, īpaši neizmantotās ēkas un būves,
 - Nodrošināt novada ciemos racionālas, drošas, cilvēkiem un videi draudzīgas un pievilcīgas dzīves vides attīstību, kvalitatīvu inženierinfrastruktūru un pievilcīgu vidi gan iedzīvotājiem, gan ģimenēm, gan investoriem,
 - Maksimāli efektīvi izmantot teritoriju un resursus un vides pieejamības nodrošinājumu;
 - Sniegt vispusīgus pakalpojumus novada un kaimiņu novadu iedzīvotājiem;
 - Novada apdzīvotās vietās, lai nodrošinātu ilgtspējīgu vides kvalitāti nepieciešams:
 - Paaugstināt ceļu un ielu seguma kvalitāti, palielinot cietā seguma īpatsvaru,
 - Nodrošināt ar kvalitatīvu dzeramo ūdeni, modernizējot centralizēta ūdens apgādi,
 - Nodrošināt digitālo sasniedzamības infrastruktūru,
 - Pilnveidot centralizēto siltumapgādi, izmantojot energo efektīvus risinājumus,
 - Izstrādāt rekomendācijas un noteikumus koka un daudzdzīvokļu namu renovācijai un energoefektivitātei, uzlaboti ēku tehnisko stāvokli un Varakļānu vizuālo tēlu;
 - Apdzīvojuma telpiskās struktūras attīstības virzieni:
 - dzīves kvalitātes uzlabošanu,
 - līdzsvarota apdzīvojuma centru attīstību,
 - vides resursu atbildīgu izmantošanu,
 - zemes racionālu izmantošanu,
 - ainavas un vēsturiskā mantojuma saglabāšanu un jaunu vērtību radīšanu;
 - Sekmēt novada pakalpojumu centru specializāciju;
 - Nodrošināt savstarpējo Murmastienes un Stirnienes sasniedzamību, uzlabojot ceļu tīkla kvalitāti, kas savukārt veicinās racionālāku esošo pakalpojuma un mobilitātes resursu izmantošanu;
 - Nodrošināt augstu vides pieejamību - īpaši pievilcīga vide viesiem un iedzīvotājiem ar speciālām vajadzībām;
 - Kultūrvides novērtēšana un saglabāšana.
- ✖ Apdzīvojuma struktūras telpiskās attīstības perspektīvu veicinošas darbības:
- Novada iedzīvotājiem, lai paaugstinātu dzīves vides pievilcību, jānodrošina pieprasījumam atbilstoši sociālie pakalpojumi:
 - pieaugušo izglītības iespējām – mūžizglītību un iespējām papildus izglītoties novada uzņēmumiem nepieciešamajās specialitātēs,
 - vietām izglītības iestādēs skolās visos līmeņos: pirmsskolas, pamata un vidējās izglītības, kā arī profesionālās ievirzes programmās,
 - ērti sasniedzamiem: pirmējās apkalpes medicīnas iestādēm (ģimenes ārstu praksēm, zobārstu) ar pietiekamu kapacitāti, aptieku, pastu, bankas pakalpojumiem, iepirkšanās, sadzīves pakalpojumiem un citu apkalpes infrastruktūru,
 - ērti izmantojamām un pieejamām daudzveidīgām sociālās aprūpes iestādēm (dienas aprūpes centri, vasaras nometnes skolēniem, sociālās aprūpes centrs u.tml.)

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

4.8. attēls. Perspektīvie novada attīstības centri un pakalpojumu objekti. Avots: autoru izstrādāts.

- daudzveidīgiem personības pilnveides un izklaides pasākumiem (literāri un mākslinieciski sarīkojumi, lekcijas, teātru izrādes, koncerti, pašdarbības pulciņi, ansambļi, kori, izstādes, kino demonstrācijas u.tml., atpūtas vakari dažādām paaudzēm), kas īstenojami sadarbībā ar vietējiem un kaimiņu pašvaldību amatieru kolektīviem, valsts institūcijām un nevalstiskajām organizācijām,
- ērti izmantojamu un pieejamu aktīvās atpūtas infrastruktūru, kā arī sporta laukumiem, stadionu, labiekārtotām peldvietām, treniņu un sacensību telpām, attīstīt ielu un publiskās telpas noformējumu - apgaismojumu un labiekārtojumu, īpaši pievēršot uzmanību iekškvartālu telpai un autostāvvietām, aktīvai atpūtai, gājēju un velo celiņu attīstībai un publiskās pulcēšanās vietām,
- attīstīt takas un veloceliņus starp dzīvojamiem kvartāliem un pakalpojuma objektiem, izvietot informācijas zīmes un vides objektus,
- pilnveidot publiskās telpas un īpaši ārtelpas - teritorijas identitāti un pievilcību tūristiem,
- videi draudzīgas publiskās telpas attīstību ar parkiem un skvēriem, bērnu un sporta spēļu laukumiem, peldvietām, āra treniņiem un citiem aktīvās atpūtas objektiem; Jānodrošina rekreācijas teritorijas īpaši veidojot mākslīgu ūdenskrātuvi atpūtai pie ūdens,
- dzīvojamās apbūves vides aizsardzību ar zaļo joslu – meži, koku puduri, krūmāji, pļavas - saglabāšanu vai izveidošanu starp satiksmes objektiem – autoceļiem un dzelzceļu, komunālajiem, ražošanas objektu apbūvi un dzīvojamās un sabiedriskās apbūves teritorijām,
- dot priekšroku savrupmāju apbūvei un to apkalpošanai nepieciešamās infrastruktūras attīstībai,
- veicināt Varakļānu centra vēsturiskās apbūves renovāciju un rekonstrukciju, saglabājot vēsturisko identitāti un arhitektonisko vērtību,
- uzlabot Varakļānu un ciemu maģistrālās un vietējas nozīmes ielas;
- Nodrošināt pieaugušo mūžizglītības iespējas;
- Nodrošināt drošu un pievilcīgu dzīves telpu ģimenēm ar bērniem, pilnveidot vides pieejamības kvalitāti iedzīvotājiem ar speciālām vajadzībām, nodrošinot īpaši pievilcīgu vidi gājējiem un velosipēdistiem;
- Veicināt Varakļānu piepilsētas un Kokaru ciema attīstību kā pievilcīgu dzīves vidi laukos un ērti pieejamus pakalpojumus pilsētā;
- Saglabāt esošo izglītības piedāvājuma apjomu;
- Uzlabot sociālās infrastruktūras objektu kvalitāti;
- Izmantot esošo sociālo infrastruktūru reģionālas nozīmes kultūras un sporta pasākumu īstenošanai.
- ✗ Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam neiesaka:
- Dzīvojamās apbūves attīstību autoceļu tuvumā, līdzās ražošanas un industriālām telpām) attīstības telpām:
- Intensīvas apbūves attīstību kultūrvēsturisko objektu tiešā tuvumā un meža zemes transformāciju jaunu dzīvojamās apbūves teritoriju attīstībai.

4.5.2. Tehniskās infrastruktūras un satiksmes telpu, Industriālo telpu, sasniedzamības un mobilitātes telpu attīstības perspektīva, sk. 2.6. attēlu 24. lapā, 2.7. attēlu 25. lapā, 4.1. attēlu 53. lapā, 4.9. attēlu 74. lapā un 4.11. attēlu 80. lapā:

Varakļānu novadā vēsturiski nav attīstījušies lieli rūpniecības uzņēmumi, nozīmīgākā nozare ir pārtikas rūpniecība. Novadā ir labi priekšnoteikumi tālākai ražošanas un kravu loģistikas

uzņēmumu attīstībai, kam paredzētas rūpniecības jeb industriālās telpas - blakus jau šobrīd esošām Varakļānu piepilsētas un pilsētas teritorijā.

Šajās teritorijās veiksmīgi var izmantot pašreizējo transporta un inženiertehnisko infrastruktūru un augstsprieguma elektrolīnijas.

Industriālā apbūve šobrīd neietekmē dzīvojamās apbūves vides kvalitāti. Novadā ir būves, kas netiek izmantotas un pazemina vides kvalitāti.

Tehniskās infrastruktūras un satiksmes telpu, industriālo telpu, sasniedzamības un mobilitātes telpu telpiskās attīstības perspektīva paredz:

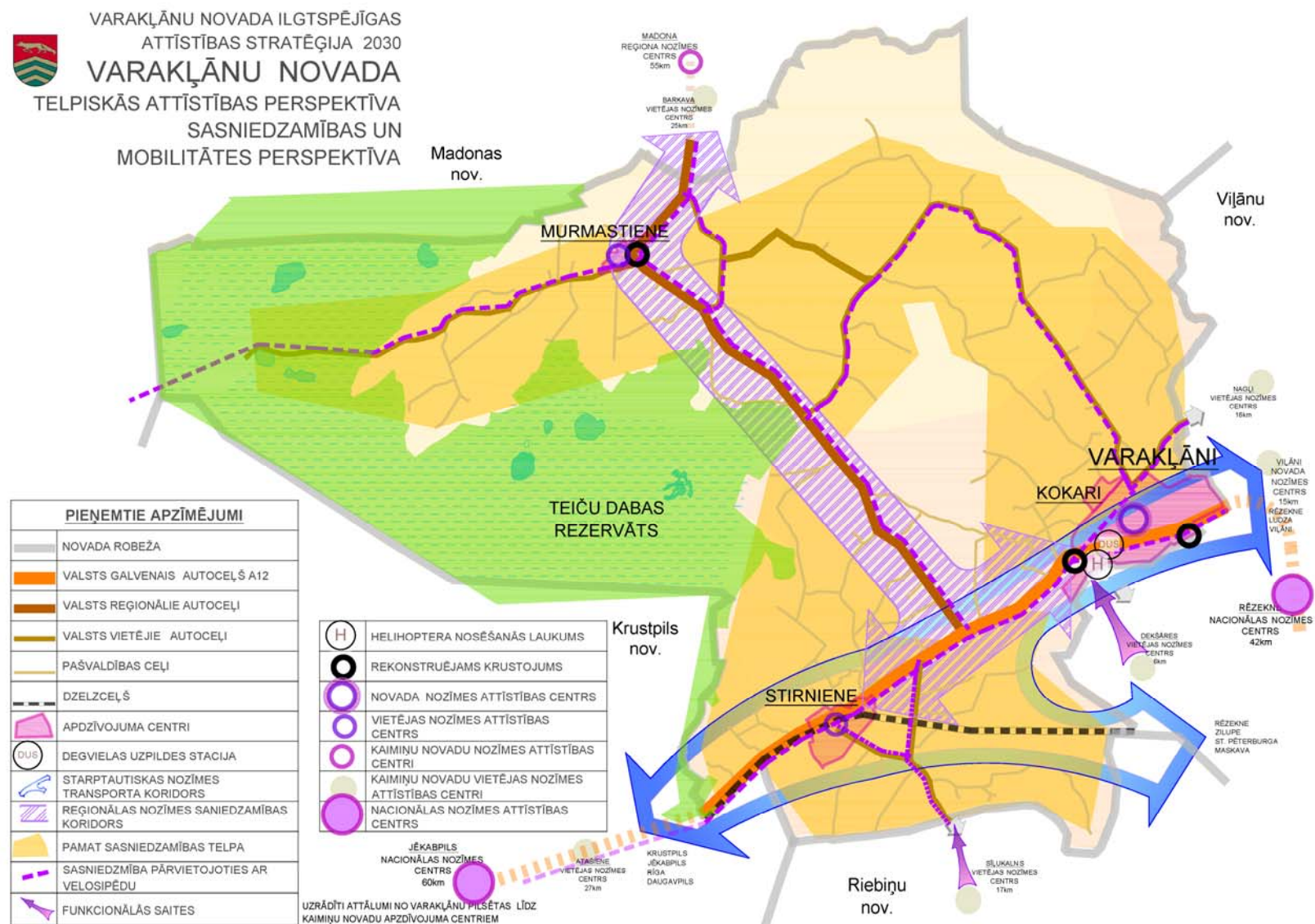
- Nodrošināt kvalitatīvu un ātru sasniedzamību ar sabiedrisko transportu iekļaujoties kopējā Vidzemes reģiona un valsts sabiedriskā transporta sistēmā un izmantot novadā esošos autobusus;
- Visā novadā ir jāveido savstarpēji integrēta sabiedriskā transporta sistēma;
- Kvalitatīvs sabiedriskais transports nodrošina novada iedzīvotājus pēc iespējas īsākā laikā sasniegt gan savas dzīves un darbavietas, gan novada teritorijā, gan kaimiņu pašvaldībās;
- Sabiedriskā transporta maršrutos saglabāt novada ciemu sasniedzamība ne retāk kā 2 reisi dienā (katrā virzienā) ar aprēķinu, lai maksimālais attālums kājāmģājējiem līdz sabiedriskajam transportam nepārsniegtu 3 km, kā arī jāveido maršruti, kas tiek apkalpoti reizi nedēļā vai citā alternatīvā veidā novada teritorijā, kas attālināta no sabiedriskā transporta ikdienas maršrutiem;
- Kvalitatīvi sakari, komunikāciju iespējas un pieeja informācijai visā novada teritorijā nosaka gan investīciju un uzņēmējdarbības iespējas, gan iedzīvotāju piesaisti un noturību;
- Nodrošināt iedzīvotājiem augsti kvalitatīvus vides infrastruktūras pakalpojumus;
- Izmantot novadā esošos derīgos izrakteņus;
- Sadarboties ar kaimiņu pašvaldībām mobilitātes jautājumu risināšanā.

Tehniskās infrastruktūras un satiksmes telpu, industriālo telpu, sasniedzamības un mobilitātes telpu telpiskās attīstības perspektīvu veicinošas darbības

- Attīstīt novada teritoriju šķērsojošos reģionālas nozīmes autoceļu koridorus;
- Nodrošināt efektīvas un ilgtspējīgas saites starp visiem novada ciemiem un viensētām, attīstīt novada iekšējo ceļu tīklu;
- infrastruktūru – telekomunikāciju un datu pārraides tīklu attīstību visā novada teritorijā. Nodrošināt līdzvērtīgu pieeju informācijas un telekomunikāciju pakalpojumiem visā novada teritorijā;
- Uzlabot ceļu segumu – palielināt cietā seguma ceļu un ielu īpatsvaru un uzlabot grants seguma ceļus un ielas;
- Attīstīt tranzīta apkalpes infrastruktūras objektus ap valsts autoceļiem;

- Plānot perspektīvās transporta plūsmas pa esošiem ceļiem, uzlabojot to kvalitāti un izvēloties drošu krustojumu izbūvi, ievērojot ceļa funkcionalitātes un ekonomisko nozīmi;
- Veidot novadā videi draudzīgu infrastruktūru un veicināt efektīvas, ilgtspējīgas energoapgādes radīšanu. Veidot novadā videi draudzīgu enerģijas apgādes/patēriņa infrastruktūru un veicināt efektīvas, ilgtspējīgas energoapgādes attīstīšanu.
- Veicināt derīgo izrakteņu ieguvī novadā;
- Veidot mūsdienu prasībām atbilstošu informācijas sistēmu, nodrošinot augstas kvalitātes;
- Piedāvāt ražošanas attīstībai piemērotas vietas un platības;
- Radīt un veicināt pakalpojumu servisu – naktsmītnes, ēdināšanas iestādes, izklaides un atpūtas vietas.
- Paredzēt alternatīvo enerģijas avotu – ūdens, saules enerģijas, vietējo atjaunojamo energoresursu – koksnes atkritumu, salmu, biogāzes u.c. izmantošanu. Palielināt alternatīvās enerģijas izmantošanu;
- Attīstīt dalītās atkritumu savākšanas sistēmas un uzlabot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu;
- Piedāvāt investoriem teritorijas perspektīvās industriālās telpās;
- Veidot labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi, īpaši atbalstot uz zināšanām, pētniecību un videi draudzīgām tehnoloģijām balstītu ražošanu un produktu ar augstu pievienoto vērtību ražošanu atbilstoši novada ekonomiskajai specializācijai;
- Racionāli izmantot, iesaistīt aprītē un attīstīt esošo tehnisko infrastruktūru;
- Attīstīt uzņēmumu atbalsta infrastruktūru: autostāvvietas un velosipēdu stāvvietas, sabiedriskā transporta un ēdināšanas pakalpojumus.;
- Izvērtēt uzņēmumu veidošanu novada industriālās telpās, izvairoties no konfliktsituācijām starp ražošanu, dzīvojamo vidi un dabas aizsardzības interesēm;
- Transporta infrastruktūras, loģistikas un tranzīta apkalpes zonu, daudzveidīgu pakalpojumu (ēdināšana, degvielas un gāzes uzpildes stacijas, tehniskā apkope, moteļi u.c.) infrastruktūras attīstību gar satiksmes koridoriem.
- Piesaistīt investīcijas inženierinfrastruktūras sakārtošanai un uzlabošanai, palielināt atjaunojamo energoresursu izmantošanas apjomu un uzlabot ēku energoefektivitāti
- Veicināt to valsts autoceļu kvalitātes paaugstināšanu, kas nepieciešami Varakļānu iedzīvotāju darba iespēju, pakalpojumu un atpūtas pieejamības paaugstināšanai un areāla paplašināšanai;
- Nodrošināt efektīvas un ilgtspējīgas saites starp saistītiem novada ciemiem un pilsētām Murmastiene – Stirniene un ciemu saistība ar pilsētu;
- Attīstīt efektīvu, vienotu vietējo un reģionālo ar reģionālajiem centriem (Rēzekni, Jēkabpili un Madonu, kā arī Vidzemes reģiona centru Valmieru), uzlabot sabiedriskā transporta pakalpojumu līmeni;

4.9. attēls. Transporta infrastruktūras sasniedzamības un mobilitātes perspektīva. *Avots: autoru izstrādāts*

- Uzlabot ceļu segumu kvalitāti, palielināt cietā seguma ceļu apjomu;
- Sakārtot un rekonstruēt ceļa infrastruktūru – krustojuma drošības paaugstināšana iebraucot pilsētā no A12, grāvji, tilti, caurtekas u.c.;
- Attīstīt pie reģiona nozīmes apkalpes infrastruktūras;
- Plānot perspektīvās transporta plūsmas, izvēloties optimālākos telpiskos risinājumus;
- Uzlabot pieeju pakalpojumiem, informācijai, sakariem un darbavietām, veidojot mūsdienu prasībām atbilstošas informācijas sistēmas un augstas kvalitātes infrastruktūru – telekomunikācijas un datu pārraides tīklus;
- Nodrošināt līdztvērtīgu pieeju informācijas un telekomunikāciju pakalpojumiem visā novada teritorijā;
- Veidot novadā videi draudzīgu infrastruktūru un veicināt efektīvas, ilgtspējīgas energoapgādes radīšanu;
- Novadā veidot videi draudzīgu enerģijas apgādes un patēriņa infrastruktūru, veicināt efektīvas, ilgtspējīgas energoapgādes radīšanu;
- Uzlabot ūdens apgādes sistēmas, nodrošināt iedzīvotājiem augsti kvalitatīvus vides infrastruktūras pakalpojumus;
- Samazināt gaisa piesārņojumu un taupīt energoresursus, atrodot optimālus centralizētās siltumapgādes risinājumus;
- Noasfaltēt ceļa daļu uz Murmastienes ciemu;
- Veicināt asfalta seguma izveidi autoceļiem uz apdzīvotu vietu kaimiņu pašvaldībā - Riebiņu novadā – Sīļukalna ciemu, no kurienes notiek skolēnu pārvadājumi.

4.5.3. Tūrisma un rekreācijas, ainavu un kultūrvēsturiskās telpas *sk. 2.2. attēlu 16. lapā, 2.3. attēlu 17. lapā, 2.5. attēlu 21. lapā, 3.1. attēls 35. lapā, 4.10. attēlu 77. lapā un 4.11. attēlu 80. lapā:*

Varakļānu novadam līdz šim raksturīgākais tūrisma veids ir tranzīttūrisms – nepilnas dienas apmeklējums.

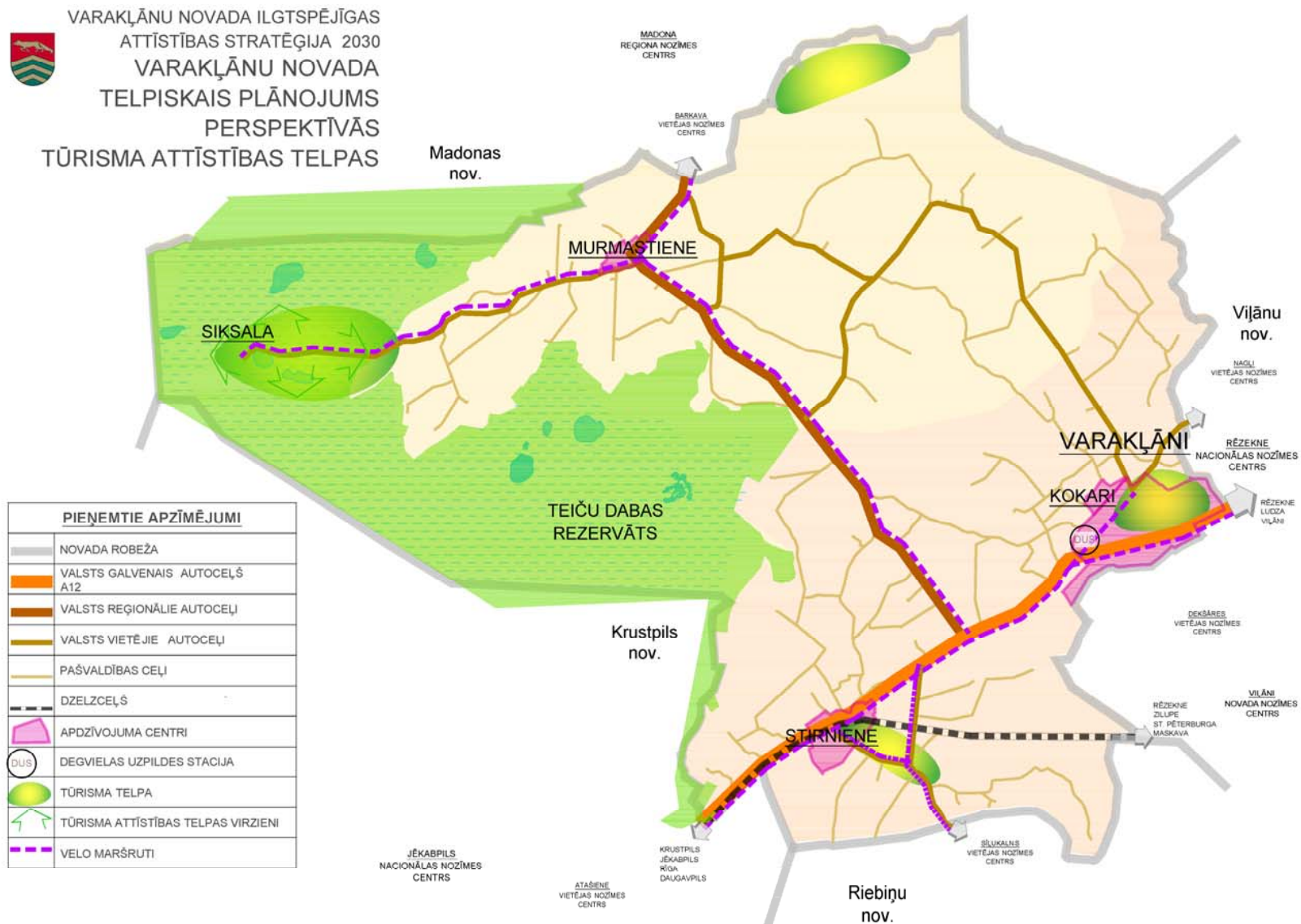
Varakļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija atbalsta radošā, garšīgā un informatīvā tūrisma infrastruktūras, naktsmītņu un citu pakalpojumu attīstību visā novada teritorijā, bet īpaši izceļot četras telpas – Varakļānu pils ar parku, Teiču dabas rezervāts (Siksala) un Stirnienes muiža un parks, Stirnienes baznīca un Barkavas ozolu birzs un medību tūrisms.

● Tūrisma un rekreācijas, ainavu un kultūrvēsturisko telpu telpiskās attīstības perspektīva paredz

- Kā prioritāti noteikt aktivitātes, kas saistītas ar garšīgo, dabas un informatīvo tūrismu un rekreāciju;
- Saglabāt aktīvās atpūtas teritoriju ainavu un dabas telpu vērtības;
- Veidot labvēlīgu vidi tūrisma nozares attīstībai, īpaši atbalstot videi draudzīgus un oriģinālus piedāvājumus, kas veicina ilgstošu viesu uzturēšanos aktīvās atpūtas teritorijās un draudzīgi videi;

- Koordinēt aktīvās atpūtas attīstības aktivitātes ar reģionu un kaimiņu pašvaldībām, sadarboties, attīstot vienotus tūrisma un velo maršrutus;
- Izmantot novada dabas un ainaviskās vērtības nesteidzīgā tūrisma attīstībai - ekoloģiskā, garšīgā un izglītojoši informatīvā lauku atpūta, izmantojot Latgales tuvumu un sadarbībā ar kaimiņu novadiem.
- ✖ Tūrisma un rekreācijas, ainavu un kultūrvēsturisko telpu telpiskās attīstības perspektīvu veicinošas darbības:
 - Nodrošināt dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu, aizsardzību un attīstību, saglabāt un uzturēt visas vēsturiski, estētiski un ekoloģiski nozīmīgās vietas un ainavas;
 - Dabas un kultūras mantojuma vietas izmantot kā attīstības potenciālu videi draudzīga tūrisma attīstībai;
 - Veicināt mežu saglabāšanu un izmantošanu iedzīvotāju rekreācijas vajadzībām;
 - Nodrošināt atvērtajā telpā pietiekošas publiski pieejamas teritorijas iedzīvotāju rekreācijai, uzlabot vides kvalitāti atpūtas zonās un nodrošināt pieejamību ūdeņiem;
 - Saudzējoši iekļaut valsts un pašvaldības nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas un objektus, kultūras un kultūrvēsturiskos pieminekļus tūrisma aprītē, noteikt prasības to aizsardzībai, apsaimniekošanai un apbūves veidošanai to tuvumā.
 - Attīstīt nepieciešamo mazo tūrisma infrastruktūru: autobusu stāvvietas, nomas punktus, ceļus, veloceliņus, peldvietas, naktsmītnes un ēdināšanas iestādes, informatīvas norādes un standus;
 - Paplašināt zemnieku iesaistīšanos informatīvā un garšīgā tūrisma pakalpojuma piedāvājuma paplašināšanā;
 - Radīt ekotūrismam kvalitatīvu un piemērotu infrastruktūru;
 - Primāri attīstīt tūrisma un rekreācijas telpu:
 - Velo un gājēju tūrisma maršruti,
 - Velo un gājēju tūrisma takas ar atpūtas vietām,
 - Elektromobiļu uzlādes stacija uz starptautiskā autoceļa koridora;
 - Rīkot starptautiskas un reģionālas nozīmes sabiedriskas – kultūras, sporta pasākumus;
 - Sadarboties dabas aizsardzības un ainavas apsaimniekošanas ietvaros;
 - Nodrošināt dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu, aizsardzību un attīstību, saglabāt un uzturēt visas vēsturiski, estētiski un ekoloģiski nozīmīgo vietu ainavas;
 - Dabas un kultūras mantojuma vietu ainavas izmantot kā attīstības potenciālu videi draudzīga tūrisma attīstībai.

4.10. attēls. Varakļānu novada tūrisma attīstības perspektīva. Avots: autoru izstrādāts.

4.5.4. Lauku telpas, dabas un dabas aizsardzības telpu un resursu perspektīva, sk. 2.2. attēlu 16. lapā, 2.9. attēlu 30. lapā, 2.5. attēlu 21. lapā, 3.1. attēlu 35. lapā, 4.11. attēlu 80. lapā:

● Lauku telpas, dabas un dabas aizsardzības telpu un resursu telpiskās attīstības perspektīva paredz:

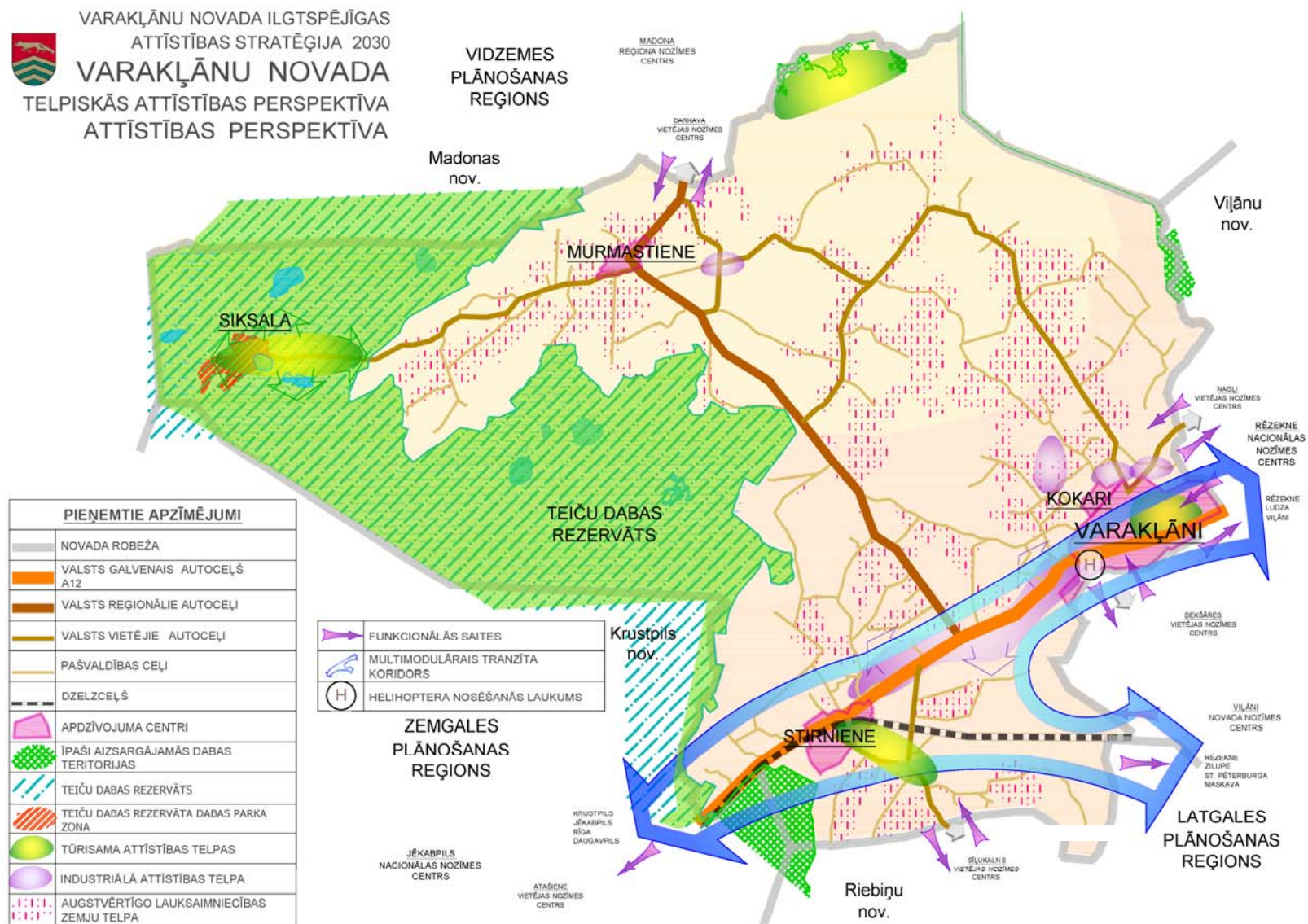
- Nodrošināt saprātīgu un ilgtspējīgu ūdens resursu aizsargāšanu un izmantošanu;
- Saglabāt lauksaimniecības zemes un paplašināt lauksaimniecības zemju izmantošanas platības;
- Saglabāt tradicionālo kultūrainavu un latviskas dzīves vidi;
- Attīstīt dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas telpas. Dažādot novada tradicionālo lauku ekonomiku ar nelauksaimnieciskām nozarēm – amatniecību, radošām nozarēm, tūrismu, profesionālo un mūžizglītību;
- Veicināt pievilcīgu dzīves vidi laukos un ērti pieejamus pakalpojumus ciemos;
- Aizsargājot dabas vērtības vienlaicīgi saudzējoši attīstīt publiski pieejamus dabas tūrisma un vides izziņas infrastruktūras objektus, tai skaitā veloceliņus, takas un skatu torņus, atbilstoši apsaimniekošanas nosacījumiem un normatīviem aktiem;
- Saglabāt novadā esošās dabas vērtības un veicināt iegūto dabas resursu pārstrādi uz vietas novadā.

✗ Lauku telpas, dabas un dabas aizsardzības telpu un resursu telpiskās attīstības perspektīvu veicinošas darbības:

- Kā prioritāti noteikt lauksaimniecisko darbību, tai skaitā augkopības un lauksaimniecības produktu pārstrādi, ar videi draudzīgu ražošanu un bioloģiskās lauksaimniecības produkciju;
- Veidot labvēlīgu lauksaimniecības uzņēmējdarbības vidi;
- Attīstīt specializētas zemnieku saimniecības – perspektīvā nozaru specializētie centri, kas būs gan kā lauksaimniecības produkcijas ražotāji, gan kā izglītības centri un tūrisma objekti – aitkopībā, graudkopībā, piena lopkopībā un netradicionāla lauksaimniecība;
- Veikt pasākumus augsnes auglības pazemināšanās novēršanai un meliorācijas sistēmu uzturēšanai;
- Attīstīt lauksaimniecības uzņēmumu atbalsta infrastruktūru, tai skaitā informācijas, transporta infrastruktūru un meliorācijas sistēmas;
- Veicināt lauksaimnieciskās ražošanas dažādošanu, līdztekus tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm attīstot bioloģisko saimniekošanu;
- Veicināt ilgtspējīgu meža resursu apsaimniekošanu un izmantošanu, meža resursu atjaunošanu un meža ekosistēmu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu;
- Izmantot mežu resursus medību un dabas tūrismam un rekreācijai;

- Apmežot mazvērtīgās lauksaimniecības zemes, nepieļaujot ainavisko skatu perspektīvu un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu aizsegšanu;
 - Ieteicamā minimālā jaunveidojamo meža zemes vienības platība – 2 ha;
 - Ieteicamā minimālā jaunveidojamo lauksaimniecības zemes vienības platība augstvērtīgās zemēs (50 balles un vairāk) – 5 ha;
 - Ieteicamā minimālā jaunveidojamo lauksaimniecības zemes vienības platība augstvērtīgās zemēs (45 līdz 50 balles) – 3 ha;
 - Privātos un valsts mežus apsaimniekot atbilstoši nacionālai meža politikai un izstrādātajiem mežu apsaimniekošanas plāniem;
 - Veicināt dažādotu lauku teritoriju attīstību, kas balstīta uz vietējo potenciālu un resursiem.
 - Atbalstīt ilgtspējīgu lauksaimniecības un mežsaimniecības zemju racionālu un daudzveidīgu izmantošanu;
 - Paredzēt ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu un apsaimniekošanu, aizsargāt vērtīgās ainavas, novērst piesārņojuma un erozijas riskus;
 - Nodrošināt saprātīgu un ilgtspējīgu ūdens resursu aizsargāšanu un izmantošanu;
 - Novērtēt un izkopt ainaviski vērtīgās lauku ainavas;
 - Saglabāt migrējošiem putniem nozīmīgas lauksaimniecībā izmantojamās zemju platības.
- ✗ Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam neiesaka:
- Ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšanu novada administratīvajā teritorijā,
 - Augstvērtīgo lauksaimniecības zemju (45 balles un vairāk) apmežošanu,
 - Augstvērtīgo lauksaimniecības zemju (no 45 līdz 50 balles) sadalīšanu mazākos gabalos nekā 3 ha,
 - Augstvērtīgo lauksaimniecības zemju (50 balles un vairāk) sadalīšanu mazākos gabalos nekā 5 ha.

4.11. attēls. Telpiskās attīstības perspektīva. Avots: autoru izstrādāts.

5. ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒĢIJAS ĪSTENOŠANA UN PĀRRAUDZĪBA

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas ieviešanas uzraudzības procedūru ieteicams veikt vienlaicīgi ar Attīstības programmas uzraudzību.

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam īstenošana ir paredzēta atbilstoši noteiktajiem novada attīstības stratēģiskajiem mērķiem un prioritātēm, kā arī vidēja termiņa prioritātēm, rīcības virzieniem un uzdevumiem, veicot konkrētas darbības, kas ir definētas novada Varakļānu novada Attīstības programmas 2014. - 2020. gadam Rīcību un investīciju plānos, lai sasniegtu konkrētus rezultātus novada attīstībā, kā arī turpmākās darbības, kas tiks iekļautas nākamajās novada Attīstības programmās (2021.-2027. un 2028.-2034.)

Stratēģijas īstenošana ir iespējama piesaistot investīcijas, izmantojot ES fondu atbalstu, pašvaldības budžetu, publisko un privāto partnerību, kā arī efektīvi sadarbojoties ar kaimiņu pašvaldībām, kā arī pašvaldībai sadarbojoties ar reģiona un valsts institūcijām, nevalstisko sektoru, iedzīvotājiem un uzņēmējiem. Sekmīgi īstenojot stratēģiju Varakļānu novads kļūs konkurētspējīgāks citu pašvaldību vidū.

Stratēģijas ievērošanas pārraudzība ir novada domes kompetencē. Par ieviešanu atbildēs Varakļānu novada pašvaldība un ieviešanas darbu vadīs pašvaldības izpilddirektors.

Lai nodrošinātu regulāru Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam īstenošanas uzraudzību, novada pašvaldība katru gadu sagatavo tendenču pārskatu un reizi 3 gados „Uzraudzības ziņojums par Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030. gadam īstenošana”, *sk. 5.3. tabulu 84. lapā*, un reizi gadā „Pārskats par Varakļānu novada Attīstības programmas 2014. – 2020. gadam” īstenošanu. Pārskatā ietilpst pasākumu īstenošanas izvērtējums un ieteikumi.

Finanšu komiteja ir atbildīga par Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas ieviešanas uzraudzību, konceptuālu lēmumu pieņemšanu un priekšlikumu sniegšanu domei par izmaiņu veikšanu Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā.

Katru gadu līdz 1. jūnijam, veicot informācijas apkopojumu un analīzi pašvaldības publiskajam gada pārskatam, sagatavo pārskata ziņojumu par Varakļānu novada Attīstības programmas 2014 - 2020 realizāciju un Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam tendenču pārskatu un rezultātīvo rādītāju izpildi, *saskaņā ar 5.2. tabulu 83. lapā*, un iekļaujama ikgadējā pārskatā par Varakļānu novada Attīstības programmas 2014 – 2020 īstenošanu.

Par Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un Attīstības programmas ieviešanas ikdienas darbu koordināciju un ieviešanu būs atbildīgi pašvaldības nodaļu, struktūrvienību, iestāžu vadītāji un darbinieki atbilstoši to kompetencei. *Sk. 5.1. tabulu 82. lapā.*

UZDEVUMI VARAKĻĀNU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS 2030 ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBAS SISTĒMAS IEVIEŠANĀ

Nr.p.k.	Veicamais uzdevums	Atbildīgā institūcija
1.	Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 apstiprināšana, nepieciešamo izmaiņu ierosināšana un to apstiprināšana.	Varakļānu novada pašvaldības dome un Izpilddirektors
2.	Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 īstenošanas uzraudzības sistēmas koordinācija un uzraudzība.	Izpilddirektors sadarbībā ar Varakļānu novada pašvaldības Attīstības nodaļu.
3.	Regulāra un sistemātiska kvantitatīvas un kvalitatīvas informācijas vākšana, apkopošana un analizēšana par novada attīstības tendencēm, kas balstīta uz Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam un Varakļānu novada Attīstības programmā 2014. – 2020. gadam ietvertajiem attīstības izvērtējuma pamatrādītājiem un vidēja termiņa prioritāšu sasniegšanas izvērtējuma rādītājiem.	Varakļānu novada pašvaldības amatpersonas, speciālisti, nodaļas, struktūrvienības, iestādes un aģentūras.
4.	Ikgadēja tendenču pārskata un rezultatīvo rādītāju sagatavošana par novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013. – 2030. gadam īstenošanu un iekļaušana ikgadējā pārskatā par Varakļānu novada Attīstības programmas 2014 – 2020 īstenošanu.	Varakļānu novada pašvaldības Attīstības nodaļa
5.	Trīs gadu uzraudzības ziņojuma sagatavošana par Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam īstenošanu	Izpilddirektors sadarbībā ar Varakļānu novada pašvaldības Attīstības nodaļu.
6.	Sabiedrības informēšana par Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam Am īstenošanas rezultātiem.	Varakļānu novada pašvaldības Attīstības nodaļa sadarbībā ar Sabiedrisko attiecību speciālistu.

Vienu reizi trijos gados (2016. gadā par laika posmu 2013. - 2015., 2019. gadā par laika posmu 2016. - 2018., 2022. gadā par laika posmu 2019. - 2021., 2025. gadā par laika posmu 2022. - 2024., 2028. gadā par laika posmu 2025. - 2027. 2031. gadā par laika posmu 2028. - 2030. 2034. gadā par laika posmu 2031. - 2033., 2036. gadā kopsavilkuma ziņojums) sagatavo Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošanas septiņus uzraudzības ziņojumus un vienu kopsavilkumu).

Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam izstrādāta 16 gadiem atbilstoši Vidzemes reģiona, Latvijas un Eiropas attīstības tendencēm. Paredzēta regulāra šī dokumenta aktualizācija – ne retāk kā reizi četros gados trīs mēnešus pēc pašvaldības vēlēšanām vai uzraudzības ziņojuma sagatavošanas dome pieņem pamatotu lēmumu par aktualizācijas nepieciešamību.

Attīstības nodaļas vadītājs sagatavo un nosūta uzaicinājumu un metodoloģiju pašvaldības speciālistiem, struktūrvienībām, nodaļām un iestādēm katru gadu, sākot no 2014. gada, norāda, ka līdz 15. martam ir jāiesniedz Attīstības nodaļā pārskats par situāciju savā jomā, nodaļā vai iestādē. Pārskats jā sagatavo atbilstoši Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam noteiktajiem sasniedzamo rezultātu un mērķa sasniegšanas rādītājiem, tendencēm *sk. 5.2., 5.4. tabulu un 6. nodaļu*. Attīstības nodaļas vadītājs un speciālisti divu nedēļu laikā pārbauda iesūtīto informāciju un nepieciešamības gadījumā lūdz līdz 15. aprīlim to precizēt. Attīstības nodaļas speciālisti sagatavo pārskatu vai uzraudzības ziņojumu. Savāktu informāciju par Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 izpildes gaitu apkopo un analizē atbilstošās komitejas, ja nepieciešams, pieaicinot ekspertus. Attīstības nodaļa papildus apkopo informāciju no ārējām institūcijām (Valsts reģionālās attīstības aģentūras, Centrālās statistikas pārvaldes u.c.), balstoties uz noteiktajiem attīstības izvērtējuma pamatrādītājiem.

5.2. tabula

PĀRSKATS PAR REZULTATĪVO RĀDĪTĀJU IZPILDI UN TENDENČU ATBILSTĪBU X. MĒRĶA UN Y. ILGTERMIŅA PRIORITĀTEI

1. ilgtermiņa prioritāte					
Rādītājs	Vērtība 2014.gadā	Vērtība tekošajā gadā	Tendence	Vēlamā attīstības tendence 2030. gadā	Avots

Apzīmējumi:

Saglabājas	Samazinās lēnām	Strauji samazinās	Straujš pieaugums	Lēns pieaugums	Lēns samazinājums (pozitīvi)

**ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS 2030
UZRAUDZĪBAS ZIŅOJUMA STRUKTŪRA**

Nr. p.k.	Nodaļa	Saturs
	Domes priekšsēdētāja ievadvārdi	
1.	Ievads	Ievadā pamato izstrādātās Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030.gadam nozīmi, saikni ar citiem plānošanas dokumentiem, sniedz informāciju par dokumenta īstenošanas uzraudzības sistēmu un sagatavotā pārskata būtību, informē par pārskata kopējo struktūru, laika griezumu, par kādu pārskats veidots, un sniedz informāciju par pārskata izstrādātājiem, norādot kontaktinformāciju komentāriem, priekšlikumiem un jautājumiem.
2.	Īss pašvaldības attīstības raksturojums	Sadaļā sniedz vispārīgu novada attīstības raksturojumu kontekstā ar notiekošajiem attīstības procesiem valstī, reģionā un salīdzinājumā ar citām pašvaldībām Latvijā. Attiecībā uz indikatoriem, šajā sadaļā atspoguļo un analizē definētos novada attīstības izvērtējuma pamatrādītājus un analizējot tos uz kaimiņu pašvaldību fona.
3.	IAS 2030 īstenošana: 3.1. Prioritāšu ieviešanas rezultāti 3.2. Attīstības programmas Rīcības plāna ieviešanas rezultāti 3.3. Iedzīvotāju viedoklis	Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 ieviešanas rezultātus izvērtē divās daļās. Pirmā daļā par katru definēto prioritāti tiek aprakstīts, kas ir darīts un sasniegts, kādas ir tendences, vai attīstība norit vēlamajā virzienā, un, ja konstatētas novirzes no plānotā, tad pamatojums tam. Katras prioritātes apraksts noslēdzas ar secinājumiem un priekšlikumiem. Otrā daļa balstās uz konkrētā posma Attīstības programmas Rīcības un investīciju plānu ieviešanas rezultātiem un to analīzi, sniedzot informāciju par katru noteikto projektu īstenošanu. Trešajā daļā atspoguļo iedzīvotāju viedokli, kas iegūts veicot aptaujas apkopojumu.
4.	Secinājumi	Sadaļā tiek norādīti kopējie pārskata secinājumi, kopīgās novada attīstības tendences un atsevišķi secinājumi pa noteiktajām 4 ilgtermiņa prioritātēm.
6.	Priekšlikumi	Sadaļā tiek izvirzīti priekšlikumi Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, Attīstības programmas aktualizēšanai, Rīcības plāna aktualizēšanai, uzraudzības sistēmas un pašvaldības nodaļu kopējā darba pilnveidošanai.
7.	Izmantotās informācijas avoti, pielikumi	Uzrādīti informācijas avoti, tai skaitā pašvaldības nodaļas, struktūrvienības, aģentūras un citas iestādes, kas sniegušas informāciju pārskata sagatavošanai. Pielikumā pēc nepieciešamības tiek pievienotas tabulas ar rādītājiem un to rezultātiem, informācija par projektiem u.c. materiāli

5.4. tabula

SASNIEDZAMIE RĀDĪTĀJI UN TENDENCES

Rezultatīvais rādītājs	Esošā situācija	2030. gadā sasniedzamie rādītāji un tendences		Avots
1. Iedzīvotāju skaits ⁴⁶	3 481	lēns pieaugums		LR CSP
2. Iedzīvotāju blīvums	13	saglabājas		LR CSP
3. Dabiskais pieaugums 2012. gadā	- 24	0		PMLP
4. Bezdarba līmenis 2013. gada 31. jūlijā	11,6 %	30% samazinājums		NVD
5. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju 2012. gadā	287 LVL	100% pieaugums		LR CSP
6. Aktīvo uzņēmumu skaits 2013. gadā	204 ⁴⁷	25% pieaugums		LR CSP
7. Pašvaldības budžeta ieņēmumi uz 1 iedz. IIN	135,4	100% pieaugums		Varakļānu novada pašvaldība
8. Zemnieku saimniecību skaits 2013. gadā	116 ⁴⁸	lēns pieaugums		LURSOFT
9. Sabiedriskā sektora īpatsvars	29%	samazinās lēnām		LURSOFT
10. Pirmsskolas izglītības iestāžu skolēnu skaits 2012./2013. m.g.	140	saglabājas		Varakļānu novada pašvaldība
11. Kultūras amatierkolektīvu skaits novadā 2013. gadā	19	saglabājas		Varakļānu novada pašvaldība
12. GMI pabalstu apjoms Personu skaits 2012. gadā, kas saņēma GMI 12.1. Trūcīgo ģimeņu skaits 12.2. Trūcīgo personu skaits	Ls 32535 252 259 671	20% samazinājums 20% samazinājums 10% samazinājums 15% samazinājums		Varakļānu novada pašvaldība
13. Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits 2012.g.	22	5% samazinājums		Varakļānu novada pašvaldība

⁴⁶ CSP 2013.gada sākumā

⁴⁷ www.lursoft.lv 10.2013.

⁴⁸ Turpat

Rezultatīvais rādītājs	Esošā situācija	2030. gadā sasniedzamie rādītāji un tendences		Avots
14. Audžuģimenēs un aizbildnībā, adoptētie no ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits	100%	nesamazinās	→	Varakļānu novada pašvaldība
15. Bērnu skaits sociālās aprūpes centros	0	nepieaug	→	Varakļānu novada pašvaldība
16. Teritorijas attīstības rangs 2011. gadā	99. vieta	pozitīvs	↗	VRAA
17. Vidējais uzņēmumu reģistrētā pamātkapitāla apjoms 2013. gadā	8,533.26 ⁴⁹	30% lēns pieaugums	↗	LURSOFT

Sagatavoto pārskatu pievieno pašvaldības gada pārskatam vai uzraudzības ziņojumu (trīs gadu) ne vēlāk kā 2 mēneša laikā pēc 1.jūnija. Attīstības nodaļa sagatavo un prezentē uzraudzības ziņojumu Varakļānu novada pašvaldības domei par pārskata rezultātiem, pēc tam to precizē un mēneša laikā pēc tā izskatīšanas domes sēdē, publicē pašvaldības mājas lapā un laikrakstā „Varaklōnīts”.

Iedzīvotāju viedokli noskaidro, izstrādājot uzraudzības ziņojumu - veicot iedzīvotāju aptauju un salīdzinot rezultātus ar veiktās aptaujas rezultātiem. Aptauju ieteicams veikt 2014. gadā un pielieto visu stratēģijas īstenošanas laiku.

Izpildes novērtēšanas vajadzībām jāpiemēro gan kvantitatīvie, gan kvalitatīvie rādītāji. Viens no tipiskākajiem kvalitatīvajiem rezultātu rādītājiem ir iedzīvotāju apmierinātības līmeņa noskaidrošana par kādu pakalpojumu vai sniedzot subjektīvu situācijas novērtējumu, izmantojot iepriekšējo aptauju jautājumus un atbildes, lai būtu iespējas salīdzināt. Ik trijos gados (uzraudzības ziņojuma sagatavošanas gadā) veikt iedzīvotāju aptauju.

Papildus eksaktajiem datiem lietderīgi ir izmantot arī ekspertu viedokļus par attīstības vērtējumu, tai skaitā rādītāju vērtību interpretāciju.

Tā kā plānošanas dokumentu īstenošanas uzraudzības sistēmas ieviešana ir jauna prakse Varakļānu novada pašvaldībā, 6 mēnešu laikā pēc Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam stāšanās spēkā, novada pašvaldības Attīstības nodaļa organizē sapulci attīstības programmas īstenošanas uzraudzības sistēmas ieviešanā iesaistītajām pašvaldības institūcijām un speciālistiem ar mērķi iepazīstināt tās ar uzdevumiem uzraudzības sistēmas procesā un sistēmas vispārējo kārtību.

⁴⁹ Turpat

6. MĒRĶU REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

SM 1

Iedzīvotājiem nodrošināta kvalitatīva izglītība un daudzpusīgas personības attīstības iespējas mūža garumā

Nr.	Rezultatīvie rādītāji	Bāzes gads	Pašreizējā vērtība	Sasniedzamie rādītāji		Avots
				līdz 2020. gadam	līdz 2030. gadam	
1.	Izglītojamo skaits vispārējās pamata un vidējās izglītības iestādēs (Varakļānu vidusskola, Murmastienes pamatskola, Stirnienes pamatskolā)	2012./2013. m.g.	47+77+296=420	1% pieaugums	5% pieaugums	VNP
2.	Pirmskolas izglītojamo skaits pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē PII „Sprīdītis”	2012./2013. m.g.	122	nesamazinās	nesamazinās	VNP
3.	Amatiermākslas kolektīvu un interešu klubu skaits	01.01.2013.	19	20 kolektīvi vai interešu klubi	20 kolektīvi vai interešu klubi	VNP
4.	Varakļānu mūzikas un mākslas skola	2012./2013. m.g.	135	nesamazinās	nesamazinās	VNP
5.	Varakļānu mūzikas skola	2012./2013. m.g.		nesamazinās	nesamazinās	VNP
6.	Varakļānu novada muzeja krājuma vienību skaits	2012./2013. m.g.	4718	5000 pieaug	5500 nesamazinās	VNP
7.	Feldšerpunkts skaits	01.01.2012	2	nesamazinās	nesamazinās	VNP
8.	Bibliotēku izsniegumu skaits	2012	9041+10225+4305 =23571	5% pieaugums	10% pieaugums	VNP
9.	Bibliotēku apmeklējumu skaits	2012	5755+4140+3373 =13268	5% pieaugums	10% pieaugums	VNP
10.	SIA „Varakļānu veselības aprūpes centrs pacientu apmeklējumi”	2012	14297	nesamazinās	nesamazinās	VNP

SM 2

Pašvaldībā nodrošināti līdzvērtīga apjoma un sasniedzamības pakalpojumi

Nr.	Rezultatīvie rādītāji	Bāzes gads	Pašreizējā vērtība	Sasniedzamie rādītāji		Avots
				līdz 2020. gadam	līdz 2030. gadam	
1.	Izstrādāts jauns novada teritorijas plānojums	2012.	spēkā esošs	1 (2013-2024)	1 (2025-2030)	VNP
2.	Izstrādāta novada Attīstības programma	2012	1	1 (2013-2020)	1 (2021 – 2027)	VNP
3.	Darbinieku skaits pašvaldības tiešajā pārvalde	01.01.2013.	35	Pieaugums 2	Pieaugums 4	VNP
4.	Darbinieki ar augstāko izglītību pārvaldē	01.01.2013.	17	10% pieaugums	20% pieaugums	VNP
5.	Darbinieki ar maģistra grādu pārvaldē	01.01.2013.	2	10% pieaugums	20% pieaugums	VNP
6.	Strādājošo vidējā mēneša samaksa (neto) pašvaldības struktūrās	2012. (vidēji gadā)	334 (jeb 54% no vidējās samaksas Latvijā, 475 EUR)	pieaugums (tuvoties 70% no vidējā Latvijā)	pieaugums (tuvoties 80% no vidējā Latvijā)	CSP
7.	Pašvaldības mājas lapā informācijas valodas	2012	1 valoda	2 (latviešu, latgaliešu)	4 valodās (pluss krievu un angļu)	VNP
8.	Aizņemtās darbavietas (kopā skaitliski 398) no tām sabiedriskajā sektorā (skaitliski 271) vidējais Latvijā 23% no kopējā aizņemto darbavietu skaita valstī	2013. gada 2. ceturksnis	68% no kopējā aizņemto darbavietu skaita novadā	Īpatsvars samazinās par 15%, tuvojas valsts vidējam	Īpatsvars samazinās, par 30% tuvojas valsts vidējam	CSP

SM 3

Nodarbinātības pieaugums novada ekonomiskā profila nozarēs

Nr.	Rezultatīvie rādītāji	Bāzes gads	Pašreizējā vērtība	Sasniedzamie rādītāji		Avots
				līdz 2020. gadam	līdz 2030. gadam	
1.	Bezdarba līmenis	31.07.2013.	11,7%	samazinās par 2%	samazinās par 4%	NVA
2.	Ekonomiski aktīvo vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	2011	81	palielinās par 5%	palielinās par 10%	CSP
3.	Teritorijas attīstības rangs vieta	2011	-1,141 99. vieta	98. vieta	90. vieta	VRAA
4.	Bezdarbnieces sievietes	31.07.2013.	56,5%	samazinās par 1%	samazinās par 2%	CSP
5.	Bezdarbnieku īpatsvars ar bezdarba periodu garāku par 12 mēnešiem	30.06.2012	43,5%	samazinās par 10%	samazinās par 15%	NVA
6.	Vidējo uzņēmumu skaits (no 50 līdz 249).	2012	2	nesamazinās	nesamazinās	CSP
7.	Varakļānu novadā strādājošo mēneša vidējā darba samaksa (bruto) (bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50)	2012	287 LVL (409 EUR)	palielinās par 10%	palielinās par 20%	CSP

SM 4

Nodrošināta droša un videi draudzīga dzīves vide, ģimeniska tradicionāla kultūrvide dabas vērtību ielokā

Nr.	Rezultatīvie rādītāji	Bāzes gads	Pašreizējā vērtība	Sasniedzamie rādītāji		Avots
				līdz 2020. gadam	līdz 2030. gadam	
1.	Pašvaldības ceļi (kopā 141,15 km) ar melno segumu	2013	12,0% (16,96 km)	3% (4,2 km) pieaugums	10% (14,1 km) pieaugums	VNP
2.	Pašvaldības Varakļānu pilsētas ielas (kopā 23,52 km) ar melno segumu, km	2013	47% (10,99 km)	13% (3,0 km) pieaugums	33% (7,76 km) pieaugums	VNP
3.	Pašvaldības Murmastienes, Kokaru un Stirnienes ciemu ielas (kopā 5,563 km) ar melno segumu, km	2013	56% (3,15 km)	4% (0,2 km) pieaugums	24% (1,3 km) pieaugums	VNP
4.	Pašvaldības ceļu (kopā 124,19 km) ar grants segumu rekonstrukcija vai kvalitātes uzlabošana	2013	0%	80% no visiem grants ceļiem	100% no visiem grants ceļiem	VNP
5.	Pašvaldības Varakļānu pilsētas, Murmastienes, Kokaru un Stirnienes ciemu ielas (kopā 14,94 km) ar grants segumu, km	2013	0%	80%	100%	VNP
6.	Savāktais sadzīves atkritumu apjoms, t	2012	137,57	pieaugums	pieaugums	SIA DzKS
7.	Daudzdzīvokļu namu apsaimniekotāju organizācijas	2013	0	50% pieaugums	100% pieaugums	VNP
8.	Lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošana	2012	1 840,9 (tūkst. hektāru)	pieaugums	pieaugums	CSP
9.	Veloceliņu izbūve	2013	0	5 km	10 km	VNP, LVC

TABULU SARAKSTS

3.1. tabula Varakļānu novada resursu un vērtību telpiskā dimensija	36
3.2. tabula. Varakļānu novada attīstības ilgtermiņa stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes līdz 2030. gadam	39
3.3. tabula. Galvenie ilgtermiņa attīstības uzdevumi un darbības	42
3.4. tabula. Esošās un attīstāmās funkcionālās saites un sadarbības jomas ar kaimiņu novadiem un pilsētām	45
3.5. tabula. Funkcionālās saites telpiskā dimensijā	46
3.6. tabula. Pakalpojumu pieejamības pašreizējā situācija un perspektīva	48
3.7. tabula. Ekonomiskā specializācija pašreizējā situācija un perspektīva	49
3.8. tabula. Kaimiņu novadu ilgtspējīgas attīstības stratēģijās noteiktie ekonomiskās specializācijas virzieni	51
4.1. tabula. Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2007. – 2027. noteikto attīstības telpisko principu atbilstība Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam telpiskās perspektīvas prioritātēm	52
4.2. tabula. Perspektīvā apdzīvojuma struktūra	62
4.3. tabula. Pašreizējo un perspektīvo pakalpojumu saņemšanas vietas	63
4.4. tabula. Citi pakalpojumi un objekti	65
4.5. tabula. Apdzīvoto vietu funkcijas	66
5.1. tabula. Uzdevumi Varakļānu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 īstenošanas uzraudzības sistēmas ieviešanā	82
5.2. tabula. Pārskats par rezultatīvo rādītāju izpildi un tendenču atbilstību x. ilgtermiņa mērķa un y. ilgtermiņa prioritātei	83
5.3. tabula. Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 uzraudzības ziņojuma struktūra	84
5.4. tabula. Sasniedzamie rādītāji un tendences	85
6.1. tabula. SM 1	88
6.2. tabula. SM 2	89
6.3. tabula. SM 3	90
6.4. tabula. SM 4	91

ATTĒLU SARAKSTS

1.1. attēls. Varakļānu novads	8
2.1. attēls. Varakļānu novada novietojums	9
2.2. attēls. Ainavu telpas	16
2.3. attēls. Kultūrvēsturiskās telpas	17
2.4. attēls. Plūdu riska novēršanas nacionālajā programmā (2008. - 2015.) iekļautās prioritārās plūdu riska vietas Vidzemes plānošanas reģionā	18
2.5. attēls. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls	21
2.6. attēls. Pašreizējā tehniskā infrastruktūra, sabiedriskais transports un industriālās telpas	24
2.7. attēls. Kapsētu un baznīcu izvietojums novadā	25
2.8. attēls. Varakļānu novada medicīnas un sociālās aprūpes iestāžu izvietojums	28
2.9. attēls. Varakļānu novada lauksaimniecības zemju īpatsvars salīdzinot ar Vidzemes reģiona pašvaldībām	30
3.1. attēls. Pašreizējie nozīmīgākie novada resursi	35
3.2. attēls. Kopīgo interešu telpas	47
4.1. attēls. Vidzemes reģiona attīstības centru nosacītas sasniedzamības areāli	53
4.2. attēls. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam telpiskā struktūra	54
4.3. attēls. VRTP attīstības centru iedalījums	55
4.4. attēls. VRTP funkcionālais pilsētu tīkls	56
4.5. attēls. VRTP plānotie apdzīvojumu centru savienojumi	57
4.6. attēls. Vidzemes reģiona tūrisma attīstības zonas	58
4.7. attēls. Pašreizējie novada attīstības centri un pakalpojumu objekti	59
4.8. attēls. Perspektīvie novada attīstības centri un pakalpojuma objekti	70
4.9. attēls. Transporta infrastruktūras mobilitātes un sasniedzamības perspektīva	74
4.10. attēls. Varakļānu novada tūrisma attīstības perspektīva	77
4.11. attēls. Telpiskās attīstības perspektīva	80